

14

အာစာဗညာသင်မန်(ကအ်စိန်)

ချူခဲလင်

ပုံကံသဒ္ဒါ

လိက်မန်ရမ္မာင်မန်

အာစာဗညာသင်မန်(ကအ်စိန်) ဝါဒီပတ်မန်သင်ပုဂ္ဂိုလ်

ဂကောံသင်ကွတ်အ္ဗာန်လိက်ပတ်မန်
ကွန်ကအ်စိန်

သွက်ကော့ခန်မန်

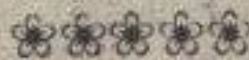
မှိုဟ်ခေတ်တို့

ဗညာသောင်မန်(ကအ်ပိန်)

ချူခုံလဝ်

ပွက်သဒ္ဒါ

လိက်မန်ရမ္ပာင်မန်

၁၃၅၈-သ့၊ ၁၉၉၆

ဦးရှင် - အာစာဗညာသင်္ဂဟ
ကွန်ကန်စိန်။

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၇၅/၉၆/၂၀)

ကင်းလွတ်ခွင့်အမှတ် (၁၀)

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ်(၆၅/၉၆) (၆)

ထုတ်ဝေသူ ။ ။ အရှင်ပါလဓမ္မ (ကော့ဘိန်း)

သိဂုံတ္ထရကျောင်းတိုက်၊

အမှတ် - ၇၆၊

* အာဇာနည်ဗိမာန်လမ်း၊

ဗဟန်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း-၀၁-၂၄၁၀၅၀

ပုံနှိပ်သူ ။ ။ ဦးထွန်းမောင် (၀၃၃၆၉)

နေရောင်ခြည်ရောင်စုံပုံနှိပ်တိုက်၊

အမှတ်က/၂၅၁၊ (၅)လမ်း၊

မြင်သာ (၁၅)ရပ်ကွက်၊

တောင်ဥက္ကလာပမြို့။

မျက်နှာဖုံးရိုက် ။ ။ ဦးထွန်းမောင်

နေရောင်ခြည်ပုံနှိပ်တိုက်၊

အုပ်ရေ ၁၀၀၀ (တစ်ထောင်)

(ပထမအကြိမ်)

ရိုက်ပြီးသည့်နေ့ (၂၅-၁၀-၉၆)

* ဓမ္မဒါန *

လှောင်မာတိကာ

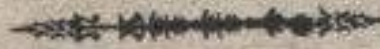
၁။	ဝင်အာစာဗညာသင်မန်(ဗွဲခမ္မောန်)	(၄)
၂။	နိဒါန်	(ဆ)
၃။	ဥယျောဇိန်	(ည)
၄။	ကဏ္ဍ (၁) သွါကျောံဗျဉ်	၁
၅။	ကဏ္ဍ (၂) ဗျဉ်ကွက်	၆
၆။	ကဏ္ဍ (၃) ပိုင်အဗျယ	၉
၇။	ကဏ္ဍ (၄) ဂစိုတ်စို	၁၀
၈။	ကဏ္ဍ (၅) မအရော်ဗွပ်ကျောံအခပ်ကွက်	၂၀
၉။	ကဏ္ဍ (၆) ပိုင်နိပါတ်	၃၃
၁၀။	ကဏ္ဍ (၇) အင်္ဂအရော်	၃၅
၁၁။	နာမ်ဂမ္ဘိုင်	၃၈
၁၂။	စူးနာမ်	၄၀
၁၃။	ကြိယာ	၄၉
၁၄။	နာမဝိသေသန	၅၂
၁၅။	ကြိယာဝိသေသန	၅၉
၁၆။	ဝိဘတ်	၆၀
၁၇။	သမ္ပန္န	၆၆
၁၈။	ပစ္စဲ	၇၁
၁၉။	အာမေဋိက်	၇၅

(ဃ)

မာတိကာ

၂၀။	ကဏ္ဍ	(၈)	ဝါကျ	၇၆
၂၁။	ကဏ္ဍ	(၉)	မအရော်ပြယာဉ်	၈၂
၂၂။	ကဏ္ဍ	(၁၀)	မအခပ်ဗွဲကိုရများလိက်	၉၂
၂၃။	ကဏ္ဍ	(၁၁)	ရများမိကော့ရများလိက်	၁၀၉
၂၄။	ကဏ္ဍ	(၁၂)	အရော်သွန်စပ်ကိုကာလပိ	၁၁၁
၂၅။	ကဏ္ဍ	(၁၃)	သင်္ကေတပါပိုတ်တတ်ပိုင်	၁၁၂
၂၆။	ကဏ္ဍ	(၁၄)	ဒကုတ်လက်ကြံဝေါဟာတောင်	၁၁၈
၂၇။	ကဏ္ဍ	(၁၅)	မအခပ်မန်စိုပြင်သွားကတိုန်ကျင်	၁၂၅
၂၈။	အဓိပ္ပာယ်	မပတ်ကို	ဒွက်ကဗျလင်္ကာကယျဟ်	၁၂၇

- ၁။ ယု...ယုကျေဟ် ၁။ ဗညာဆီမန်(ကအ်ပိန်)
- ၂။ ဗညာသာင်မန်(ကအ်ပိန်)
- ၃။ မံမြမောင်စေတ်(ခယျး)
- ၄။ မံသာင်အိန်ကို(ကျ်မြဟ်)
- ယုဒင်ကာသိုင်...နာစာန်ယိုင်

၂။ ယုမ...နာညို

၃။ သွံကတံဒ်ဒ်မိုဟ် ၁၂၈၈၊ ပ-ဒဂိုန်(၇)မံက် (၁၆-၆-၁၉၂၆)

၄။ ဇာတိ...ကွာန်ခယျးပွဲ၊ ပွိုင်ချင်ဘာအင်၊ တွံရးချင်ကရေင်။

၅။ အသင်ဂုဏ်ပညာ-

(က)လိက်မန် ချုဒးဗိုဒး၊

(ခ) လိက်ဗွာ (ထပုံတန်)၊

(ဂ) ပရိယတ္တိဘာသာဗွာ(အလိုအသီတန်ဒေါင်)၊

ဂကောံသဒ္ဓမ္မပါလ(ကဆံင်စတုတ္ထပဋ္ဌာန ချင်မတ်မလို)

ဂကောံသုသမာစာရ (တန်ဒေါင်)

(ဃ)ပညာဂဠုပိန္နော (ဒ-ဘ-ဗ)

၆။ ပွမကတ်ပရိယတ်...နူအယုက်(၁၇)သွံ၊ စိုပ်(၂၃)သွံ။

၇။ ကလောန်...နူဋ္ဌာန ပရေင်ပညာ (အာစာ ထွးလိက်မန်-ဘာတန်မူလ)၊ ကွာန်ကအ်ပလိုင်၊ ပွိုင်ချင်ကျ်မြဟ်၊ တွံရးချင်မန်။

၈။ သွံလုပ်ကျောန်လလောန်ဒင်ကာ...၁၃၁၆-သွံ(၁.၁၀.၁၉၅၄)

၉။ သွံစလပ်ဇူ...၁၃၄၈-သွံ(၁၆-၆-၁၉၈၆)

၁၀။ ဋ္ဌာန်ဒေသမပဒတ်... ကွာန်ကအ်ပိန်၊ (ကအ်ပံက်)၊

ပွိုင်ချင်ကအ်ကြိက်၊ တွံရးချင်ကရေင်။

၁၁။ ပွမချူခွဲလိက်ပတ်—

(က) ဝတ္ထုဝင်ခေတ်တို့

(ခ) လိက်ဗွဟ်မန် အုပ် ပ-ဒု-တ-စ-ပ-ဆ-သ(တက်တဲ)၊

အုပ် အဋ္ဌမ၊ လိက်ကုပ် သဇိုင် ကွတ်ကွဲ ဘာသာ

(ဟုံဂွံတက်ဏီ)။

၁၂။ ကောင်လုပ်ပြိုင်လပ် သဘင်ပြိုင်ချူလိက်မန်

(နုသက္ကရာဇ်၁၃၁၆၊ စိုပ် ၁၃၅၄)

(က) နဂကောံပရေင် ကောင်ကာမန် (မွန်ရေးရာအဖွဲ့)

ကွဲဘာသာ၊ လင်္ကာကယုဟ်၊ ဝတ္ထုခေတ်။

(ခ) သဘင်တဲကောန်ဂကူမန် ဂျိုင်ကိဋ္ဌာန။

ဝတ္ထုခေတ်၊ လိက်ပရေင်၊ ကဗျ။

(ဂ) သဘင် တဲတွဲရးချင်မန်။

ဝတ္ထုခေတ်၊ လိက်ပရေင်၊ ကဗျ။

အခိုင်လုဟ်ပွန်လေဝ် အာစာဗညာသင်မန်ဂွံ ဟိုတ်နု
စိုတ်ခါတ် ဆာန်ဂကူ ဆာန်ချင် ဖြိုဟ်နက်ဇိပ်ဂိုပ် ပေင်ကိုဟ်မံင်
ပွဲဂံသြိုဟ် လျိုင်တဲ၊ နကိုတင်ဝါသနာ စွဲစေတနာကောင်ဖြိုင်ဗုအး
သွက်ဂွံဒ်ဖို ကောန်ဂကူမန်မွဲ ဟုံရံင်ကိုလှောင်လှေတ် ညောင်ဝိုတ်
ဒင်ဒဒိုက် လ္လံဂကူ ချိုက်က်ပေင်င် ဆီဖျုန်ခန္တု ဝိန်ဒးဇတ်သက်
အာကိုလေဝ် ကျော်ဟ်မုင်မွဲ ဟုံကိုဇတ်သက် သဲအာ နကိုသွာတ်
ဟောင်ရ၊ ဒိုက်တဲဏံ ဂုဏ်စရာဲပြာကတ်မံင် အလုံရးဒေသ
ကောန်ဂကူမန်ဂ် အတိုင်တုပညာမန်တအံ ဂွံတီကေတ်မံင်
ပွဲပစ္စက္ခ လျိုဟ်ဟောင်ရ။

နိဒါန်း

ပွဲကို ခေတ်ပစ္စုပ္ပန်ဏာန် လိက်ပြကိုဟ် စပ်ကိုသဒ္ဒါမန်
 လိက်မန်, ရမ္မာင်မန် နဒဒ်လိက်မွဲပြကိုဟ် လိက်မွဲကုပ်,
 လိက်မွဲအုပ် ဟံင်ကောင်ဆို ဟံင်ကောင်ညာတ် ဟံင်ကောင်ဗို မွဲလှော်ရ၊
 တုပညာမန်တမ္မာတမ္မာတအ် ချုန့ပတိတ်လပ် နွဲကိုဟာဂ်လေဝ်
 ဟံင်တီရ၊ ဟိုဒုာ်ဒုာ်မွဲ လိက်သဒ္ဒါမန် မတွဲဂး လိက်မန်,
 အရေဝ်မန် မွဲကုပ်သောတ် သွက်ဂွံမက် ပြကတ်ကျိုင် ပွဲခေတ်ဏာန်
 ခိုဟ်ကွေံရ၊ ပုဂံသေ့မိသု လိက်ပတ်မန် လှိုတအ်ဂ်လေဝ်
 မင်စိုဒိုင်, ရုပ်ဗျို, မိက်ဂွံကို မက်တိတ်ကျိုင် ဒိုင်ရောင်
 မွဲခယျကေတ်ရ။

ပွဲကိုခေတ်ဂွံ ပှောင်ကိုကောန်ဂကူမန်ဂမိုင် ညးကတ်
 လုတ်ဇ္ဇောန် လေပ်လိက်မန် ဂိုင်တိုန်ဂိုင်တိုန်ရ၊ လက်သန်ဂွံ
 ဒ်လက်သန်ပံင်ရောင်ဟိုဂွံရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ တုဟ်နသေ့ဒင်တိုင်
 မိုဟ်ခေတ်တို လေပ်လိက်မန်တအ်ဂးတု၊ နကိုလိက်ကန္တ
 လိက်မန်ရမ္မာင်မန် မဟိမုလိက်အုပ်ဂွံ ချုန့ပတိတ်ခိုဟ်ရ ခိုတ်ဆန္ဒ
 မက်ကျိုင်တု ဆဗိုတ်ဂမြင်ညာဏ်နွဲ နိဿဲကေတ်လိက်ပြကိုဟ်တေံ
 ပြကိုဟ်ဏာန်တု ချုန့ ပတိတ်ဏာဂံင်ဂံင်ရ။

စပ်ကိုလိက်အုပ် လိက်မန်ရမ္မာင်မန်တု ညးချုလိက်ဂွံ
 ဗွဲမဗွဲကို အသပ်ဂုဏ်ပညာဇောဇော ဝိန်လွီပရာ ချုန့လပ်ကိုလေဝ်
 ကဏ္ဍလှို, ပိုဒ်လှို, ဝေါဟာရလှို, မအခပ်လှို ပွမပါပါလပ်
 ပရူပရာတအ်ဂ် အလုံတုပညာမန်တအ်သိုဖအိုတ် ပေင်စိုတ်

နွဲ့အငှပ် ဒးဂှပ်သို့က်မိုက် ဒင်တဲကျိပ်ကံ ပေင်င်မာန်ဟံ့သေင်ဂှ် ကျိတ်တီဒိုင်ဖိုဟ်ရ။

ဗိုလ်ဒိုဒ်ရလေ ညးချူလိက်ဂွံ ယဝ်ပံက်သြိုဟ် ပါန်ပတီဏာမွဲ တုပ်ညံင်ပျးစု အဇေ်လိက်ဇကုဟာ ဟိုဟံ့မာန်ရ။ ညးချူလိက်ဂွံ ဆာန်သေမ်သ့လိက်ပတ်မန်တဲ ပတံနဂွံအယုက် (၂၅)သ့ဟ်ပြင် ဟိုတ်နူဝါသနာ ချူလိက်ဇော်တ်လောန် နူဝါဗဂေါဂှ်ရ ချက်ကေပ် ကျင်ကံလိက်မန် စိုက်တဲဏအ် ချူကျင် သွကျင် သုတေသန လတူ လိက်ပတ်မန် လုက်(၄၀)သ့ဟ် ပြင်ကျင်တဲရ။ လိက်မန်ရမျာင်မန် မတွံဂး လိက်အုပ် ချူခွံလပ်ဏအ် တုပ်သုဟ် ညံင်ရ် စုဠဠိုင်ကိုရ။ သဘ်စုဠဠိုင်မွဲဂှ် အခိုင် ကာလဗတံဒမု ဝံလပ်လျးတုး တုာ်ချော့ ပပ်အာကျင်ပုလျး တုးမွဲအံင် ပျိုတ်မွဲဇကု အတိုင် မကေင်ဆိုလပ်ဂှ်ရ လိက်အုပ် လိက်မန် ရမျာင်မန် ဟံ့သေင်သတ်ဂှ် လိက်သဒ္ဒါမန် ဇော်ခိုဟ်တ်နူဏအ် ဇော်သဘာဝ ပျိုင်တ်နူလိက်ဏအ် မံက်တိတ်ကျင် လျးတုးကျင် ညံင်ရ်လျးသိုင်တဲ ယဝ်ဒ်မွဲ လိက်မန် ရမျာင်မန် မတွံဂး သဒ္ဒါမန်သုတ် လျးမတုပ်တ် ညံင်လျးစုဠဠိုင်ဏအ် ကိုဝံ ဓလီုဖျိုက် ကိုဝံ ကေံပျိုတ်အာညိဂှ် ဖျေလပ်သန္နိဋ္ဌာန်တဲရ။

ဟံ့မွဲဏီဂှ် တုဟ်နသောံနွံပြာကတ်ကျင် ဝံလုတ် မတ်ဝံတုး ပွဲပရေင်လိက်ပတ်မန်ညိဂးတဲ ပွမပတိတ်လီုပရာ ချူခွံလပ် လိက်မန်ရမျာင်မန် မဟီမု လိက်အုပ်ဏအ် စိုပ်အာသ္မေမ်တဲ ညးလေပ်လိက်မန် ကေံညးသွသုတေသန တုပညာမန်တအ်တဲ ဝံဒင်ပါပဲါမွဲ တဲချူလိက်ကျိုင်တ်ဂှ် မွဲပြေအာကိုရ။ ဇော်စိုတ်

ရဲသင်္ဂတဲ လိက်ပတ်မန် သွောံဇော်မောင်တောတိုန်အာ
အနာဂတ်ဂတနူဏအံက် ကိုဝံဒ်အရီအပင် ချိတ်မွဲမ ဗတီမွဲကေမ်
ညီဟိုက် နကိုလိက်အုပ်ဝံ ဓမံက်ဏာရပ်ရဲရ။

ယွဲကောန်ဂကူမန်တအ်ညးဂမိုင် ပွဲအရာချူဇန်လိက်
မပတံကို လိက်ပရင် လိက်ပရေင်တအ်ကို ဟိုမွဲး သဒ္ဒါ(ဝါ)
လိက်မန်ရမ္ပင်မန်တအ်ကို နွဲပွဲသွန်ပါင် ကောန်ဂကူမန်တအ်ရ၊
သဒ္ဒါမန် နကိုကျင်သွန်ပါင် ညံင်ဝံဒ်ကျင်လိက်မွဲကုပ် လိက်မွဲပိုဒ်
ဖန်ဗဒ်ပတိတ်လပ် ဓတ်လ္လီ ရဲသင်္ဂ ခွဲယောင်ယာ ဇွတ်မှာရာ
ဗွတ်ညီဇိုင်သာ တန်ဒ်နွဲလေပ်ရ၊ ပွမယောင်ယာ ဇွတ်မှာရာတအ်ကို
ယပ်ရဆိုညာတ်မွဲး နကိုသတ် ပလေပ် ပါပဲါကိုကသပ်အိုတ်ညီ၊
ကိုအရီအပင်ကသပ်ညာတ်အိုတ်ညီ၊ နကိုဂလာန်မိုမပြဲ အာတ်ဒင်
ကေတ်မေတ္တာတဲ ပါန်ပတီဏာရအံ။

ဗညာသင်မန် (ကအ်ပိန်)

ဥယျောဇိန်

ဂကူမိုဟ် နွံဒိုင်လတူဂးတိဝွံ ကိုန်ချင်ညးကိုညး ယေန်သွာင်
 ဒေရေင်လိက်ပတ်ညးကိုညး နွံတ်ဒိုင်ဖအိုတ်ရ၊ မပတံကိုယေန်သွာင်
 အခိုက် ကျာပြဝေဏီ ပရေင်မိုဟ်, ပရေင်ပညာ, ပရေင်
 ထတ်ယုက်တအ် နွံမ္မဲကွာန်ကိုမ္မဲကွာန် မ္မဲချင်ကိုမ္မဲချင် ဝွံဆက်ဆံ
 ဝွံသွာ်ဂတးမာန်ဂှ် နကိုလိက်ပတ် အရေင်အခြာဟေင် စကာ
 ရပ်စပ်ဒိုင်ရောင်ဟိုဂှ် ဇာပ်မိုဟ် တီကိုဟ်စီကူးဒိုင်ဖအိုတ်ရ။

ပွဲအရာ စကာရပ်စပ် လိက်ပတ်မွဲဂှ် ညံင်ဝွံစီကူး
 ဆိုက်ဗဒက် ညံင်ဝွံကိတ်ညီ ဗဗွဲကို လိက်ပတ်အရေင်အခြာမိဂှ်
 ဒးရပ်စပ်ရောင်၊ ဒးချူရောင်၊ ဟိုမ္မဲနဲပုန်မွဲ ယေန်သွာင်လိက်ပတ်ဇကု
 နွံဒိုင်တဲတဲတအ်ဂှ် ညံင်ဟံ့ဝွံတိုက်ကွက်အာ ညံင်ဟံ့ကိုက်ကွာ်အာ
 ညံင်ဝွံတန်ကြန် ဝိုန်ဇုအ်ခိုင်ကိုက်အာဂှ် ပိုကောန်ဂကူမန်တအ်
 ဒးမင်မွဲအာရောင်၊ ဒးရပ်စပ်စကာရောင်၊ ဒွဲါစကာရပ်စပ်ထေက်
 မပတံကို ပရေင်ဇကုကိုဇကုတအ်ဂှ် ဒးရပ်စပ်စကာရ။

လိက်မန်အရေင်မန်ပိုဂှ် ထံက်ရံင်ကိုလိက်ဝင် လိက်တုအ်တိုင်
 တအ်ဂှ်တဲ ဒဒ်ရ နူတမ်ဝါဒိတေံ နွံတန်တ်ကျင် နကိုရိုဟ်ကွက်
 ခိုင်ကိုက်ဝိုန်ဇုအ်ဒိုင်ရောင်ဟိုဂှ် သွက်ဒး သွေဟ်ပွာဟံ့မ္မဲရ၊ စိုပ်ကျပ်
 ခေတ်ဏအ် အခိုင်ဏအ် လိက်ပတ်မန်ပိုဂှ် ဝိုန်ရ ဒးဒိုင်
 ဓရိုက်ပချီဒိုင်ရိုဟ်ကွက်တဲ ကွာင်ကပ်ဇေပ်ပြဟ် တုးဒေံအာစိုပ်ဘဝ
 ခရံင်ခဂါတ်ကိုလေဝ် လဆောင်လဆောင် ဝွံသွာ်ဝွံဝါတဲ ကျင်တုးဇတ်

ကျင်ညီညါခြင်သာဂ် ဇာပ်ညးသေ့သ့ ဆာန်လိက်ပတ်တအ်
သောံဆိုတ်ရ။

ပွဲအရာမင်မွဲယေန်သွာင်ဂကူဝံ ဇြဟတ်လမျိုဂကူဟိုဂ်
လိက်ပတ်မွဲ တိုလုပ်ဒိုင် ပွဲကဏ္ဍ ကိစ္စဇော်အိုတ်ရ၊ ဂကူမွဲဂကူ
တောတက်ပြေပ်မြော် ဇော်မောင်ဒိုင် ဝိုတ်သကောင်လိုဟိုဂ်
ဝတ်ရံင်ကိုလိက်ပတ်ညးတအ်မွဲး ဝံတီကေတ်မာန်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ
ခေတ်ပစ္စုပ္ပန်ဏအ်ကို ခေတ်အနာဂတ်တေံကို မှိဟ်သုတ်တအ်
ဝံဆက်ယိုက်ဂွင်အာ ဝံချူရပ်စပ်စကာ လိက်မန်ရမ္ပာင်မန်
ညင်ဝံဇော်ကိုသဘာဝဂကူမန် အာစာဗညာသောင်မန်(ကအ်ဗိန်)
ဟံ့ရန်ကိုလှောင်လှေတ်ကာယ ဂြိုက်ဂြိုပကောံပကောင် လိက်ပတ်
အရေပ်အခြာ မဒ်အံကွဲမန်တဲ လိက်အုပ်ပွဲက်သဒ္ဒါ လိက်မန်
ရမ္ပာင်မန်ဝံ ချူခွဲတြးပတိတ်ဏာရ။

လိက်အုပ်ပွဲက်သဒ္ဒါလိက်မန်ရမ္ပာင်မန်ဝံ-ဒ်သဇိုင် သွက်ဝံ
ချူလိက်ဇန်လိက်မန် စီပျးဏာ နဲသဒ္ဒါမန်ရ၊ ပုဂံမျိုကို ဝါသနာ
ချူလိက်တအ် မတ်ဝံတုး သွက်ဝံသွန်ဃဲ ကေတ်နဲ ထေက်ကြိုက်
ကွဲကွဲရောင်။

အရေပ်လိက်ပတ်မွဲးဂ် ဒ်ယေန်သွာင်ဂကူရ၊ အရေပ်နွံပွဲစိုတ်
မိက်ဝံဟိုထွးတဲ ချူတ်နကိုမအေပ်ဂ် ကော်ခဲလိက်ရ၊ ရမ္ပာင်လိက်
ဟိုပတိတ်နကိုပါင်ဂ် ကော်ခဲစအရေပ်ရ၊ အရေပ်ကောံလိက်

ဝါဏအ် တောဲလင်ဒွန်တဲ ပါပရးဟွံဂွံ ဆကးဂ် ပွဲအရာ ချူထွး
နကိုလိက် ကောံဟိုထွးနကိုပါင် ဝါရဲဏအ် တောင်သွံနွံတဲမဂ္ဂိုင်ရ။

ဟိုတ်ဒ်သင်ဂ်ရ ကောန်ဗွဲကြံစဲဗွဲဂတ ကောံမှိုဟ် သုတ်ခေတ်
ဏအ် အတိုင်ဇကုမိက်ဂွံဟိုကတိုဒ်ပွဲစိုတ်တေံ နကိုမအခပ်လိက်
ဂွံချူဇန် တျင်လအာ အရေဝါဟာမန်ဇေတ်တ် ညံင်ဂွံဇော်သဘာဝ
လိက်မန်ရမျာင်မန်ဂ် အဓိကကိစ္စဇော်တ်ရ။ ချူတ်လိက်မန်ဖိုဟ်
လိက်ဂ်လိက်မန်ရ ရမျာင်ဂ် ဟွံဒ်ရမျာင်မန် ဝီဝီဏအ် ညံင်ဟွံဒ်ဂ်
ဒးပသတိဇော်ဇော်ရ။

ဥပမာ (၁) ဝိတ်ဗတံနာဒီပြင်င် ပွဲဂွံ လိက်ဂ်လိက်မန်ရ၊
ဝေါဟာရ ဝီရပ်စပ်လပ် ဟွံဇော်သဘာဝကို အရေဝါမန်ရမျာင်မန်ရ၊
“ဝိတ်” မူးဂ် ထွးဗဓတ်ပမာဏရောင်။

ဗတံ ဝိတ်နာဒီပြင်င်... ရဲသင်ဂွံ ဒးချူရောင်၊ မလိက်
ဒါသဲကိုသဲ စွဲဇော်မူး အဓိပ္ပာယ်သဲလီအာရ။

(၂) မံထင်လ္လီ ဟွံတိက်သိုင်တဲ.. ပွဲပိုဒ်လိက်ဂွံ ဟွံတိက်၊
ဟွံသိုင် အခပ်“ဟွံ”ဂ် နှိပိုဒ်အရေဝါဆေဝ်တာရ။ မံထင်လ္လီ
တိက်သိုင်တဲ ရဲသင်ဂွံ ပွဲကြိယာတိက် ကြိယာသိုင်ဝါဂ် ဒးဆေဝ်တာ
ဒုတိယကြိယာ မတွံဂး “သိုင်”ဂ်ရောင်။

“မံထင်လ္လီ ဟွံတိက်သိုင်တဲ” လိက်ဂ် လိက်မန်ရ။

အရေဝ်မန်ဟံ့သေင် “မာံထဝ်လွီ တိက်ဟံ့သွိုင်တဲ” ရဲသင်ဝံ
ချူမူး ဒှ်လိက်မန်ရမ္ပာင်မန်ဇေတ်ရောင် ဒးပသတီရ။

ဟိုတ်ဒှ်သင်ဂှ်ရ ပွက်သဒ္ဒါလိက်မန်ရမ္ပာင်မန်ဝံ သွက်ကောန်
မန်မိဟ်ခေတ်တိုတအ် ဝံစီကူးအာပွဲလိက်မန်ရမ္ပာင်မန်တဲ၊
အာစာဗညာသင်မန် နဲကဲဥပဒေသ တျိုင်လအာ ဝီဝံချူလိက်
ဂှ်ပကောံချူခွံလဝ်ရ၊ လိက်အုပ်ဝံ ဇာပ်ကောန်ဂကူမန်
မလေပ်လဝ်လိက်မန်ဂမ္တိုင် သွလဝ်သကအ်တဲထေက်ရောင်
မဒးဖတိုက်ဖအောင်ကာရအ်။

နာံထဝ်ဂှိုင်
အာစာထူးလိက်မန်တြေံ
ဘာတန်သျိုင်-ကွာန်ဓပယျးပွဲ။

ကဏ္ဍ (၁) သွို့ကော့ဗျဉ်

ပွဲလိက်ဂတီဇော်မန်ဝံ သွို့၊ ဗျဉ်၊ ကွက်၊ ဂစိုတ်၊ ရဲသင်ဝံ
ဗွဲအဓိက ပါလင်ပန်ကဏ္ဍရ၊ ပွဲတအ်ဂှ် သွို့ကွးကွး(၁၂)မ၊
ဗျဉ်သက်က်(၃၅)မ၊ ကွက်(၁၀)မ၊ ကွက်ဟ (၈)မ၊ ဂစိုတ်(၁၀)မ၊
ဗွဲလှောင်လှောင် ဒးကတ်လုတ်အာရ။

သွို့ကွးကွး (၁၂)မ

အ	အာ	အို	အီ	ဥ	ဥ။
ဇ	အဲ	ဩ	အံ	အံ	အး

ဗျဉ် (၃၅)မ

က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ
ဟ	ဠ	ဝ	အ	ဗျ

ပှောင်ကိုဗျဉ် (၃၅)မဝွံ အတိုင်သဘာဝ ရများခဲ
 ဗျဉ်ရများသာ ဗျဉ်ရများဖြိုင် ဗျဉ်ရများဝါ သာ်ဝွံတိတ်ဒ်ပိရဲတဲ
 ပါလပ်ပိပြကာရ၊ ဗျဉ်ရများသာ် ပွပ်ကော်ဗျဉ်ပထမ၊
 ဗျဉ်ရများဖြိုင်ဂ် ကော်ခဲဗျဉ်ဒုတိယ၊ ဗျဉ်ဝါရများဂ်
 ကိုလပ်ယုဗျဉ်တတိယရ။

၁။ ဂကော် ဗျဉ်ပထမ(၁၆)မ (ရများသာ)

က	ခ	တ	ထ
စ	ဆ	ပ	ဖ
ဒ	ဋ	သ	ဟ
ရ	ဏ	ဠ	ဓ

၂။ ဂကော် ဗျဉ်ဒုတိယ(၁၀)မ (ရများဖြိုင်)

ဂ	ဃ	ဇ	ဈ	လ
ဒ	ဇ	ဗ	ဘ	ဗ္ဗ

၃။ ဂကော် ဗျဉ်တတိယ(၈)မ (ရများတိတ်ဝါ)

ဒ	ည	န	မ
ယ	ရ	လ	ဝ

တင်သဗ္ဗိ။ ။ပှောင်ကိုဗျဉ်(၃၅)မဝွံ ဗျဉ်-ခါ ဂါ ပါ ဒါ ပါ ဝါ ဝါ
 အခပ်ဂမ္တိုင်တအ်ဂ် ပံင်ကိုအာသွံး(ဝါ) ချုလက်သန်
 ကွာတဲးမူး ဒးဇက်ပတိုန်သက်ဖျေရ၊ ဥပမာ- ခါ၊ ဂါ၊ ပါ၊ ဒါ၊
 ပါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဒးချုရ်သာ်ဝွံရောင်၊ သျှဗျဉ်ဂမ္တိုင်တံဂ် ဒးချုကဝေန်ပုပ်ရ၊
 ဥပမာ- ကာ၊ ဃာ၊ ငှာ၊ စာ၊ ဆာ၊ ဒ်တမ် ဒးချုသာ်ဂ်ရ။

အခပ် “အ” မွဲမဂ် လုပ်ဒိုင်ပွဲကကောံသွါ (၁၂)မရ၊ ဆဂ်
ဟံ့သေင်ဏီ ပွဲကကောံဗျဉ်(၃၅)မဂ်လေဝ် လုပ်ကေတ်ဒွါကိုရ၊
ဟိုတ်ဂ်ရ အခပ်အဂ် သွါလေဝ်ကောံဂွံ ဗျဉ်လေဝ်ကောံဂွံရ၊
ဆဂးဂ် ညးလှိုပျုင်လဝ်စရင် ပွဲကကောံဗျဉ်ပထမရ၊ ပွဲကိုသွါ
(၁၂)မဂ်လေဝ် ညံ့ဒ်တမ်အခပ် မံင်ဂတအိုတ်ရ။

ဗျဉ်ရမ္မာင်ဓါ ကော်ခဲ ပညပ်လဝ် ဗျဉ်တတိယဂ်
ဟိုတ်နုပိုင်လဝ်ရမ္မာင်ဓါရမ္မာင်တဲ ဂကောံဗျဉ်ပထမ နွံဂတမ္မး
ဗျဉ်တတိယဂ် ဒးဗက်အလိုက် ရမ္မာင်ဗျဉ်ပထမ ရမ္မာင်သာရောင်။
သာဓက။ ။ ပဂ၊ ပညာ၊ စေတနာ၊ သမာ၊ ကာယ၊ ပရက်၊
ပလိုတ်၊ ကဝဲ၊ မပတံသတ်ဂွံ နကိုရမ္မာင်သာဟောင်
ဒးဗိုရ။

ခန်လုတ်

ဝါကျထွေးလဝ်ဗွဲသုတ်တံဂ် ဗျဉ်ပထမ နွံဂတ ဗျဉ်တတိယ
နွံလက်ကြိမ္မး အခပ်မွဲဗိုပတိတ်ရမ္မာင်သာဂ် သက်ထွေးကိုပှောန်
ဗွဲသုတ်ညံ့ညီ။

ဥပမာ။ ။ အပါဇော်ပို ကျင်နူကွာန် ပဂ ရ။

- (က) ညးနွံပိုက်ကိုပညာဂ် ဒးဝးပကပ်လဝ်မာနရ။
- (ခ) စေတနာပိတန်ချိုက်ပေင်တဲ ကိုဒါန်မွဲပြဲလောန်ရောင်။
- (ဂ) သမာဓဇဲမွဲ အာဗ်ဆုရ။
- (ဃ) ကိုဝံ့ချိုက်ပေင် တသိုက်စိုတ်တသိုက်ကာယညီ။
- (င) ပရက်ပှောင်သောဲလောန်မွဲ လျးပုတ်ဟံ့တူးရ။
- (စ) ကွာန်ပို နွံပလိုတ်ဝီကြောင်ရ။
- (ဆ) ပွဲဝီဇော်ဂ် ကဝဲနွံရ။

ဂကောံဗျဉ် ဒုတိယ နွဲဂတတဲ ဗျဉ်တတိယ နွဲလက်ကြိမ္မး
ဗျဉ်တတိယဂ် ဒးဗ်ပတိတ်ရမ္မာင်ခြိုင်ရ။

သာဓက။ ။ ဗု၊ ဗညာ၊ ဝေဒနာ၊ ဗမာ၊ ဒယံက်၊ ဓရီ၊ ဗလိုက်၊ ဘဝ။

ခန်လုတ်

ဝါကျသုဝ်ဝံ ဗျဉ်တတိယ ဒးဗက်တိတ် အလိုက်ရမ္မာင်
ဗျဉ်ဒုတိယဂ် သက်ထွးကိုပှောန် ဗွဲသုဝ်မအခပ်ဂ်ညိ။

သာဓက။ ။ သိုင် ဗညာ ချူဂ် ပွဲသက္ကရာဇ် ၆၈၄ သွံ ကတိန်
မိုဟ်ရ။

(က) ရဲသွာဗဒုတအ် ပွဲခေတ်လှဟ် ပတံသြောံ သိုကသို
သိုက္ခိုင်ရ။

(ခ) ယဲဝေဒနာ ဟံ့မွဲမွဲ မိုဟ်ထတ်ယုက်တဲ ကလောန်အိုသို
ကောန်မာန်ရ။

(ဂ) ညးလေပ် လိက်မန်တအ်ဂ် လုတ်ဗွောန်လိက်ဗမာ
လေပ် လောံကျပ်ရ။

(ဃ) သွပ်ကေပ် ဒးဒယံက်မွဲ ဟံ့ဖေါအ်ရ။

(င) ပွဲအခိုင်နာသိုနွဲဂယးဏအ် ပိုဒးတိုန်သဘင်ကောံဓရီရ။

(စ) ကဗလိုက်ဂ် ဒေသလှို ကော်ခဲစ ကခေပ်ရ။

(ဆ) ဘဝပံက်ကို ဘဝအကုဟ် တေင်ခြာဒိုင်ရ။

အခပ်“အ”ဂ် ညးလှို တံင်ပျပ်လပ် ပွဲဂကောံ ဗျဉ်ပထမရ၊
ဆဂးဂ် အခပ်အမွဲ ပွဲဂကောံဗျဉ်လိုလေပ် ဟံ့တိုလုပ်ရ၊ အခပ်အ
နွဲဂတတဲ ဂကောံဗျဉ်လိုဒ်ဒ် နွဲလက်ကြိကိုလေပ် ရမ္မာင်ဟံ့ပြိုင်ရ၊
အတိုင်ရမ္မာင်ဒေံဟောင် ဒးဗ်ရ။

သာဓက။ ။ အကား၊ အခပ်၊ အစာ၊ အပါ၊ အဖက်၊ အမာတ်၊
အသပ်ဂုဏ်၊ အဂီ၊ အယော၊ အငှာ၊ အဇော်လို့ဟ်၊
အဓာန်၊ တံ့အဘိက်၊ အဒိတ်၊ အလိုက်၊ အရက်၊ အယုက်၊ အဝဲ၊
မပတ်သတ်ဝံ့ အတိုင်ရများညးကံညး ဒးဝံ့ဖျောတ်ရ။

ခန်လုတ်

အခပ် "အ" ဖက်ဗဂန် စွဲဂတဗျဉ်ပထမက် သက်ထွေးကို
ဗွဲသုတ် မအခပ်ညိ။

သာဓက။ ။ လတူဂွး အကား ဝံ့ မတ်ဗြဲ ဂျါဇီဒိုင်ရ။

- (က) အခပ်မန် ဗျဉ်နွံ (၃၅)မရ။
- (ခ) အစာမူးက် လုပ်ဂုဏ်အနန္တ မသုန်ပြကာရ။
- (ဂ) ဘံ့အပါယ် နွံပန်ဘံ့ရ။
- (ဃ) အဖက်လွန်အိန်က် ဒ်သိုင်သဒီရ။
- (င) ညံင်ဝံ့ချိုက်ပေင်ကို အသပ်ဂုဏ်ပညာ ဂိုတ်လို့ပရာညိ။
အခပ် "အ" ဖက်ဗဂန် စွဲဂတ ဗျဉ်ဒုတိယက် သက်ထွေးကို
သုတ်မအခပ်ညိ။

သာဓက။ ။ ပံ့အဂီအရတ် ကေင်မိင်လပ်ကိုဟာ။

- (က) အယောညးဟို ကေုလွဟိုညိ။
- (ခ) လထွေးအဇော်လို့ဟ်ကေုမူး တုပ်ညံင်ပံက်ထွေးဒီကေုရ။
- (ဂ) လိက်ပတ်မန် ဝံ့ဇော်မောင်အာ အဓာန်ဂတက် ပိုဒး
ရေင်တျဉ်ရ။
- (ဃ) ဂတမုက်သိုပိုက် တံ့အဘိက် တိုန်ဒိုင်မွဲတံ့ရ။
- (င) တံ့အဒိတ် တံ့သိုသပ် ဝါတံ့က် ကွာတ်ရင်စာရ။

အခပ်“အ”ဖက်ဗဂန်စွဲဂတဗျဉ် တတိယဂ် သက်ထွးကို သုဝ်မအခပ်ညိ။

သာဓက။ ။ဗက်အငုပ်စိုတ် ဩပ်ဒးအိုတ်ရောင်။

(က) မိင်ပွဲသိုညးမွး ဒးဗက်အလိုက် စောင်ပှောန်ညးရ။

(ခ) အရက်မွးဂ် ညးလှိုတအ် ကော်ခဲစ ညာယမဂူးတိရ။

(ဂ) အယုက် ညံင်ဝှံဂိုင် ရှေ့သှေ့ရ်က ကုညးအယုက်စှော်ညိ။

(ဃ) နူအဝဲသှော်သွတ် ဒးလုတ်ကတ်ပညာ။

(င) ကုညးသှော် နူမိမဇကုဂ် ဒးကော်စအမူရောင်။

တင်သ္မိ။ ။အာစာ၊အစာ၊ရ်သင်ဝှံချူဝှံသိုဝါရ၊ဝေါဟာ “အာစာ”

ဂ်ကုင်နူပါဠိ နှံအရေဝ်ပါဠိလိုရ။

ဝေါဟာရ “အစာ” ဂ် ကုင်နူလိက်သံသကြိုတ်ရောင်ဂး။

* * * * *

ကဏ္ဍ (၂) ဗျဉ်ကုက်

ဗျဉ်ကုက် နွဲစ်ပြကာရ၊ ကုက်စ်ဂ်တုန်-

က + န = က		က + ဝ = ကွ
က + မ = ကု		က + ငှ = ကှ
က + ယ = ကျ		က + ည = ကွ
က + ရ = ကြ		က + ည = ကှ
က + လ = ကု		က + ဝ = ကွ

ကွက်န၊ ကွက်မ၊ ကွက်ယ၊ ကွက်ရ၊ ကွက်လ၊ ကွက်ဝ၊
ကွက်ငှ၊ ကွက်ည၊ ကွက်ည၊ ကွက်ဝ၊ ရ်သင်ဝှံ နွဲစ်ပြကာရ၊
ဗျဉ်တအ်ဂ် ဟိုတ်နူကွက်လဝ်ရ ညးကော်ခဲဗျဉ်ကုက်ရောင်။
(ပွဲဒွဲါဏအ် ကွက်မွးဂ် မှောံကုက်ဟံသေင်)

ဗျဉ်ကွက်ဟ နွံ(ဂ)မရ

ည ကာ န မှ ယု ရှ လှ ဝ
ပှောင်ကံဗျဉ်ကွက်ဂမ္တိုင် ဗျဉ်ကွက် ဒးဝံပတိတ်ရမ္မာင်

အခင်မွဲအခင်ဝင်ဂံတုန်-

- (က) ပွဲကံအခင်ဗျဉ်ကွက်ယဂံ- ကျ၊ချ၊ဂျ၊ပျ၊ဖျ၊ဗျ။
- (ခ) ပွဲကံအခင်ဗျဉ်ကွက်ရဂံ- ကြ၊ခြ၊ဂြ၊ပြ၊ဖြ၊ဗြ။
- (ဂ) ပွဲကံအခင်ဗျဉ်ကွက်လဂံ- က္လ၊ခ္လ၊ဂ္လ၊ပ္လ၊ဖ္လ။
- (ဃ) ပွဲကံအခင်ဗျဉ်ကွက်ဝဂံ- ကွ၊ခွ၊ဂွ၊ပွ၊ဖွ။

ဗျဉ်ကွက် ထွးလဝ်မွဲလတူတေံ (၂၃)မတအံဂံ ဝိန်ဒ် မအခင်ဝါမကီလေဝ် ညံင်ရံ ဗျဉ်ကွက်တုဟ်သံအာင် ဗျဉ်ဝါ ဟံဝတိတ်ရ၊ နကံရမ္မာင် မွဲအခင်ဝင်ဟေင် ဒးဝံပတိတ်ရမ္မာင်ရ၊ ဆဂးဂံ ပွဲအရာဇန်ကဗျ လကာကယျဟ်တအံဂံ ဟိတ်နုဗက်အလိုက် ဂုဏ်ကဗျတဲ ဝံဝံ၊ ချုဝံရ၊ ယဝ်ရချုအရေဝ်ပလးမွဲး နကံမအခင်မွဲမ နကံရမ္မာင်မွဲရမ္မာင်ဝင်ဟေင် ဒးရပ်စပ်စကာရ။

ဥပမာ-

(က) ပွဲကံအခင်ကွက်“ယ”ဂံ- က+ယ=ကျ၊ ဒးဝံပတိတ် ရမ္မာင် နဒ်ဗျဉ်မွဲရ၊ က+ယ=ကယ၊ ခ+ယ=ခယ၊ ဂ+ယ=ဂယ၊ ပ+ယ=ပယ၊ ဖ+ယ=ဖယ၊ ဗ+ယ=ဗယ၊ ရံသ်ဝံ ဝံပတိတ်ရမ္မာင် ဗျဉ်ဝါဟံဝံ။

(ခ) ပွဲကံအခင်ကွက်“ရ”ပုန် က+ရ=ကြ၊ ခ+ရ= ခြ၊ ဂ+ရ=ဂြ၊ ဝ+ရ=ဝြ၊ ပ+ရ=ပြ၊ ဖ+ရ=ဖြ၊ ဗ+ရ=ဗြ၊ ရံသ်ဝံ ဒးဝံပတိတ်ရမ္မာင်မွဲရ။

(ဂ) ပွဲကံအခပ်ကွက် “လ” ဂ်ပွန် က+လ=ကွ၊ ခ+လ=ခွ၊
 ဂ+လ=ဂွ၊ ပ+လ=ပွ၊ ဖ+လ=ဖွ၊ ဗ+လ=ဗွ၊ ရဲသံသွံ နကံမအခပ်မွဲမ
 မွဲရမ္မာင်ခပ်ဒးဗိုရ။ သောင်ထွေးကာညိပွန်- က+လ=ကလ၊
 ခ+လ=ခလ၊ ဂ+လ=ဂလ၊ မပတံသံသွံ မှောက်ဗိုပတိတ်ရမ္မာင်
 ဗျဉ်ခါဟွံဂွံ။

(ဃ) ပွဲကံအခပ်ကွက် “ဝ” ဂ်ပွန် က+ဝ=ကွ၊ ခ+ဝ=ခွ၊
 ဂ+ဝ=ဂွ၊ မပတံသံသွံ ဒးဗိုပတိတ်ရမ္မာင် နဒဒ် မွဲအခပ်ခပ်ရောင်။
 တင်သ္မိ။ ။ ဗျဉ်ကွက် မထွေးလပ်ဗွဲလတူတော်တအံက် အခပ်
 ကွက် “က” ဟိုက် မအခပ်ကကို မအခပ်လကို
 ဟံမံက်ပြာကတ်ရ၊ ဝါအခပ်က စိပ်ဗာန်အာတဲ ဒ်အာမွဲရမ္မာင်ခပ်ရ၊
 ဗျဉ်ကွက် ထွေးလပ်(၂၃)မတအံက် ရမ္မာင်ဗျဉ်ခါမ ကွးကွး ဗိုပတိတ်
 ဟံဂွံဂ်လေဝ် ဒးစွံသတိရ။

ခန်လုတ်

ဝါကျသုတ်တအံက် အခပ်ကွက် ဒးဗိုပတိတ်ရမ္မာင် မွဲရမ္မာင်
 ခပ်ကံ သက်ထွေးပှောန်သုတ် မအခပ်ကံညိ။

သာဓက။ ။ ကြပ် ကို ဇြပ် မူး မံင်ကုပ်ညိ။

(က) ဗိုဗျဟ်ဂုဏ်ကျပ်ခပ်သင် လှိုန်ကာလညိ။

(ခ) ဟိုအရေင်ကံဒ် ကျောန်ကလောန်ကံဒ် ဒးဟိုဒးကျောန်
 ချိုတ်တ်ပျိုတ်တ်ရ။

(ဂ) ဝံအဗိုမူး ကောန်ရဲသုတ်တဲဇကုဂ် လွပျဲပျာ်ညိ။

(ဃ) လိုက်ဂ်တဲမူး ကွတ်ဗျာ တဲအဒိုတ်ရ။

- (၄) အရောင်လှေတ်မိမဝါဂ် ကောန်လှိုတအ် ခယျကောတ်
ဗျိဒေါန်ရ။
- (စ) သိုပိုက်ဘာလကျာ် ခြာခရာဘာ်တိုင်ရ။
- (ဆ) ပွဲတွဲရးချင်မန်ပိုက် စက်သကြာ နွံကိုရ။
- (ဇ) ဖြပ်သဘင်ခပ်ချင်မတ်မလိုက် ရာန်လပ်ဟံလအ်အေံ
ဏီရ။
- (ဈ) ပွဲလောကဏအ် ကျာ်တြီမဲ့ ပြီအိုတ်ရ။
- (ည) ကွင်ဝံ ဗာ်အာ ကပြ တိတ်ဒိုင်ဖြဲဖြဲရ။
- (ဋ) ပွဲဥတုဖြဲ ဖြဲဂူဂိုင်တ်မွဲး ရဲသွာဗုတအ် ပွိုင်ဖေက်
ဒုတ်ဇော်ရ။
- (ဌ) သုင်ဒုတ်ကိုကို ကလိဝံယဲရောင်။
- (ဍ) တိခလံက်အာမွဲး ဖြဲဂူဒုတ်ခိုင်တ်ရောင်။
- (ဎ) မိုဟ်ကိုက် သဘင်ဒေံ ဗိုလိုတောင်ညးသကအ်ရော။
- (ဏ) ပွာကသုဝံ ကရောန်ဒိုင်ရ။
- (တ) ဗာ်ဖွက် ဆီဇောင်, ဆုင်မောင် စဉာတ်။ (ပုဟ်)
- (ထ) ကျိပရမ်ဂ် ဒက်လပ်လွကိုဗူးအာညိ။
- (ဒ) ကွးဘာဂမိုင် ဝေင်ဂြိပ်ဒိုင်ဂတမုက်ဘာအိုတ်ရ။
- (ဓ) အမူပို ခွက်ဏာပျုန်ဂ် မွဲပသာရ။
- (န) မဂ္ဂါမွဲအဲ ကေံအာဂ် ကလေင်ဂိုဝံပုန်ရ။
- (ပ) ဇွာအာကိုကိုမွဲး ပျိုက်ဏာဇွောံမဝံညိ။

* * * * *

ကဏ္ဍ (၃) ပိုဒ်အဗျယ

ပိုဒ်အဗျယဂမ္တိုင်

နံ၊မ္မဲ၊ဗွဲ၊ဝံ၊ဟံ၊ဝံ၊ယံ၊သံ၊စံ၊ဒံ၊တံ၊ဇောံ၊ကောံ၊ချေံ။

အဓိပ္ပာယ် ပိုဒ်အဗျယ

- နံ - မ္မဲ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ်ကြိယာရ၊ တန်တံဒိုင်ဗွဲမပြာကတ်ဂ် ကော်ခစန္ဒရ။
- မ္မဲ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ်နာမ်ရ၊ ရပ်စပ်စကာ ပွဲအရာတော်ရိုဟ်လှိုဟ်ရ။
- ဗွဲ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ်ပစ္စဲ ကြိယာဝိသေသနရ။
- ဝံ - မှုးဂ် = ဇောန်ထွး ဌာန်ဒေသကြပ်ပ်ရ။
- ဟံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် ဆေဝ်ဒင်ရ။
- ဝံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် ကြိယာရ။
- ယံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ်ဒင်ဝန်ဒင်ကအ်ပါင် ဗွဲမရော်သော်ရံဂ်ရ၊ သွအဲ
ပရဲတဲကော်ရ။
- သံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် ကြိယာရ။
- စံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် ကြိယာရ။
- ဒံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် ကြိယာရ၊ တံအရထ ပွမလုက်စုက်ဒးရ။
- တံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် နာမ်ရ၊ တံအရထ စုစသုင် အိုသိုရ။
- ဇောံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ်သမ္ပန္ဒရ၊ အရော်မွဲက္တံ ပိုဒ်မွဲက္တံဆက်စစပ်က္တံရ။
- ကောံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် နာမ်ရ၊ ယုပညပ် သတ်နိုင်ပန် မွဲကကူရ။
- ချေံ - မှုးဂ် = နှိပိုဒ် နာမ်ရ၊ ယုပညပ် သတ်နိုင်ပန် မွဲကကူရ။

ကဏ္ဍ (၄) ဂစိုတ်နီ

ပွဲကံလိက်ဂတိုဇော်မန်ဝံ- ဂစိုတ် က၊ ငှ၊ တ၊ န၊ ပ၊
မ၊ ယ၊ ဝ၊ ဟ၊ အ၊ ရံသတ်ဝံ ဂစိုတ် နွံနီပြုကာရ။

ဂစိုတ်က- ကက် ကတ်၊ ကိတ်၊ ကုတ်၊ ကောက်၊ ကော်၊ ကံက်
ကိုက်၊ နွံဒစံမရ။

ပျော်ကံဒစံမတအံဂ် သွေမှုဂစိုတ်က လှိုမပတံကို
စောက်၊ ချောက်၊ တောက်၊ ပောက်၊ သောက်၊ အောက်၊ တံဂ်
ဒးဝံပတိတ်ရမ္မာင်ရ။

သာဓက။

စောက် ၁(က) ကောက်စောက် ကောက်စောက် ငှောက်ရောဟံမဲ့ ကိတ်ဒး
မိုဟ်ညိ ချက်ရမတ်တိတ်။ (ယက်)

စောက် (ခ) ဩန်မှးစောက်လပ်ဂ် အဲလဲထောံတဲကူရ။

ချောက် ၂(က) တံကြိုက်တူးဝတ်တံဂ် လွချောက်ထောံညိ။

ချောက် (ခ) ဝိုက်လပ်ဂိုက်ချက်က် ချောက်က်ဂ် ဝးထောံညိ။

တောက် ၃(က) သွက်ဝံတက်ကုက်ဒက်ပြိုင်ကေတ်နင်ခတောက်ညိ။

တောက် (ခ) အမှုပို အာချင် ရာန်နင်ခတောက်တဲမဲ့ရ။

ပောက် ၄(က) ပောက်ပွေက်ပရိုက် စုတ်ကဂိုက်မှး ဟံဗျးရ။

ပောက် (ခ) ကလော်ချ် ဖောက်ရပ် မနုသီဟတဲ ပောက်ဒအာ
အိုတ်ရ။

သောက် ၅(က) သောက်နီညးသကအံဂ် ဖိုလ်ဂုက်ဟံမဲ့ရ။

သောက် (ခ) ဂစေမ်အသောက် ချန်ဒံင်လတူတံဝိရ။

အောက် ၆(က) သတ်ဂြင်အောက် ခွါစဝံရ။

အောက် (ခ) အောက်မဲ့ ဒဲဝါ ဂုန်သချီာ မပတံသတ်ဝံ ရိုဟ်ထွး

ဒးဟာ။

ဂစိုတ် (၄)

သွေမှု ဂစိုတ်“င”လှိုတအ်ဂ်လေဝ် နကံရမောင်ခါရမောင်
ဒးစိုက်ရ။

ကောင်၊ စောင်၊ ချောင်၊ တောင်၊ ပောင်၊ သောင်၊ အောင်၊ ကျောင်၊ ကြောင်။
သာဓက။

ကောင် =(က) မူးကောင်စိုပ်ချင်လျှင်ဟာ။

ကောင် =(ခ) ညးလှိုဟ် ကျောန်ကလောန် ကောင်ကာ ဟံ့ဇော်
မောင်ရ။

စောင် =(က) တံ့စောင် ကလောင်မွဲနာဍု ဒးအာဘာရ။

စောင် =(ခ) ကစောင် မူးဂ် တုပ်သုဟ်ညံင်ကျဲကိုရောင် ဂးရ။

ချောင် =(က) ချောင်နင်ချ်တာဂ် ညးကျောန်ကိုဒုန်ကလိရ။

ချောင် =(ခ) ကျောန်ကလောန် ပွဲတံ့ကာတ်တ် ပလက်မုဟ်ချောင်
ပလက်ကျောင်ဓဇူရ။

တောင် =(က) စဖဲဗုင်တောင် ကျာဂ်ကလောင်တိက်သွိုင် ဟိုက်ဂွံ
ကောင်မိင်ရ။

တောင် =(ခ) ပတောင်ဖဲဂ်စုတ်ပွဲတမ်တာတမ်သတ်ဖြဲနိုဟ်ဂးရ။

ပောင် =(က) မိအဲ ထျက်သွံစ ခပောင်ရ။

ပောင် =(ခ) ချ်ဟံ့ပောင်နင် ကလိုက်ရောင်။

သောင် =(က) ပညာသောင်ဂ် ဇာပ်မိုဟ်ဟံ့လေဝ်ရ။

သောင် =(ခ) ပုင်-ဟံ့သောင်မူး သွ၊ ပလံင်ဏာကိုမိမညီ။

အောင် =(က) ပသအဲအောင် ရဲဂွင်ဗဗိုရောင်။

အောင် =(ခ) မူးအောင်ဒုင် မွဲချိုန်ဓဏက္ကာ။

ကြောင် =(က) လတူတံ့ကြောင် ခသိုချန်ဒိုင်ခါရ။

ကြောင် =(ခ) ဂစေမ်ကြောင်ဂ် တုပ်ညံင်တောက်ကျောဟာ။

ဂစိုတ် (ဝ)

ဗျဉ်ဂစိုတ်“ဝ” လှိုတအ်ဂှ် ဒးဗွဲပတိတ်ရမောင်ဝါရမောင်ကိုရ။
လှို၊ သှို၊

သာဓက။

လှို = (က) သတ်လှိုတိတ်ပြဟ် သွဲစဝံ့ဂှ်ရ။

လှို = (ခ) သှိုမိမမှးတအ် နွဲအလှိုရော။

သှို = (က) ပွင်သှို ရပ်ဝံ့ဏာကိုက်မွဲရ။

သှို = (ခ) ဒါနကုသှို လှိုန်ကာလ ပတဲညိ။

ဂစိုတ်(အ)

ဗျဉ်လှို သွေမူဂစိုတ်“အ”ဂှ်လေဝ် ဒးဗွဲပတိတ်ရမောင် ဝါရမောင်ရ။
တေံ၊ (တေအ်)

(က) အိက်စိင်လွတေံ ဇေဝိတ်မင်ခြေအ် လွကိုလုပ်မတ်။

(ခ) ပွဲကာလ အတိက်တေံ သှိုင်မန်တအ် ပကင်ရင်
ချင်ဟံသာဝတီရ။

ဂစိုတ် အ

ပွဲကိုအခပ်မပတံကို ကံ၊တံ၊ကြံ၊ကံ၊တအ်ဂှ် ညးတူပညာ
ကွာတေံ နကိုသင်္ကေတ ဂစိုတ်“အ” ခွဲလပ်ကိုပံ သွေအိုကေတ်ရ၊
ဟိုတ်ဂှ်ရ နိပ်ကွင်ဇေတ် ကာလလှိုဟ်ဟိုမွဲ ဂစိုတ်ဏအ်
ဂစိုတ်လပ်အခပ်အဟာ၊ ဟံ့သေင်သတ်ဂှ် ခွဲလပ်ကိုပံဟာ
သံသယလုပ်ကွင်ရ၊ ညးကွေတ်ပိုန်လှိုတအ်ဂှ် မိက်ဝံ့ဂစိုတ်အခပ်အ
ဗွဲသင်္ကေတခွဲကိုပံရ၊ ညးလှို နကိုအခပ်“အ” ခွက်ကံဂှ် ဂစိုတ်မွဲ
ဟံ့ဒ်သံသယရ၊ ရသတ်ဝံ့ ဂးတ်အိုတ်ရ။

ဝါကျစွဲသွပ်ပွဲ ပါပါရင်စမ်

(က) ကျိဝွံ ကြိဒိုင်ရ။

ပွဲကျိဝါကျလတူဝွံ- ကျိဝွံ ကြမ်ဒိုင်ဟာ၊ ကြမ်ဒိုင်ဟာ၊
ညင်သံသယဝွံအိုတ် ဒးချူအတိုင်သွပ်ဏအ်ထေက်ရ။

၁။ ကျိဝွံ ကြမ်ဒိုင်ရ။

၂။ ကျိဝွံ ကြမ်ဒိုင်ရ။

ပွဲကျိဝါကျ စုတ်(၁)ဂ် ကြမ်မွဲဂ် ဒွံကျိပ်လေဝ်ချူမာန်၊
ဂစိတ်မလေဝ် ချူမာန်ရ၊ ဆဂး ပွဲကျိဝါကျ စုတ်(၂)ဝွံ ကျိဝွံ
ကြမ်ဒိုင်ရ၊ အဓိပ္ပါယ် မဇ်သတ်ဝွံ ချူမွဲ- ဂစိတ်ဒွံကျိပ်ဂ်
ဟံဒးချူရ၊ နကျိဂစိတ်အဇက်ဇက် “ကြမ်” ရ်သတ်ဝွံ သွးချူ
ထေက်ရောင်။

ပြဒ္ဒညာဝွံ- နူဂကောံ ဒွံလိက်ပတ်မန် တွဲရးချင်မန်
သျှတ်သွတ်လပ် သတ်ဝွံရ၊ ဂစိတ်မမွဲ ချူဒွံကျိပ်လေဝ်ဝွံ၊
နကျိအဆပ်မဂ်လေဝ် ချူဝွံရ၊ ယဝ်ရဂစိတ်အမွဲ အတိုင်ဂစိတ်အဂ်
ချူညိ ဂးလပ်ရ။

(ခ) လိက်ပို ပိုဒးသေ့သ့ရောင်။

ပွဲဝါကျဝွံ စပ်ကျိပိုဒ်သေ့သ့တဲ ညးလျီတအ် ချူတ်သေ့မသ့၊
ညးလျီချူတ် သေ့အ်သ့ ရ်သတ်ဝွံ သေ့ဆိုကေတ်ရ၊ ပွဲပိုဒ်ဝွံ
သေ့မသ့ဟာ သေ့အ်သ့ဟာ၊ မူဟိုတ်သံသယ လုပ်ကျင်ရောဟိုမွဲ
ဒွဲနူဂစိတ်လပ် ဝွံသကေတ်တဒွံကျိပ်ရ၊ သောင်ဒိုင်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ
ပြဒ္ဒညာ ဝိုတ်အ်ဏအ် ညင်ဟံဝွံမက်ကျင် ကာလချူလိက်ဂ်
ဒးစွံသတ်ရ။

အခပ်ဂစိုတ်ဒမ္မေအ်

ပွဲကို လိက်ဂတိုဇော်မန် ဂစိုတ်စို မပတံကို ဂစိုတ်
က၊ င၊ တ၊ န၊ တအ်ဂှ် တူပညာတအ် ဖန်လပ်ဂစိုတ်ဒမ္မေအ်ဂှ်
ပျးဏာညိရ။

ဂစိုတ် (က)

ပွဲကိုဂစိုတ် “က” ကွာတဲဂစိုတ်က = ကောက်ဂှ်ကို၊ သွေမူကွာတဲ
ဂစိုတ်က = ကောက်ဂှ်ကို နကိုဂစိုတ်ဒမ္မေအ် ရပ်စပ်စကာကျင်ရ။
သာဓက။

(က) ကောက် = ကာ်၊ ခါ၊ ငှါ၊ စါ၊ ညါ၊ နါ၊ ဒှ်တမ်။

(ခ) ကောက် = ကော်၊ ခေါ၊ စော်၊ တော်၊ သော်၊ ဒှ်တမ်။

နကိုဂစိုတ်ဒမ္မေအ် ချူဂွံရ။

ဂစိုတ် (မ)

ပွဲကိုအခပ်ဂစိုတ် “မ” ဂှ် - နကိုသင်္ကေတနိဂ္ဂဟိတ် (ခွဲကိုပိပ်)
ချူတ်ဂွံရ။

သာဓက။

(က) ကမ် = ကံ၊ ခံ၊ စံ၊ ဆံ၊ ဇံ၊ တံ၊ ဖံ၊ ဒှ်တမ်။

(ခ) ကောမ် = ကောံ၊ တောံ၊ ဒေါ၊ လောံ၊ ဒှ်တမ် နကို
ဂစိုတ်မ အခပ်မဂှ် ချူလပ် သင်္ကေတ
ခွဲကိုပိပ်ရ။

ဂစိုတ် (ယ)

ပွဲကိုဂစိုတ် “ယ” ဂှ် နကိုလက်သန် သဝဲပွန် ချူတ်ဂွံရ။
ဂစိုတ်ယ ညက်ကလေပ် ချူဂွံရ။

(က) ကယ် = ကဲ၊ ခဲ၊ ဂဲ၊ ယဲ၊ နဲ၊ ဖဲ၊ ယဲ၊ ဒှိတမ်။

(ခ) ကောယ် = ကောဲ၊ စောဲ၊ ပေါဲ၊ လောဲ၊ သောဲ၊ ဒှိတမ်၊
နကိုလက်သန် သဝဲပွန်လေဝ် ဂစိုတ်ယ
ဒုက်ဒုကလေဝ်ဂစိုတ်ဝံရ။

ဂစိုတ်(ဝ)

ပွဲက်ဂစိုတ်“ဝ”ဟိုမ္မးဂှ် ဗျဉ်-ဗျဉ်ကုက်၊ သရိကိပျီဝ်ဇော်ဇိုင်
ဂစိုတ်(ဝ)မ္မး နကိုသင်္ကေတ လကျန်သွေမူ ပတိုန်လပ် လတူ
မအခပ်ဂှ်လေဝ် ချူဝံ၊ နကိုအခပ်(ဝ)ဂှ်လေဝ် ဂစိုတ်ဝံရ။
သာဓက။

(က) ကိုင် = ကို၊ ခို၊ ဂို၊ စို၊ လှို၊ ကွို၊ ဒှိတမ်။

(ခ) ကိုင် = ကိုင်၊ ခိုင်၊ ဂိုင်၊ စိုင်၊ လှိုင်၊ ကွိုင်၊ ဒှိတမ်၊
ချူစကာဝံရ၊ ဆဂး နကို သင်္ကေတသွး
ချူဒိုင်ရ။

ဂစိုတ် (ဟ)

ပွဲက်အခပ် ဒးဒိုင်ဂစိုတ် “ဟ”ဂှ် မအခပ်သောင်ကွး
မအခပ်ဇိုင်ဟံမဲ့တအ်ဂှ် နကိုဂစိုတ်ဒမ္မေအ် ရပ်စပ်စကာဒိုင်ရ။
သာဓက။

(က) ကဟ် = ကှ်၊ စှ်၊ တှ်၊ ဒှ်၊ ပှ်၊ ရှ်၊ ဒှိတမ်။

(ခ) ကောဟ် = ကောှ်၊ စောှ်၊ အောှ်၊ ဒှိတမ်၊ ချူရပ်စပ်
စကာဒိုင်ရ။

တင်သ္မုမ္မိ။ ။ဗျဉ်ဂစိုတ်“ဟ”မ္မးဂှ် ဗျဉ်သက်သက်ကို ဗျဉ်သွေမူ

တင်သတ္တိ။ ။ဗျဉ်ဂစိတ်“ဟ”မူးဂ် ဗျဉ်သက်သက်ကို ဗျဉ်သွေမူ
ကွာတဲကို ဗျဉ်ကွးကွး ဗိုထွေးလပ် ဗွဲလတူတော်ဟောင်
ဂစိတ်ဗွဲဒမေ့အံဝံရ။

ပွဲဝံ ဗျဉ်မပတံက်နွံကိုစိုင် ဇျ၊ ည၊ င၊ ဌ၊ ည၊ န၊ ဒ်တမ်ကို၊
ဗျဉ်ကွက်ဂမိုင်ကို ချူဂစိတ်ဒမေ့အံ ဟံဝံရ။

ဂစိတ် (အ)

ပွဲအရာ မအခပ်ဂစိတ်“အ”မူးဂ် လောန်ကျင်တဲ၊ မွဲအခေတ်
တော် ပွဲကိုဗျဉ်ကွးကွး ဗျဉ်ကွက်တအံဂ် ဗွဲမဂိုင် နကိုသင်္ကေတ
ဂစိတ်လပ် နိဂ္ဂဟိတ် မတွံဂး ခွဲကျိပ်သးရ၊ ပွမချူအခပ်ဂစိတ်(အ)
ခွဲလပ်ကျိပ်ရဲသတ်ဝံ ထဲနအာကို အခပ် ဂစိတ်မရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ။
ဒွဲမကတိုဒ်သွေဟ်ပွာတအံဂ် နကိုအခပ် (အ)ဥက်ဥက်
ချူရပ်စပ်ဒးရးရောင်။

သာဓက။

ဂစိတ်(အ) နကိုသင်္ကေတ ခွဲကျိပ်ဂ် မပတမ်ကို အခပ်
ကံ၊ ဆံ၊ ဇံ၊ ညံ၊ တံ၊ ပံ၊ ဖံ၊ လံ၊ တအံဂ် သွေညာတ်ကေတ်ရ၊
ပွမချူရဲသတ်ဝံ ကာလဗိုဂ် ဂစိတ်ဏအံ ဂစိတ်(အ)ဟာ၊
ဂစိတ်လပ်(မ)ဟာ ရံင်ဒမြိပ်ဝါကျဝေါဟာကဲဟောင် ဒးပတ်တိတ်
ရမ္မာင်ရ။

ဂစိတ်(အ)ဥက်ဥက်ဂ် ညာတ်ဂစိတ် ပတ်တိတ်ရမ္မာင်ဒးရ။

သာဓက။

မပတံက် ကအံ၊ ဆအံ၊ ဇအံ၊ ညအံ၊ တအံ၊ ပအံ၊ လအံ၊
သအံ၊ ကအံ၊ ဂ် သွက်ဒးသွေဟ်ပွာ ဟံဝံရ။

၂။ အရှင်ပါလဗျ (ပထမအကြိမ်)

တင်သမ္ဘီ။ ။ ပွဲက်ဂစိုတ်(မ) ကျောံဂစိုတ်(အ)တအ်ဂ်
ညံင်သေဟ်ပှာ ဟံ့ဂွံလုပ် ဒးချူရောင်။

သဘာဝဓမ္မတာလိုက်ဂွံ မပတ်ကိုအရာကိစ္စအိုသို
အတိုင်စောပ်ဍုင် ခေတ်ပိုဉ်းဂမ္တိုင် ညံင်ဂွံတဘ်ခေတ် ဒးဟံဒးဖီဗက်
စောပ်ဍုင်ရ၊ ပွဲက်ပရေင်လိက်ပတ် ယေန်သွာင် တအ်ဂ်လေဝ်
အတိုင်စောပ်ဍုင်ဂ် ညံင်ဒးစောပ်ဗက်ရ၊ မွဲခေတ်ကိုမွဲခေတ်
အရာသဗ္ဗအိုသို ပြိုင်သွာ်ဒိုင်ရ၊ လိက်တုအ်မန်ဂမ္တိုင်တအ်ဂ်လေဝ်
ပွဲက်ကိုန်ညံင်မိပိုဉ်းဟေင် ခေတ်ဗကာံ ကိုခေတ်ဟံသာဝတီ
ညံင်ပြိုင်သွာ်ကျိုင်ရ၊ အကဲအရာ မအခပ်တအ်ဂ် ဟံ့တုပ်ရေင်
သကအ်ရ၊ တံ့ပညာ စီကူးပွဲက် လိက်တုအ်တအ် ညာတ်မအခပ်
လိက်တုအ်မွဲ လိက်တုအ်ဏအ် ပုတ်ဂွတ်လပ် ခေတ်လို
ညးတအ် ချိုင်ဓတ်ဓယျးကေတ်ဒးရ၊ လိက်တုအ် သိုင်ဓမ္မစေတီ
ပုတ်ဂွတ်လပ် နွံပွဲကျော်လျိုင်ဂ် ခေတ်ညးကိုညး ရပ်စပ်လပ်
မအခပ်ဂစိုတ်ကို ဝါကျကို ထွေးဏာသာဓက ဗုတ်ညိနောင်ရ။

လိက်တုအ်ကျော်လျိုင် (တိုင်အဒေါင်)မုက်လွာ်သွပ်ကျာ
[ကုသိုင်ဓတုမရာတ်ပန်တုယ်] (အိုတ်) [ဗဗေင်ပန်ဂဟ်]
(ဒင်ကေတ်တဲ) [ဗဒဟ်ဗဗေင်မွေယ်ရ ပွဲယ်ဗဗေင်ကျောက်]
(ထဓေါဟ်ဗ္ဗဟ်) (ပုယ်ကာလ) [ကျောက်တြယ်]
၄၉။ [တြယ်ဂဟ် ချေဟ်တအ်ညးဝါဏောကုဒေအ် စုတ်ကေတ်]
၅၀။ [ဂဟ်တုန်လေရ် ချောက်] [ချေဟ်တအ် ကေတ်နင်ကိုပ်
ကုကျောက်တြယ်]
(ချေဟ်တအ်တုန်၊ ဝါဂဟ်ကျောက်တြယ်)

၅၁။ [ဒန္တောန်ဗတောန်ခရ်ကုသေဟ်တအ်ညးဝါ]

(ဂဟ်ကျာက်တြယ်)

၅၂။ (ကွီ) [မသုန်က္တံစိုပ်ထာန်]

တိုင်အဒေါင် မုက်လိက် လွှာဒိုဟ်သျှင်ကျာ

၂၃။ စေတီဝေါအ် (ဒဟ်) မဟာစေတီရွှောင် တီလပိုယ် စေတီဓာတ်သွောက်ကျာက်တြယ်၊ မိန်တဖုဿ ဘလ္လိက

မထာပနာလရ် ပွဲလတူ ကျိုပ်တုအ် တမ္ပုတ္တဝေါအ် ပုယ်ကာ

၂၄။ လ တီလညး တလစိင်ဗတောင် မဟိမု ဓမ္မတြိလောကျ

နာထရာဇာဓိရာဇ် ပသိုင်ဂဟ် (ပြဿ)တ် မဒဟ်စေတီယ

ယရဂဟ် စူးက္တေအ်တုယ်မ [ဒက်သျှင်] ဇန္တောတ်ရွှောင်၊

ခါမဒက်ဂဟ် ဒဟ် ၄၀ ဟတ်

၂၅။ သလိုင်ကြိဝေါအ်

ဗျတ်ရံင်ကေတ်လိက်တုအ်ကျာ်လျှင် ကံက်ထွေးလပ် ပွဲလတူဂ်
ဟိုမ္မး အခပ်မဒးဂစိုတ် "အ"ဂ် အတိုင်အခပ် "အ"ဟောင် ဂစိုတ်လပ်
သွောံညာတ်ကေတ်ရ၊ နူအခပ်ဂစိုတ် "အ"ဂ် စူးဂစိုတ်အခပ် "အ"
နကိုသကေတ်တ ခွဲကျိုပ် (ဝါ)နိဂ္ဂဟိတ်ဂ် ပတံနုလက်ထက်လို
တုပညာမန်တအ် ခွဲဗဒ်လပ်ရောဂ် ဟံတီကေတ်သက်က်ရ။

ပူဂ်ကွေတ်ဗိုန် လျိုလျိုတအ် ချူအခပ် ဂစိုတ် "အ"ဂ်
ဟံသျှိုက်မိုက်ရ၊ ဗိုတြိဂစိုတ် "အ" ပွဲသကေတ်တ ခွဲကျိုပ်ဟောင်
မိက်ဂွံကိုဒ်တု၊ ယပ်ရချူအခပ်ဂစိုတ် "အ"မ္မး အခပ်မန်ပို

ကော့အ် အာမွဲမရဂး၊ဂစိုတ်“အ”ကိုဂစိုတ်“မ”ဗွဲသကော်တ ခွဲကိုပိမ္မး
 ဥပမာ“ကြံ”အခပ်ဝွံ ကြမ်လေဝ်ဗွဲဝွံ; ကြမ်လေဝ် ဗွဲမာန်သေင်ဟာ၊
 ညာတ်မလိက် ဗွဲပတိတ်ရမ္မာင်သာ်ဂှ် အဓိကကိစ္စဇော်တ်ရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ
 ဂစိုတ်“အ”မ္မး အတိုင်အခပ်“အ”ဟေင် ဒးချုထေက်ရ။

* * * * *

ဇာဏ္ဍာ (၅) မအခပ်ဗွင် ကော့မအခပ်ကုက်

မအခပ်မန်လျီုတအ်ဂှ် ပွဲအရာချုစန်ကဗျ ညံင်ဝံညီသာ
 ကိုဂိုက်ကဗျဂှ် မအခပ်ဗဂပ်ထေက်ဂှ် ဒးဗဂပ်ရ၊ မအခပ်ကုက်တအ်ဂှ်
 တပ်ကိုဒးပရး ဒးပရးလပ်ရောင်။

သာဓက။

လတူ	=	လူ	ပတိုန်	=	ပိုင်
ကတို	=	ကို	ဗဂဲ	=	ပဲ
ဗဒှ်	=	ဗဟ်	ဒစံ	=	ဒှ်
ဒစိတ်	=	ဒှိတ်	ဗတဲ	=	ဗှဲ
သာသနာ	=	သာသ္မာ	သမာဓဲ	=	သ္မာဓဲ
စေတနာ	=	စေတုာ	ဝေဒနာ	=	ဝေဒ္ဒါ
ပလိုတ်	=	ပျိုတ်	ဗမံက်	=	ဗွံက်
ပရိုက်	=	ပြိုက်	သမာဗဋ	=	သ္မာဗု

မအေဝ် အဓိပ္ပာယ်ဟွဲတုပ် ရမ္မာင်တုပ်

ပှောဝ်ကို ဂကောံဗျဉ်ပထမဂမ္တိုင် ဗျဉ်ကွးကွးလှီ
ဗျဉ်ကွက်လှီပံင်ကိုသွါ ၂။ သြ၊ အ၊ တအ်မွး ဗွဲမဂ္တိုင် ဝိန်ရ
ရမ္မာင်တုပ်ကိုလေဝ် အဓိပ္ပာယ် ဟွဲတုပ်ရ။

သာကော။

မလိက်	အဓိပ္ပာယ်	မလိက်	အဓိပ္ပာယ်
ကော	= ကောဒေံ	ဝ်	= လပ် (လ်ထွး)
က်	= က်ရာင်	ပူ	= ဂစောမ်မှီယုပူ၊ ပူဇက်
ကူ	= ဂကူမန်	သော	= အစာကသော၊ ရုပ်ကသော
ခေါ	= ခှော်စော်ခေါ	သ်	= ကသ်
ခံ	= ကော်ခံ	သူ	= သူသ၊ သူဪ
ခု	= စက်ခု	သြ	= သြစုတ်သ်
တော	= တောတိုန်	အ်	= အ်ရမ္မာင် ဒ်ယေန်သှောင် (ကလုက်အ်)
တ်	= ဒေဝတ်	တရ်	= တိုင်တရ်
တူ	= တဲတူ၊ တူပုတ်	တြ်	= တြ်လှိုဟ်သချာ်
ပေါ	= ပေါရဏ		

ခန်လတ်

ဝါကျဗွဲသုင်ဝွံ ဒှါသှးဒှိုင်ဂ် ရဲစုတ်ကို မအေရေဝ်ညီ။

(က) သမလ ကိုဝိမာလ.....ကိုဒေံညးဝါ ပတန်ချင်
ဟံသာဝတီရ။ (ကော၊က်)

(ခ) ညးမြိမ်ကုမိမဝါဂ် ဒေဝ..... တအ် ရိုဗင်မင်မွဲရ။
(တော၊တ်)

(ဂ) မာ်မွဲစွေက်ဂ် နှိတ်ကောန်ဂ..... မန်ရ။

(ကော၊ ကူ)

(ဃ) တဲကတ်..... ဂြရောင် ပွဲမိင်လပ်ရ။ (ပေါ၊ ပု)

(င) ကွာပုတ်ဟွံ..... ကြတ်ဒါလပ်အိုတ်ညိ။ (တော၊ တူ)

ဝါကျ ဗွဲသုတ်ပွဲ မအခပ် သရက်လပ် ဗွဲသုတ်ဂ် ဒးမွဲဒး၊

ဗွတ်မွဲဗွတ် ချူထွဲကိုညိ။

(က) အမူပို ဩ လောန်အာတဲ ဟွံဂတာပ်သဘင်ဂ်ရ။

(ခ) လွဟ် ဩ ဧကိုအ် ဗွဲကံအာသုတ်ရ။

(ဂ) ကောန်တ်ပွဲ ပင်အယုက် ဩ သုတ်ရ။

(ဃ) မိုဟ်ပရေအ်ပရေအ် လွကသေအ်အာ တရ် ညိ။

(င) ၁၃၅၅-သုတ် ဂိတုကထိုန် တရ် မက်ဂ် နှိတ်အိုတ်ရ။

(စ) လကျာ် တရ် ဧကု ကွဲစကုင်သိုပိုရ။

မအခပ် ရမ္မာင်ဘုတ် အဓိပ္ပာယ် ဟွံတုတ်

ပိုဒ် ၊ ပိုတ်

(က) အခပ်ပိုဒ်ဂစိုတ်“ဒ”ဂ် နှိတ်အခပ်ပါဠိလိုရ၊ ပွဲအရာ ချူလိက်ကို၊ ပွဲပရေင်ဓမ္မဒေသနာကို ရပ်စပ်အခပ်ပိုဒ် ဂစိုတ်ဒရ၊ ပိုဒ်အခပ်ပွဲ နှိတ်ပိုဒ်နာမဝိသေသနရ။

သာမက။ ။ လိက်မွဲပိုဒ်၊ ဝင်မွဲပိုဒ်၊ ဒွက်မွဲပိုဒ်၊ ကဗျမွဲပိုဒ်။

(ခ) အခပ်ပိုတ်ဂစိုတ်“တ”ဂ် အဓိပ္ပာယ်တိတ်မွဲဗိုရ၊ အရာဝတ္ထု ဟွံခိုင်ကပ်အာဂ်ကို ကုတ်ထောံဂ်ကို၊ အဓိပ္ပာယ် ညံင်ပွဲဗွဲဗက် ရပ်စပ်စကာအခပ်ပိုတ် ဂစိုတ်တရ၊ ပိုတ်ပွဲဒ်ကြိယာရ။

သာဓက။ ။ ဇုက်ပိုတ်အာ၊ ဖံင်ဆုပိုတ်အာ၊ ကိုင်သိကပ်ပိုတ်အာ၊ ဆုဒဒန်ကပ်ပိုတ်အာ၊ ထဲပိုတ်အာ၊ မပတ်သတ်ဝံ ရပ်စပ်စကောတ်ရ။

ခန်လတ်

ဝါကျ ထွေးလပ်ဝံသုတ်တံဂ် ခွဲသွေးဂ် ရဲဗပေင်စုတ် မအရေဝ် ညံင်ဝံသုတ်ညီ။

- (က) ဂှုဗအ် ရန်ဇုက်တဲ ဇုက်.....အာရ။ (ပိုတ်၊ ပိုဒ်)
- (ခ) ယွံရဲ ဒယေံထွေးကို ဒွက်မန်မွဲ.....ညီ။ (ပိုဒ်၊ ပိုတ်)
- (ဂ) ဒုန်ဂ် ကုတ်ဗ.....ထောံဝါဒကုတ်ညီ။ (ပိုဒ်၊ ပိုတ်)
- (ဃ) ပရူလိက်ပတ်မန် ချူထွေးကိုမွဲ.....ညီ။ (ပိုတ်၊ ပိုဒ်)
- (င) လကျာ်ဇော် ဇ္ဈာန်ကုအဲဂါထာမွဲ.....ရ။ (ပိုဒ်၊ ပိုတ်)

ဝတ်၊ ဝမ်၊ ဝဋ်

ဝတ်ဂစိုတ်တဒန်၊ ဝမ်ဂစိုတ်စ၊ ဝဋ်ဂစိုတ်ဒုမုဒ်၊ ပိပြကာဝံ ရမ္မာင်တုပ်ဒိုင်ရ၊ ဆဂးဂ် အဓိပ္ပာယ်ဟံ့တုပ်ရ၊ ရန်ကေတ်ကို အဓိပ္ပာယ်အရထ အတိုင်အခပ်ပါဠိတဲ ဒးချူဂစိုတ်ရ၊ ပွမချူဂစိုတ်တောင်၊ ရဲသတ်ဝံ အဓိပ္ပာယ်ခဲတောင်အာရ။

(က) ဝတ်မူးဂ်- ဝတ်ကောန်၊ ဝတ်မိမ၊ ဝတ်တူသိ၊ ဝတ်သမ္ဘာ၊ ရဲသတ်ဝံ ဝံကိုအဓိပ္ပာယ် ပရေင်ဒးရေင်တုင်လတူညးမွဲရ။

(ခ) ဝမ်ဂစိုတ်မူးဂ်-ဝစူအခပ်ပါဠိဝံ တံ့အရထ အိက်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ သိဝမ် ဒးချူသတ်ဝံရ၊ ဝမ်ဂ် ဒ်အခပ်ပါဠိလီရ။

(ဂ) ဝဋ်ဂစိုတ်ဒုမုဒ်မူးဂ်- ဝံအဓိပ္ပာယ်ဂေတ်ရ၊ ဝဋ်သံင်သာ ဒဒိုက်ဝဋ်၊ ရဲသတ်ဝံ အဓိပ္ပာယ်ခဲ ညံင်ဝံမက်ဂတပ်ဂ် ဒးရပ်စပ် စကောရောင်။

ခန်လုတ်

ဝါကျဗွဲသုတ် ဒွဲသွးဒိုင်ဂ် နကိမအရေဝ် ကိုလဝ်ကျင်ဝါကျဂ် ရဲဗပေင်စုတ်ညိ။

- (က) အကွက်မိုဟ်တြါ လတူသမ္ဘာဂ်() နွဲမသုန် သာ်ရ။ (ဝဋ်၊ဝတ်)
- (ခ) ပွဲသိပိုဂ် ဒက်လဝ်သိ () တိုက်မွဲမရ။ (ဝတ်၊ဝစ်)
- (ဂ) ညိုင်ဝံဗွးတိတ်နုဒဒိုက် () ဂ် ပုတ်ဘာဝ နာညိ။ (ဝဋ်၊ဝတ်)

* * * * *

လှေင်ဂစိုတ်န့်

ဂစိုတ်ကက်ပုန် နွဲပန်ဇာတိ၊
က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ နာမစုတ်ညိ။

အတိုင်လင်္ကာဝံ-

- (က) ဂစိုတ်က = စက်၊ သွက်၊ လိုက်၊ နှိတမ်။
- (ခ) ဂစိုတ်ခ = ဒိုခ်၊ သိုခ်၊ လိခ်၊
- (ဂ) ဂစိုတ်ဂ = ဝဂ်၊ မဂ်၊ နာဂ်၊
- (ဃ) ဂစိုတ်ဃ = မာဃ်၊ အနဃ် (အနဂ်)

ပွဲဂစိုတ်“ခ”ဝံ- ဒိုခ်၊ သိုခ်၊ လိခ်၊ တအ်ဂ် နှိမလိက်ကပ္ပစစ (ကိတ္တိမ)ရ၊ ဒိုက်၊ သိုက်၊ လိက်၊ မအခပ်တအ်ဂ် နှိမလိက်မန်

ကောန်အရင်ဇေတ်တ်ရ၊ ပသတ်ရောဟိုမ္မး မအခပ်တအ်ဂ် နကို
လိက်ဂတိုဇော်မန်ကောင်လတ်လတ်ရ၊ ဒိမ်၊ သိုက်၊ လိမ်၊ ဂစိုတ်ခ
တအ်ဂ် ဗျတ်ရံင်ကိုအခပ်ပါဠိ- ဒုက္ခ၊ သုခ၊ လိခ၊ တဲ တုပညာမန်
ချက်ကောင်ဒဒေကိုပါဠိတအ်ဂ် ရပ်စပ်စကာတ်ရ။

ဂစိုတ်အခပ် (ဂ)

ဝဂ် = ဝဂ္ဂ (ဂကောံ) ပထမဝဂ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ မွဲဝဂ်၊ ဝါဝဂ်။

မဂ် = မဂ္ဂ (ဂံင်) မဂ်ညာဏ်၊ ဖိုလ်ညာဏ်။

ဝက် = (ဝဲ) ပါင်ဝက်၊ နင်ပါင်ဝက်။

မက် = (အငပ်) မက်ဂုဏ်။

ဝဂ်၊ မဂ်၊ အခပ်ဝွံ- ဒှ်ဝေါဟာပါဠိလိုတဲ ဒှ်လိက်ကိတ္တိမရ။

ဝက်၊ မက်၊ အခပ်ဝွံ- ဒှ်ဝေါဟာမန်ရ၊ ဒှ်လိက်ကောန်အရင်ရ။

ဝဂ်၊ မဂ်၊ ဝက်၊ မက်၊ ဝေါဟာဂမ္တိုင်ဝွံ- ဝိန်ရ ရမ္ပာင်တုပ်ကိုလေပ်

အဓိပ္ပါယ်တောင်ရ၊ ဒှ်ါဒေက်ဒေဲ ဗဗွဲစပ်ကိုအဓိပ္ပါယ် ဒေဲက်ဒေဲ
ဒးရပ်စပ်စကာရ။

ဂစိုတ်အခပ် (ဃ)

မာယ် = မာယာ ၊ ယုဂိတု မရနက်ကို စ်မွဲဂိတု။ (ပိဒ်နာမ်)

မာ် = မာ်ဂုဏ်၊ (ညိုင်ကိုပိဂျိုင် ဝွံတပ် ဒးမာ် ဒးဂုဏ်)
(ဒှ်ပိဒ်ကြိယာ)

အနက် = အနဏ၊ ပွဲပိဒ်အရေပ်ပါဠိဝွံ သဘ်ဂစိုတ်မ္မး မအခပ်
သံယုတ် နွံလတူဂ်ဟောင် ရိုဟ်စဝံရ၊ အနဏ = အနက် ဟောင်
သွးချူဂပ်ဝ် ရ၊ ပသတ်မ္မးကေတ်လပ်အခပ်ယာ်ရော၊ တုပညာ
တအ် ဗစာရဏာကေတ်အိုတ်ညီ။

ကတ်-ဂစိုတ်အခပ်(တ)

ဂစိုတ်ကတ်ဂုံနွံပြကာ-စ၊ဇ၊ဋ၊ဌ၊ဍ၊တ၊ထ၊မှာ။ဒ၊ဓ၊ သ၊
ဟောင် လှောင်မာတ်ကာ။

အတိုင်လင်္ကာပွဲ

- ဇကဝစ် = ဇကဝစန = အရော်မွဲပါင်
- ဗဟုဝစ် = ဗဟုဝစန = အရော်ဂှိုင်ကိုပါင်
- သိဝစ် = သိအိက် = ဒွဲါအာ တရ်ဇော် တရ်သုတ်
- ဇကရာဇ် = ဇကရာဇ = သိုင်ပိုင်တိ ပိုင်ချ်
- သက္ကရာဇ် = သက္ကရာဇ = ရိုဟ်လှိုဟ်သချ်သုတ်
- ဝဋ် = ဝဋ် = ဂေတ်ဂဇင်
- ပါဋ္ဌဂထာ = ပါဋ္ဌဂါထာ = လိက်ဂါထာ
- ဝမုကီ = ဝမုကီ = အစာဗီသကပ် (သုာဇဲ)
- သီဇတ် = သီဇတ္တကုမာ = ယိုကျ်တြိ နှုဇောက်တ်
- ပိုင်လူရိယာ = လူရိယာပထ = မပတ် ပွမကွာ်, ပွမတိက်
- ပိုင် = ပဒ = လိက်မွဲပိုင်
- ကမ္မသာဓ် = ကမ္မသာဓရဏ = စပ်ဖျပ်ကိုကလောန်
- ဇကသိုသ် = ဇကသေသ = သေဟ်မွဲ

ဝေါဟာလတူဂမ္တိုင်ဝွံ၊ ဟိုတ်ဒ်အခပ်ပါဠိလို ဟိုတ်ဒ်
အခပ်ပါဠိဇေတ်တ်တုဲ၊ သွလင်အရော်မန်ဂှ်ရ၊ ဒ်အရော်ကိတ္တိမ
(အရော်ကပုံဗစ)ရောင်။

ဗွဲတောင်တုန်- ပြာကတ် မတွံဂး အရော်မန်ဇေတ်တ်
(ဝါ)အရော်မန် ကောန်အရင်ဝွံ ညးလျီုညျက်ကော် ဒ်ဒေက်အခပ်ပါဠိ

တအိန် ပြကဋ် ရံသ်ဝံ ဂစိတ်လင်ဋ်မုဒ်ရ၊ ဗွဲသဘာဝဇေတ်တ် ပါကဋ် ပါဠိဝံ တံအရထပြာကတ်ရ၊ နကိုအခပ်ပါဠိလို ဒးချုး ပါကဋ်၊ ရံသ်ဝံ ဒးချုးရ။

ပိုတ်ပြာကတ်ဝံ အယောင်အလာ တုပ်ကိုအခပ်ပါဠိ ပါကဋ် တဲ့၊ အရေပ်မန်ဇေတ်တ်ဖိုဟ် နကိုအရေပ် မတသိုတ်ဇေ် နူပါဠိဂးတဲ့၊ နကိုအခပ်ပြာကဋ် အခပ်ပါဂ် ကွက်ထောံအခပ် ကွက်ရ၊ အခပ်ကတ် ဂစိတ်ထောံ ဋ်မုဒ် ပတိုအ်ကေ့ အခပ်ပါဠိလိုရောင် မှးခယျကေတ်ရ၊ ဇာပ်ပ် မအခပ် ဝေါဟာမန် တုပ်ဒိုင်အခပ်ပါဠိတဲ့ သွကေ့ထောံ အရေပ်ကိတ္တိမ ထေက်ဟံထေက် ပိုဒးဗစာရဏာရ။

ကန် - ဂစိတ်အခပ် (န)

ဂစိတ်ကန်ပုန် နွဲပန်ပြကာ

အတိုင်လင်္ကာဝံ- ဂစိတ်ကန်ဂ် န၊ ည၊ ဏ၊ လ၊ ဂးလင် အခပ်ပန်မရ၊ မည်၊ ဗျည်၊ ပိုည်၊ လက်သဏ်၊ ဉာဏ်၊ ဒဏ်၊ ပလ္လင်၊ ကလျာ၊ ဒ်တမ်။

ပှောင်ထွးလင် သာဓက ဗွဲလ္လှဝံ-

ပိုည် = ပုည၊ ကုသိုလ်၊ ပိုန်ကုသိုလ်

ပိုဏ် = ပိဏ္ဏပါတ၊ ပိဏ္ဏပါတ်၊ (ပိုဏ်ဂယး၊ ပိုဏ်တဲ၊ ကိုပိုဏ်)

ပိုည်၊ ပိုဏ်၊ ဝေါဟာဝါမဝံ- ရမ္မာင်တုပ်တံ အဓိပ္ပါယ်ကို၊

ဂစိတ်ကို ဟံတုပ်ရ၊ ယင်ရသွ ဝေါဟာရ ကိတ္တိမမှး ပိုည်၊ ပိုဏ်၊ သွးချုးရ၊ မိက်ဝံသွ ဝေါဟာမန်အရင်မှး “ပိုန်” ရံသ်ဝံ သွးဂစိတ်နထေက်ရောင်၊ တဲ့ပုန် ဝေါဟာရ “လက်သဏ်”ဝံ

ပွဲလက္ခဏာကို ညာတ်အခပ်ဏာတဲ့ သွထောံ အခပ်ပါဠိလိုထောက်ဟာ၊
(ဝါ)သွမအခပ် ကိတ္တိမ ရဟာ။

ကပ်-ဂစိုတ်အခပ် (ပ)

ကပ်ဂစိုတ်ပ ဟိုဂတက္ခာ ပ၊ဗ၊ဘ၊ စိ၊ ယုတ္တိဂါထာ။
အတိုင်လင်္ကာဝွံ-ပ၊ ဗ၊ ဘ၊ တအ်ဂှ် တို့လုပ်ဒိုင် ပွဲဂစိုတ်ကပ်ရ။
ပါပ် = ပါပ = ပွအကုသိုလ် ပွသရံပါပ်။
ဒိမ် = ဒိဗ္ဗ = ပိုန်ဒြပ်ရတ်မဒ်နုချင်သွပ်(ပင်ဒိမ်၊သုဒိမ်)။
လာပ် = လာဘ = လာဘ်ဗဇ။

ရန်ကေတ်ကို ဂစိုတ်ကပ် ဗကောံဘတဲ့၊ ဝေါဟာတအ်
ဏအ်ဂှ် ဒ်ဝေါဟာပါဠိလိုရောင် သွးဟိုရ၊ သအာင်နုဝေါဟာပါပ်ဝွံတဲ့
ဒိမ်၊လာဘ်၊ တအ်ဂှ် ဒ်ဝေါဟာပါဠိလိုရ၊ အတိုင်ဂစိုတ်ဂတိုဇှော်
ဂစိုတ်ထောံ အခပ်ပ သိုဓါ၊ ဥပမာ-ဒိမ်၊ လာဘ်၊ ရသံဝွံ
ချူရပ်စပ်မွဲး ဒ်အရေပ်ဝေါဟာမန် ဇေတ်တ်ရောင်။

တင်သတ္တိ။ ။ ပွဲအရေပ် ချူအခပ်ဂစိုတ်ဝွံ ညင်ဟိုကျင်တဲ့ ဝွဲလ္လူ
တေံကိုရ၊ ဇှပ်ပ်ဝေါဟာမန် ကျင်နုပါဠိရောင်
ဇှော်စိုတ်တဲ့၊ နကိုဂစိုတ်တေိုင် ချူမွဲး လိက်ပတ်မန်ပိုက် ပုဂ္ဂိုချက်ကေပ်
ဒဒေံကို အခပ်ပါဠိ ဟိုမွဲနဲပုန် တုပညာလေပ်လပ် ပရိယတ်
တအ်ဟောင် ဝှံဒးချူဒးရ၊ ပုဂ္ဂိုလေပ်လပ်လိက်ဂတိုဇှော်မန် ဝှံဟံဒး
ချူဟံဒးတဲ့ လ္လူစိုတ်အိုတ် လ္လူလိက်မန်ရနွံ။

ဟိုတ်ဂှ်ရ ဒိမ်၊လာပ်၊ ဝွဲဂစိုတ်သာမည အတိုင်လိက်ဂတိုဇှော်
မန်ဟောင် ချူထောက်ရောင်၊လိက်ဘာသာဗျာတအ်လေပ် လောန်ကျင်
မွဲအခိုင်တေံ ပတိုအ်ဗက်ဝေါဟာပါဠိလိုတဲ့ ဗြ (ဝါ)ဂှ် ရင်ကေတ်

ကိုမေယပါဠိဝွံတဲ (မိဃး) ရဲသတ်ဝွံ ရပ်စပ်ကျင်ရ၊ ရံင်ကောတ်ကို အခပ်ဗုဒ္ဓတဲ(ဗရား) အ္ဗာလီချုတ်ရ၊ စိပ်ခေတ်လှုဟ်ဝွံ ပြိုင်ပလေပ် ထောံအိုတ်ရ။

ကပ်-ဂစိုတ်အခပ် (၀)

ဂစိုတ်ကပ်ပွန် နွံပန်ပြကာ- ရ၊လ၊ဝ၊ဠ၊ ပန်အက္ခရာဂး။ ကုသိုလ်၊ သိုင်ဃိုဠ၊ အက္ခရ်၊ သွိုရ်၊ တက္ကသိုလ်၊ ပူဂိုလ်၊ မိလ်၊ ခရ်၊ နှိတမ်၊ တုပညာ လေပ်ပရိယတ်တံဂ် သိုက်မိုက်တဲ၊ သွဂစိုတ်တောင် ချုလပ် ဂစိုတ်လပ် မအခပ်တအံဂ်ရ။

ပှောင်ဝေါဟာရတအံဂ်- ကုသို၊ သိုင်ဃို၊ သွို၊ တက္ကသို၊ ပူဂို၊ မို၊ ရဲသတ်ဝွံ နကိုလက်သန်ဂစိုတ်သင်္ကေတဂ် ချိုက်ပေင် နိုင်ဖိုဟ်၊ ဂစိမ်မံင်ခိုဟ်ဖိုဟ်၊ ခါကတိုကပ်ပိုတ်အာ၊ ညံင်ဟံင်ဒ်သတ်ဂ် ပိုဒးရပ်စပ်ရ၊ လက်သန်ဂစိုတ်သင်္ကေတဂ် ဂစိုတ် ရ၊လ၊ဝ၊ ဠ၊ တအံဂ် တိုလုပ်ဒိုင် သိုဖအိုတ်ဂ် စွံသတိအိုတ်ညိ။

သာခက။ ။ မင်္ဂလ = မို (မဂိုလ် = ရမ္မာင်မိုဟံတိတ်)

ပုဂ္ဂလ = ပူဂို (ပုဂိုလ် = ရမ္မာင်ပူဂိုဟံတိတ်)

ပှောင်ဝေါဟာမိလ်ဝွံ ကျင်နအခပ်ပါဠိ ယပ်နှိမ္မး မိုလ် (ကွက်ငဟံဝွံ) တဲပွန်၊ ဝေါဟာ ပူဂိုလ်ဝွံ ကောတ်လွေဟ်တသိုတ် နှေန်ပါဠိ ဟိုမ္မး- ပူဂိုလ် ဝိုဂ် ချုဟံဝွံ၊ ပုဂိုလ် ရဲသတ်ဝွံ ဒးချုရ၊ ဣဏအံဂ် အရေပ်မန် ပူဂိုကော်ခစကျင် တုပ်လအာအခပ်ပါဠိတဲ ပတောင်ဂစိုတ်လ ဟံထောက်။

အခပ် = အက္ခရ် = အက္ခရ်၊ ထံက်ရံင်ကောတ် မအခပ်ဝွံတဲ၊ ပိုကောန်မန်တအံ မအခပ်လိက်ဂ် အခပ်လိက် ရဲသတ်ဝွံကော်ခစရ၊

အခပ်ဟိုမှူး ယပ်ရကေတ်တျင် လအာပါဠိလို အက်ခပ် ရ်သတ်ဝံ
ဒးဝံပတိတ်ရများရ။

အကွရ်လိက် = အခပ်လိက်

ပှောင်ကိုပိုဒ်ဝါဝံ- အကွရ်လိက်ဟိုက် နှိအရေဝ်ကိတ္တိမ
အခပ်လိက်မှူးကို နှိအရေဝ်အရင် နှိအရေဝ်မန်သူက်သူက်ရ၊ နကိုဆန္ဒ
ချူလိက်ဝံ အရေဝ်ဝေါဟာမန်ဇေတ်တ်နွံဖိုဟ် ဟံ့မိက်ရပ်စပ်အရေဝ်
ကိတ္တိမ ရ။

ခပ်=ခမ္မ=ခရ်၊ ပွဲအရေဝ်ဝေါဟာဝံ ပွဲကိုပိုဒ်ခမ္မကို အခပ်ခ
ဂစိုတ်မမှူး ခမ် ရ်သတ်ဝံ ရများဝပ်ဟံ့တိတ်ရ၊ ဟိုတ်ကိုရ ပိုဒ်ခမ္မဝံ
ကျင်နုဇာတ်ခရရောင်ဂးတဲ ညင်ဝံဗွဲကိုရများမန် ဂစိုတ်ထောံ
အခပ်ရ၊ ခရ်- ရ်သတ်ဝံ တပညာ စီကူး ပွဲပရိယတ် တအ်ကို
ညင်အဓိပ္ပာယ် ဝံဗွဲဗက် ကိုရများမန်တဲ ဖန်ဗဒ်လပ်ရောင်
ခယျကေတ်ရ။

ကဟ်-ဂစိုတ်အခပ် (ဟ)

ဂစိုတ်ကဟ်ရ ဟိုဟ်လပ်ကွာ သကိုဟဟောင် နွံတ်သေင်ဟာ၊
မပတံရ်သတ်ဝံ တပညာမန်တအ် ဂးရ။

ပွဲကိုဂစိုတ်“ဟ”ကို နကိုအယောင်အလာ ဂစိုတ်လပ်
မွဲဒမ္မေအ်ရ၊ ဟအခပ်ဂစိုတ်ကို ကွက်ထောံသုင်ဗျင်တဲ လတူဗျင်ကို
ပတိုန်စွံလက်သန် ဂစိုတ်မှူး နှိဂစိုတ်ဟ မွဲခမ္မောန်ရ၊ ဖန်လပ်
ခိုဟ်တ်ကောံရ၊ ဆဂး အခပ်ဗျင်ကူးကူးဟောင် ချူဂစိုတ်သကော်တဝံရ။

သာဓက။ ။ ကဟ်၊ ကို၊ ရှိ၊ စို၊ ဆို၊ တို၊ ပှိ၊ နှိတမ်၊ ချူ
ဝံရ၊ ရ်သတ်ဝံ သောင်ထွးကျင်တဲရ။

ပွဲတောင်တုန် သွေဟ် = သွေသ်

သွေ = သေသ်

ပွဲဝံ အရေင်မန်ဇေတ်တ် သွေဟ်၊ သွေ၊ တအ်ဂံ
ကြပ်ဒိုင်ကိုအခပ်ပါဠိ သေသ ရောင်သွံဂးတဲ၊ သွေထေံ အရေင်
ကိတ္တိမရောင် မွးခယျကေတ်ရ။

သွင်နုဂ်ပုန် - ဂြိုဟ် = ဂြဟ

သင်ရိဟ် = သင်ဟ

ပွဲကိုဝါပိဒ်ဝံ ဂြိုဟ်မွးဂံ ဒ်အရေင်ပါဠိလိုရ၊ ဒ်အရေင်ကိတ္တိမ
ဟိုက် ဇာပ်ညးသွေအ်သ့ ဆာန်သိုက် လိက်ပတ်မန် ဒင်လတ်တဲ
ဖအိုတ်ရ၊ ဆဂး သင်ရိဟ်မွး ဒ်အရေင်မန် ဂစိတ်ဟဇေတ်တ်
ရမ္မာင်ဂစိတ်ဟ တိတ်ဒိုင်တဲ ရံင်ကိုပါဠိသင်ဟတဲ ဒ်အရေင်ကိတ္တိမ
ရောင်ဂံ လွှင်စိတ်ညိ။

ဂလာန်အာစာခွဲပြကိုဟ် သဒ္ဒါပါဠိ

ပွဲကိုဒွါ ပါပါလတ်ဂစိတ်ဝံ ရံင်ကေတ်ကိုအာဘောဂ
အာစာခွဲပြကိုဟ် သဒ္ဒါပါဠိတအ် ဝီလိုဂးလတ်ရော?

*အက္ခရ ဝိပွတ္တိယံဟံ၊ အတ္ထဿ ဒုနယတာဟောတိ၊

တသ္မာ အက္ခကောသလ္လံ ဗဟယပကာရံ။

-ရသ်ဝံ ဂးလတ်ရ။

အခပ်ဇေတ်တ်မွး အရထလိုရ၊ အရထလိုမွး သမ္ဘိဇေတ်တ်ရ၊
ဟိုတ်ဂံရ ညာဏ်စီကူး ပွဲမအခပ်ဂံ ဂုဏ်ဇော်တ်ကွေံရောင်။

ဟိုတ်ဂံရ အခပ်လက်သန်ဝံ ညာတ်မအခပ်ပါဠိ လက္ခဏ
အခပ်ဏကွေံတဲ၊ သွေလွေဟ် အခပ်ပါဠိလို ချုတ် လက်သဏ်ကို၊

သေဟ်၊ သေသ်၊ အခပ်ခါအခပ်ဝံ့ အဓိပ္ပာယ်တုပ်ကိုပါဠိ သေသတဲ
 ဂစိုတ်သ သေဟ်၊ သေသ်၊ တအ်ဂ်ကို၊ မို - အခပ်ဝံ့ ညာတ်ကိုပါဠိ
 မင်္ဂလတဲ၊ မိုအရေဝ်မန် မင်္ဂလ အရေဝ်ပါဠိတအ် အဓိပ္ပာယ်တုပ်တဲ၊
 မိုမတွံးဂးဝေါဟာဝံ့ တသိုတ်စေံကျင် နမင်္ဂလရောင်ဂးတဲ၊ မိုလ်-
 ရ်သတ်ဝံ့ ဟိုတ်အခပ်လ နွဲပွဲတျင်ပိုဒ်ဂ်ရ ဂစိုတ်ထောံလ ချုတ်
 လပ်ရောင်။

လက် * * * * *

ခန်လတ်

၁။ မအရေဝ် ကိတ္တိမ ထွေးလပ်ဗွဲသွပ်တအ်ဂ် ချုပြင်သွာံကို
 အရေဝ်မန် ခုက်က်ညီ။

ဒိုန်၊ သိုန်၊ လိန်၊ ပိုည်၊ ပိုဏ်၊ ဒိမ်၊ လာတ်၊ မည်၊
 နာဂ်၊ မိုလ်၊ အကွရ်၊ သေသ်၊ ပူဂိုလ်၊ လက်သဏ်။

၂။ မအရေဝ် ကိတ္တိမ ကောံ မအရေဝ်မန် ခုက်က်တအ်ဂ်
 ဇန်ကိုဝါကျ မွဲမွဲညီ။

ဝင်၊ ဝက်၊ မင်၊ မက်။

၃။ မအခပ်မန်လ် ညာတ်အခပ်ပါဠိနွဲတျင်တဲ ခယျကောတ်လပ်
 အရေဝ်ပါဠိလိုတအ်ဂ် နကိုမအခပ်မန်ခုက်က် ချုပလေဝ်
 ကိုညီ။

မိုလ်၊ ပူဂိုလ်၊ သေသ်၊ မယ်၊ နာဂ်၊ လက်သဏ်၊ ပြာကဋ်။

* * * * *

ကလ္လာ (၆) ပိုဒ်နိပါတ်

ဝေါဟာမန် ကြမ်တြဟ် ကျင်နူဇာတ်နိပါတ်တံဂှ် ကော်ခဲစ ပိုဒ်နိပါတ်ရ။

ပိုဒ်နိပါတ်	=	အဓိပ္ပာယ်
ကြကောတ်	=	ချိတ်တ်လှောက်က်
ကျက်ကွဲ	=	ရရသံင်င်
ချက်ချာ	=	သွစရီ၊ သွအရိုင် ကြိုင်ဝေင်။
ဂှ်ပုတ်	=	ဂှ်မွော့ချာတ်တံ။
ဂှက်စိုတ်	=	စိုတ်ထွန်စပ်။
ဂစေမ်မဲ	=	ဂစေမ်စံက်ဆု။
စာင်ပရော်	=	စာင်ဗဇို သွလပ်စာင်ပရန်။
စိုတ်လဗင်	=	စိုတ်ပုန်ဂတး။
ချာတ်ကျဟ်	=	ချာတ်ကျောန်ဖအုတ်လပ်ဖျးဖျး။
ဒိုက်ဒိန်ကဲကွဲ	=	ဝါတ်ကျောပ်ဒိုက်သွက်စဟံမွဲ။
ဒိုဟ်	=	ခေါကျောန်လပ်သွက်စုတ်စုတ်ရဇ္ဈာန်။
ဒေပ်ဖျိန်	=	ဂိုင်ဒေပ်သီဗွေင်။
ဒလိုဟ်ဒဲ	=	ကြိပ်ဒဲအာဒိုလိစိုပ်ပ်။
ဒေံဂှ်	=	ဒေံအရင်။
နဲဗစာ	=	ညးဇော်သ္မုတ်သ္မာတ်အမူ။
ပိုင်ပုန်	=	လံက်ဂတး။
စသီဖို	=	စလာပ်ဗမ်။
ပိုပုတ်	=	ပလီပလန်။
ပိုဟ်ပုး	=	သောင်ထွးဟိုကလး။

- ပြောမ် = ဝးပကပ်ရိဟ်ပလို။
- ပှောတ်မာန် = ဖျပ်စိုတ်။
- ပှးဂှး = ယာတ်အုပ်၊ ယာတ်ဂှး။
- ဖလုတ် = ဗှးအာနုတ်။
- ဖျက်ဖျတ် = ဗစိအကြာ။
- ဖျိန် = အပ်စွဲလပ်။
- ဗပ်မှပ် = စက်ကျောန်ထုဲ။
- ဗဒက်သိုန် = ဂေတ်လွတ်တဲပုင်။
- ဗြက်ဗြ = ကျိုင်ကျပ်ဂွီဂွာတ်။
- ဗမိဟ်ဗြ = တုသိဗြ(သမ္ဘာ)ဗြမှုက်သိဋ္ဌာန်။
- ဗြတဘဲ = တာဲပှာန်။
- ရင်ဗစာ = ရင်စုတ်အမူ။
- လဗြ = ဗြအယုက်ဇော်။
- လုန်စတ် = လီကော်ကသေအံဏာ။
- လုဟ် = ဒးအင်ပိုတ်။
- လဝဲမက် = သရေပ်မတ်။
- သမင် = ဗြခတန်။
- သှာဲသှ = အိုဟ် (တြေအိုဟ်)
- သှိုင်မာန = ပတ်လပ်မာန (ဆီသှိုင်)
- သီဖို = လာပ်ဗဇ (စလာပ်)
- သတ်ပး = မပး (မှက်တြိလပါ)
- အခြင် = အခိုက်
- အလံလ်ပျး = ဖျိလလီ (ညင်ဖျိလလီတုးတိုန်ဖျုဖျဲခဲ ညောတ်)

* * * * *

ခန်လတ်

- ၁။ ပိုဒ်နိပါတ်ဗွဲသုတ်တအ်ဂ် ချူထွေးကိုအဓိပ္ပာယ်ညွဲညိ။
ဂှ်ပုတ်၊ ဒေံဂှ်၊ ဖလုတ်၊ လဗြဲ၊ သမင်၊ သီဇံ။
- ၂။ ပိုဒ်နိပါတ်ထွေးလပ်သုတ်တအ်ဂ် ဆောင်ကလးကိုအဓိပ္ပာယ်ညွဲတဲ
ဇန်ကိုဝါကျ မွဲမွဲညိ။
ချက်ချာ၊ ဒလိုဟ်ဒံ၊ လုဟ်၊ သုဘဲသု၊ အလံလ်ပျး။

* * * * *

ကလ္လ (၃) အင်္ဂါအရေဝ်

ပွဲကိုလိက်ပတ်မန်ဝံ ပွမချူလိက်ကို၊ ပွမဟိုအရေဝ်အတြာကို
သဒ္ဒါမတွံဂး ရမ္မာင်မန် နွဲတ် အင်္ဂါအရေဝ် (ဝါစင်) ဒစိတ်ပြကာရ။

အင်္ဂါအရေဝ်(၉)ပြကာ

- ၁။ နာမ်
- ၂။ စူးနာမ်
- ၃။ ကြိယာ
- ၄။ နာမဝိသေသန
- ၅။ ကြိယာဝိသေသန
- ၆။ ဝိဘတ်
- ၇။ သမ္ပန္န
- ၈။ ပစ္စု
- ၉။ အာမေဒိုက်၊ ရံသင်ဝံ အင်္ဂါအရေဝ် နွဲဒိုတ်ပြကာရ။

- ၁။ နာမ်မှူးဂ် ယုပညပ်အိုသိုဂ် ကော်ခဲစနာမ်ရ။
- ၂။ စူးနာမ်မှူးဂ် ပိုင်စုနာမ်တအ်ဂ် ကော်ခဲစစူးနာမ်ရ။
- ၃။ ကြိယာမှူးဂ် ပိုင်ပွမကျောန် ပွမဒ်၊ ပွမနွံ၊ ပွမအာကျင် တအ်ဂ် ကော်ခဲစကြိယာရ။
- ၄။ နာမဝိသေသနမှူးဂ် ပိုင်သွတေင်ကို နာမ်ဂ် ကော်ခဲစ နာမဝိသေသနရ။
- ၅။ ကြိယာဝိသေသနမှူးဂ် ပိုင်သွတေင်ကို ကြိယာဂ် ကြိယာ ဝိသေသနရ။
- ၆။ ဝိဘတ်မှူးဂ် တန်ဒိုင်ဂတနာမ် ဂတစူးနာမ်တုံ ပါပဲါ ပိုင်ခြာလပ်ဂ် ကော်ခဲစဝိဘတ်ရ။
- ၇။ သမ္ပန္နမှူးဂ် မအရေပ် ဆက်လပ်ပိုင်မွဲကိုမွဲ ဆက်လပ်ဝါကျ မွဲကိုမွဲဂ် ကော်ခဲစ သမ္ပန္နရ။
- ၈။ ပစ္စဲမှူးဂ် မအရေပ် ထံက်ပင်ရီဗင်ကို မပတံကိုနာမ် စူးနာမ် နာမဝိသေသန တအ်ဂ် ကော်ခဲစပစ္စဲရ။
- ၉။ အာမေဍိက်မှူးဂ် မပတံကို ပွဲအရာဖေက်လကိုတ် ပွဲအရာ ထေပုတ်တအ်ဂ် စိုတ်ချီဒရာင် ကတိုဒ်မွဲဒ်မြိပ် ရမ္မာင် ဟိုတ်ိတ်အာဂ် ကော်ခဲစ အာမေဍိက်ရ။

အာမေဍိက် နွံ(ဂ)ပြကာ

*ဘယေ၊ ကောဓေ၊ ပသံသာယံ၊ တုရိတေ၊ ကောတုလစ္စရေ။
ဟာသေ၊ သောကေ၊ ပသာဒေစ၊ ကရေအာမေဍိတ် ဗုဓော။

ဖေက်လကိုတ်၊ ထေပုတ်၊ ကြိ၊ ကတိုဒ် ရရသံင်င်၊
ကတိုဒ်အံသပ်၊ လုတ်ပွဲစိုတ်၊ ပိုင်၊ လျှင်သျှင်သျှိက်၊ ကတိုဒ်ကျင်မှူး

ဣာင်တိတ်အာရ၊ ပွမဟို ဣာင်တိတ်အာဂ် ကော်ခဲစ အာမေ
ဒိုက်ရောင်။

* * * * *

နာမ်

နာမ်မွဲဂ် ယုပညပ်အိုသို မုကုလမျို ပွဲမွဲကုလမျို၊ ဒပ်နွံ၊
ဒပ်ဟွံမွဲ တအ်ဂ် ကော်ခဲစနာမ်ရ။

(က) ဂွံစဒိုင်ချောဲကုတ် ပွဲခံက်ရ။

- ပွဲဝါကျွံ- (၁) ဂွံမွဲဂ် ဒ်ယုတိရဣာန်ရ။
- (၂) ချောဲကုတ်မွဲဂ် ဒ်ယုအရာဝတ္ထုမွဲမွဲရ။
- (၃) ခံက်မွဲဂ် ဒ်ယုတိဗင်္ကဗင်ဗိုင်ဇုင်ဇုင်ပန်ကလင်ရ။

(ခ) ကျိုက်တိတ်စုတ်ကောန်ဌာရ။

- ပွဲဝါကျွံ- (၁) ကျိုက်မွဲဂ် ဒ်ယုတိရဣာန်ရ။
- (၂) ကောန်ဌာမွဲဂ် ဒ်ယုကောန်မိုဟ်ရ။

(ဂ) မေတ္တာမိမခါဂ် ဇော်ကွဲကောံရ။

- ပွဲဝါကျွံ- မေတ္တာမွဲဂ် ဒ်ယုပညပ် သဘာဝ မွဲမွဲရ။
- ပွဲကိုဝါကျွံလတူ- ဂွံ၊ ချောဲကုတ်၊ ခံက်၊ ကျို၊ ကောန်ဌာ၊
မေတ္တာ၊ တအ်ဂ် ဒ်ယုပညပ်ရ။

(က)၁။ ယုပညပ် “ဂွံ” ဝွံ၊ ဒ်ယုတိရဣာန် မုကုလမျိုရ၊ ရံင်နကို
မတ်လေဝ်ညာတ် နှိတ်ကွံနကိုတလေဝ်ဝွံရ၊ ဟိုတ်ဒ်သတ်ရ
မုကုဒပ်ရောင် ဂးရ။

၂။ ဟိုတ်ဂ်ရ ယုပညပ် ဂွံဝွံ ဒ်သတ်မုကုလမျို မုကုဒပ်
ဂပ်ဝ်သဗ္ဗိ။

- (ခ) ၁။ ချော့ကုတ်၊ ခံက်၊ ယုပညပ်ဝွံ ဒှ်ယုအရာဝတ္ထုရောင်၊ အရာဝတ္ထုတအံက် မသက္ကုလမျိုရ၊ (ဝါ)ဟံမွဲကိုလမျိုရ။
- ၂။ သအာင်နုက်ပုန် အရာဝတ္ထုတအံက် ရံင်နကိုမတ်လေဝ် ညာတ်မာန်၊ နကိုတဲက်လေဝ် ဇွတ်ရပ်လုက်စုက်မာန်ဂှ်ရ၊ မှ်ကိုဒပ် ဂးရ။
- (ဂ) ၁။ ယုပညပ် မေတ္တာ ဝွံ- ရံင်နမတ်လေဝ် ဟံဆိုညာတ်၊ ဇွတ်ရပ်နတ်လေဝ်ဟံလုက်စုက်ဒးရ၊ ဒှ်သဘာဝမွဲမွဲရောင်၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ-မေတ္တာဝွံ၊ မွဲသဘာဝ ဒှ်ယုပညပ် မသက္ကု ဒပ်ရောင်။

* * * * *

နာမ်ဂမ္တိုင်

မိဝဏ္ဏဆာန်၊ ကွးဘာ၊ မိုဟ်၊ ဗဂဲ၊ ဇံင်ခါတ်၊ ခုင်ဂဇာ်၊ ခမံက်၊ လိက်အုပ်၊ ဘာ၊ ကိစက်၊ မေတ္တာ၊ သတ္တိ၊ ပွမထတ်ယုက်၊ သိုက်ဆာန်၊ လကျာ်၊ မိုဟ်တြ၊ မိုဟ်ဖြ၊ ကောန်ဇုတ်၊ ကျီ၊ ကိုက်၊ စက်တက်လိက်၊ ပုန်ပုင်၊ ပုန်သွ၊ ဇန်၊ ထွဲ၊ ကလောန်၊ ဒှ်တမ် ယုပညပ်တအံက် ကော်ခဲစနာမ်ရ။

နာမ်လမျိုဏှော်ဒပ်နွံ	နာမ်မျိုကိုဒပ်၊မသက္ကုလမျို	နာမ်မသက္ကုဒပ်
မိဝဏ္ဏဆာန်	ခုင်ဂဇာ်	မေတ္တာ
ကွးဘာ	ဇံင်ခါတ်	သတ္တိ
မိုဟ်	ခမံက်	ပွမထတ်ယုက်
ဗဂဲ	လိက်အုပ်	သိုက်ဆာန်
လကျာ်	ဘာ	ကလောန်

မိုဟ်တြု	ကွီစက်	ယု
မိုဟ်ဗြ	စက်တက်လိက်	ခပ်
ကောန်ဂှ်	ဟုန်ပုင်	စေတနာ
ကွီ	ဟုန်သွ	ဝိရိယ
ကွီကံ	ဇန်	ချုဟ်မွေအ်

တင်သမ္ဘိ။ ။ ယုပညပ် မှုကံလမျို၊ မသက္ကုလမျို၊ မှုကံဒပ်၊
မသက္ကုဒပ် အလုံအိုသိုတအ်ဂှ် ကော်ခစနာမ်ရ။

ခန်လုတ်

- ၁။ အဓိပ္ပါယ်နာမ်ဂှ် ချူထွေးကိုညိ။
 - ၂။ ပွဲကိုဝါကျသုတ်တင်ဂှ် အရာမဒ်ပိုဒ်နာမ်ဂှ် သက်ထွေးကိုပှောန်
သုတ် မအခပ်ညိ။
- လျှောပ်ဗို - မာ်ဆာန်ထေက်အံင် ဂှ် နှိ ကွေးဘာ ရ။
- (က) မိဝဏ္ဏဆာန် ကျင်နူချင်မတ်မလိုရ။
 - (ခ) မိုဟ်မွဲ ဒီဏာ ကွီစက်ရ။
 - (ဂ) ကွေးဘာဂမ္တိုင် ဂွေတိတ်အာဘာအိုတ်ရ။
 - (ဃ) မိုဟ်တြုမွဲ တင်ဏာကွီကံရ။
 - (င) ကောန်ဂှ် ဝှ်ဒိုင်လိက်ရ။
- ၃။ ယုတိရဇ္ဇာန် ဆဗိုတ်တီဂှ် ချူထွေးကို (၅) ဂကူညိ။
 - ၄။ ယုကွာန် မှုးကောင်မိင်လပ်ဂှ် ချူထွေးကို (၅) ကွာန်ညိ။
 - ၅။ ယုမိဿဟာဲ မှုးချူထွေးကို ဗုတ် (၅) တုညိ။
 - ၆။ ယုနာမ် မှုကံလမျို မှုကံဒပ် ဗုတ်(၅)သက်ဂှ် ချူပျး
ကိုညိ။

၇။ ယုနာမ် မသက္ကလမျို၊ မှုကိုဒပ်၊ ဗုတ် (၅)သက်ကို
ချူပူးကိုညိ။

၈။ ယုနာမ် မသက္ကဒပ်တအ်ကို ချူထွးကို ဗုတ် (၅)
ဂကူညိ။

၉။ နာမ်ဗွဲသွပ်ဝွဲ-(က)မှုကိုလမျိုကောံဒပ်၊ (ခ)မသက္က
လမျို မှုကိုဒပ်၊(ဂ)မသက္ကဒပ်ဂးတဲ ပါကလးထွးကိုပိစွံညိ။
မိုဟ်၊ ကျို၊ ဗဂဲ၊ လိက်အုပ်၊ မေတ္တာ၊ ခုင်ဂဇအ်၊ ပြေင်၊ ဝှံ၊ ဘာ၊
စေတနာ၊ မခွဲကျာ၊ ဗလံင်ခါတ်၊ ဂတိုတုအ်၊ ဝိရိယ၊ ဘာ၊
ချုဟ်မွေအ်၊ မာန်နထပ်အံင်၊ မိသိုက်က်ညာဏ်။

* * * * *

စူးနာမ်

စူးနာမ်မွဲကို ပိုဒ်မရပ်စပ်စကာ စူးနာမ်ကို ဝွံဒုင်ယု စူးနာမ်ရ။

၁။ (က) မာ်ဆာန်ဝဏ္ဏ အာဘာရ။

(ခ) ချဲကို ဒ်ကွးဘာ တန်စတုတ္ထရ။

ပွဲဝါကျ(က)ဝွံ- ပိုဒ်မာ်ဆာန်ဝဏ္ဏကို ဒ်နာမ်ရ။

ပွဲဝါကျ(ခ)ဝွံ- ပိုဒ်“ချဲ”ကို နကိုစူး မာ်ဆာန်ဝဏ္ဏ

စကာရပ်စပ်လပ်ရ၊ ဟိုတ်ကိုရ ပိုဒ် “ချဲ”ဝွံ ကေတ်လပ်စူး
မာ်ဆာန်ဝဏ္ဏကိုတဲ ဝွံဒုင်ယုစူးနာမ်ရ။

၂။ (က) အချဲက်ကို ဒ်ကွဲချိုဟ်ကောက်ရ။

(ခ) ချဲကို အခိုင်ဗတမ် ဆိုမိုဟ်ကီရ။

ပွဲဝါကျ(က)ဝွံ-ပိုဒ်“အချဲက်”ကို ဒ်နာမ်ရ။

ပွဲဝါကျ(ခ)ဝွံ -ပိုဒ် “ချဲ”ကို စကာရပ်စပ်လပ် စူးကွဲကိုရ၊

ပိုဒ် “ချဲ”ဝွံ ကော်ခဲစစူးနာမ်ရ။

- ၃။ (က) နာသိုက်ဆာန် အာဝေင်ချင်ဗဂေါရ။
- (ခ) နှုတ် ဆက်အာလျာပ် ကျက်လျှင်ရ။
- ပွဲဝါကျ(က)ဝွံ- ပိုင်ချင်ဗဂေါက် နှိနာမ်ရ။
- ပွဲဝါကျ(ခ)ဝွံ- ပိုင်“ဂ်”ဝွံ ကေတ်လပ်စူးချင်ဗဂေါတ်
- ရပ်စပ်စကာလပ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပိုင်“ဂ်”ဝွံ နှိစူးနာမ်ရ။

စူးနာမ်ဂမ္တိုင်

အဲ-အဲဒိုက်၊ အဲဒိုက်ဗြ၊ ညး၊ ဝေံ၊ မှး၊ မှ၊ မှဲ၊ ပို၊ ဇကု၊
 ဝေံ၊ ခေံ၊ ဏအံ၊ ဝွံ၊ ဂ်၊ ဝေါဟာမန်ဂမ္တိုင်ဝွံ ဝွံယုစူးနာမ်ရ။
 သွက်ဝွံသန္တီ။ ။ ပိုင်ရပ်စပ်စကာစူးနာမ်ဂ် ကော်ခဲစစူးနာမ်ရောင်။

ခန်လုတ်

- ၁။ အဓိပ္ပါယ် စူးနာမ်ဂ် ချုထွေးကိုညိ။
- ၂။ စူးနာမ် မှးတီလပ်ဂ် ချုထွေးကို ဗုတ်(၅)ပိုင်ညိ။
- ပွဲကိုဝါကျ ဝွံသုတ်တအံဂ် ပိုင်လိုဒ် ပိုင်စူးနာမ် သက်ထွေး
- ပှောန်သုတ်ဂ်ညိ။
- (က) မှးအာချင်မတ်မလိုမှး အဲဗကန်ဏာလိက်မန်မွဲအုပ်ရ။
- (ခ) ညးဝွံ နှိမိအဲရ၊ သာ်ဝွံ မာ်ဆာန်လျးဟိုထွေးကုမိဩန်နရ။
- (ဂ) အဲဒိုက် မိက်အာချင်လျှင်ရကျက်၊ ရဲဝွံကွးဘာမာ်လွီဆာန်
- ပတီကုကျက်ဇော်ရ။
- (ဃ) ခေံဟံဒ်အာချင်ရ၊ စူးခေံ ညးတုဟ်အာရောင်သာ်ဝွံ
- မာ်ဝဏ္ဏအံင် ဟိုကိုမိခေံရ။
- (င) အမူပိုကျင်ဝေင်သိုပိုရောင် သာ်ဝွံမာ်သာသာဆာန်ဂးရ။

(စ) ပွဲကွာန်ပိုဝံ ညးဇော်ကွာန်တအ်မင်မွဲခိုဟ် ဝိုဟ်သြိုဟ်
ဒိုင်ရ။

၄။ ဝါကျဗွဲသုဝံဝံ ဒွဲသုးဒိုင်ဂှ် ဗပေင်စုတ်စူးနာမ် ထေက်ကြိုက်
တအ်ညိ။

(က) ယွံမိ.....မိက်ဝံဝံသြန် နှိဒကောပ်ရ၊ သာ်ဝံ မိသိုက်
ညာဏ် အာတ်ရ။

(ခ) ကောန်ဂှ်တအ်ဏအ် ကို.....တအ် အာဝေင်
သော့သော့ညိ။

(ဂ)မိက်ဝံဗက်အာ..... တအ်ကိုဟာ၊ နှဲထပ်ဂံင်
သုာန်ရ။

(ဃ) ပွဲဘာလကျာ်ကွာန်ပို..... တအ် မံက်လပ်တိုက်လိက်
ပရိယတ္တိ ရ။

(င) လိက်ဗွဟ်မန်ဝံ လိက်..... နှ်ရော၊ တု.....ဟံ့တံ၊
လွရပ်စပ်ညိ။

၅။ ပွဲဝါကျသုဝံတေံ ပိုဒ်စူးနာမ် သက်ထွေးလပ်ပျောန်ဂှ် ပိုဒ်နာမ်
ဆေင်စပ်ဂှ် ဗဂပ်စုတ်ကိုဒးညိ။

လျှော်ပို။ ။အဲအာဏောင် သာ်ဝံ မာ်ခဲထပ် ဂးရ (အဲ=မာ်ခဲထပ်)
(က) မူးတအ် မိက်ဝံဇော်မောပ်မူး ဖျပ်လပ်စိုက်ညိ၊ သာ်ဝံ
အစာဇော် ဂးကိုကောန်ကွေးဘာတအ်ရ။

(ခ) မ္ဗုလက်အဲ ဂးသာ်ဝံ မာ်ထပ်ယိုက် ဂးကိုမာ်စိုက်သြန်ရ။

(ဂ) မ္ဗုလွဟိုဒိုင် ဆဆိုဏး၊ သာ်ဝံ-မိပိုန်ညာဏ်၊ ဂးကို
မိယေန်နိဆာန်ရ။

(ဃ) အဲ မိက်ဝံ ဆိုဒိုင် ဇော် တွာဂလအ်ရ၊ မိဆာန်နိဂှ်
ဂးကိုမိထပ်သြန်ရ။

ပွမထွး ပိုဒ်နာမဝိသေသန ကို ပိုဒ်ကြိယာ

ပိုဒ်နာမဝိသေသန		ပိုဒ်ကြိယာ
၁။ သွဟ်	...	သှ်။
၂။ ပွင်	...	ပံင်။
၃။ ပွတ်	...	ပတ်။
၄။ ဗရ	...	ဗြ။
၅။ ပွေက်	...	ပေက်။
၆။ ဗွက်	...	ဗက်။
၇။ မွိုက်	...	မိုက်။
၈။ ပရင်	...	ပြင်။
၉။ သေဟ်	...	သေှ်။

-မပတ်သတ်ဝွံ ပါပါကေတ်ကိုဒးညိ။

ပွမထွး ပိုဒ်နာမဝိသေသန ပံင်ကိုပိုဒ်နာမ်ပွး နှ်ပိုဒ်နာမ်ရ။

	ပိုဒ်နာမ်	+	ပိုဒ်နာမဝိသေသန	=	ပိုဒ်နာမ်
၁။	လိက်	+	သွဟ်	=	လိက်သွဟ်။
၂။	အာစာ	+	ပွက်	=	အာစာပွက်။
၃။	မွိုက်	+	ဗွက်	=	မွိုက်ဗွက်။
၄။	လိက်	+	ပရင်	=	လိက်ပရင်။

	ပိုဒ်နာမဝိသေသန	+	ပိုဒ်နာမ်	=	ပိုဒ်နာမ်
၁။	ဗရ	+	ဒီ	=	ဗရဒီ။
၂။	ပွေက်	+	ပရိုက်	=	ပွေက်ပရိုက်။

* * * * *

လိင် = လွေဟ်

သဘာဝ မွောံကုက်ဂ် ညးကော်ခဲလိင်ရ၊ ပွဲကံလိက်ပတ်မန်ဂ် ပါခြာမွဲ ဝံညာတ်ကေတ် လိင် (၄)ပြကာရ။

- (က) ပုလ္လိင် = လွေဟ်တြု (ကုက်)
- (ခ) ဣတ္ထိလိင် = လွေဟ်ဖြ (မွောံ)
- (ဂ) နပုလ္လိင် = လွေဟ်ခမဲ့(ကုက်ဟံသေင်၊ မွောံဟံသေင်)
- (ဃ) ဒွိလိင် = လွေဟ်သိုကုက် သိုမွောံ ဝါရဲ။

(က) နာမ်မုဲသဘာဝတြု၊ မုဲသဘာဝကုက်ဂ် ဒ်ပုလ္လိင်ရ။
နဲထံဂ် ဒ်အပါဇော် မာံသိုက်ထေက်အံင်ရ။

ပွဲကံဝါကျလတူဝံ -

- ၁။ နဲထံ မုဲဂ် ဒ်တြုတြု။
 - ၂။ အပါဇော် မုဲဂ် ဒ်တြုတြု။
 - ၃။ မာံသိုက်ထေက်အံင် မုဲဂ် ဒ်တြုတြု။
- ပိဒ်နဲထံ၊ အပါဇော်၊ မာံသိုက်ထေက်အံင် တအံင် ဟိုတ်နူကို
ဒ်နာမ် မုဲသဘာဝတြုတြုဂ်ရ၊ ပိဒ်တအံင် ဝံဒင်ယုပုလ္လိင်ရ။

(ခ) နာမ်မုဲ သဘာဝဖြဖြ သဘာဝမွောံဂ် ဒ်ဣတ္ထိလိင်ရ၊
မိထံကြီု- ဒ်ယာဲ မိယေန်နဲဆာန်ရ။

ပွဲကံဝါကျလတူဝံ -

- ၁။ မိထံကြီု မုဲဂ် ဒ်ဖြဖြ။
 - ၂။ ယာဲ မုဲဂ် ဒ်ဖြဖြ။
 - ၃။ မိယေန်နဲဆာန် မုဲဂ် ဒ်ဖြဖြ။
- ဟိုတ်ဂ်ရ မိထံကြီု ယာဲ-မိယေန်နဲဆာန် တအံင် ဒ်နာမ်၊
မုဲကံသဘာဝဖြဖြတဲ ကော်ခဲစ ဣတ္ထိလိင်ရ။

(ဂ) နပုလ္လိင်။ ။နာမ် မှုသဘာဝ ကွက်ရောဟံသေင်၊ မွောံရော
ဟံသေင်ဂ် နှိနပုလ္လိင်ရ။

ဇန်ပွဲခင်ဂ် ကြာတ်ထောံညိ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ -

၁။ ဇန်

၂။ ခင် = တအ်ဂ် ဟိုတ်နှိနနာမ် သဘာဝ ကွက်ရော
ဟံသေင်၊ မွောံရောဟံသေင်ဂ်ရ ကော်ခစ နပုလ္လိင်ရ။

(ဃ) ဒွိလ္လိင်။ ။နာမ်မှုသဘာဝ သိုကွက်သိုမွောံဂ် နှိဒွိလိင်ရ။

ပြေင်ဂမ္ဘိုင် စဒိုင်ချောအိုတ်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ - ပြေင်မွး ပြေင်မွောံ၊ ပြေင်ကွက် စပ်ဖျပ်ဒိုင်
သိုမွောံ၊ သိုကွက်ဂ်ရ၊ နာမ်မှုသဘာဝ သိုမွောံသိုကွက်ဂ် နှိဒွိလိင်ရောင်၊
ဟိုတ်ဂ်ရ - ပြေင်မွးဂ် နှိဒွိလိင်ရ။

ပွဲကံလိင် ပန်ပြကာ ညင်ဝံစိကွး ပါထွးဏာ ဗွဲသုဝံဝံရ။

ပုလ္လိင်	ဣတ္ထိလိင်	နပုင်လိင်	ဒွိလိင်
နာဲမြမောပ်	မိသိုက်ယေန်မန်	ကာ၊ပုန်လံက်ဖက်	မိုဟ်
မံလျးသတ်ထပ်	မိယေန်ဝတ္ထု	လိက်ဗွဟ်မန်	ဝံ
အပါဇော်	မိဇော်	နင်	စိင်
အဒါကွက်	အဒါမွောံ	သတ်ကစို	တိရစ္ဆာန်

သွက်ဝံသမ္ဘိ။ ။ သဘာဝမွောံကွက်ဂ် ကော်ခစလိင်ရ၊ လိင်ဂ်
နွံတ်ပန်ပြကာရ။

(က) သဘာဝကွက်မတွံဂး (နာဲမြမောပ်၊ မံလျးသတ်ထပ်၊
အပါဇော်၊ အဒါကွက်)တအ်ဂ် နဒှိနပုလ္လိင် ထွးလပ်ရ။

- (ခ) သဘာဝမွှော့ မတွံဂး (မိသိုက်ယေန်မန်၊ မိယေန်ဝဏ္ဏ၊ မိဇော်၊ အဒါမွှော့၊ တအံက် ထွးလဝ်နဒဒ်ပုလ္လိုင်ရ။
- (ဂ) သဘာဝမွှော့ရောဟံ့သေင်၊ ကုက်ရောဟံ့သေင်၊ (ကာယုန် လံက်ဖက်၊ လိက်ဗွဟ်မန်၊ နင်၊ တအံက် ထွးလဝ်နဒဒ်ပုလ္လိုင်ရ။
- (ဃ) သဘာဝ သိုမွှော့ သိုကုက် မတွံဂး (မိုဟ်၊ ဂှံ၊ စိင်၊ တိရဏ္ဍာန်၊ တအံက် ထွးလဝ် နဒဒ်ဒိုလိုင် ရ။

* * * * *

ကိုန်

ကိုန်မွဲဂှ် ပွဲကိုလိတ်ရ၊ ရိတ်တော် လိတ်အောန် လိတ်ဂှိုင်ဂှ် ညးကော်ခဲစကိုန်ရ။

လိတ်မွဲဂှ် နွံတ်ခါပြုကာရ။

- (က) ကိုန်ဇကဝ် = လိတ်အောန်နူဝါ (ဝါ) လိတ်သချံာ်မွဲ။
 - (ခ) ကိုန်ဗဟုဝ် = လိတ်ဂှိုင်နူမွဲ ရသံာ်ပွဲ ကပ်သဏ္ဍိ။
- ကိုန်ဇကဝ်မွဲဂှ် ထွးလဝ်လိတ် အောန်နူဝါရ။
- (က) မံညာတ်ထဝ် ဒှ်ဇွာ မံဆာန်ဝဏ္ဏ ရ။

ပွဲဝါကျပွဲ -

- ၁။ မံညာတ်ထဝ်ဂှ် (နာမ်)
- ၂။ ဇွာဂှ် (နာမ်)
- ၃။ မံဆာန်ဝဏ္ဏဂှ် (နာမ်)

နာမ်တအံက် ဟိုတ်မွဲလိတ်အောန်နူဝါဂှ်ဟေင် ပွဲဒုင်ယုတိုန်ဇကဝ်ရ။

(ခ) ညးတိတ်အာဘာရ။

ပွဲဝါကျ (ခ) ပွဲ - ပိုဒ်မွဲ - ညး - ပွဲဒှ်စးနာမ်ရ၊ နွံလိတ်အောန်နူဝါရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ - ဝေါဟာ မတွံဂးညးဂှ် ဒှ်ကိုန်ဇကဝ်ရ။

ကိုန်ဗဟုဝစ်မွဲက် ထွးလဝ်လိဟ်ဂျိုင် နူမွဲရ။

(က) ဂှ်ဂမ္တိုင် စဒိုင်ဇျော့ ပွဲဝါအိုတ်ရ။

ပွဲဝါကျ (က)ဝှ်-ဂမ္တိုင်မွဲက် ဒ်လိဟ်ဂျိုင်နူမွဲရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ-
ပိုတ်မွဲး “ဂမ္တိုင်” ဂှ် ဒ်လိဟ်ဂျိုင်နူမွဲရ၊ ဂမ္တိုင်, တအ်၊ ပိုတ်တအ်ဂှ်
ဒ်ကိုန် ဗဟုဝစ်ရောင်။

(ခ) ညးတအ်အာဘာအိုတ်ရ။

ပွဲဝါကျ(ခ)ဝှ်- ပိုတ်မွဲး “ညးတအ်” ဂှ် ဒ်စူးနာမ် ဂျိုင်တနူလိဟ်မွဲက်ရ၊
ဒ်ဒ်ရ လိဟ်ဂျိုင်တနူမွဲက် ပိုတ်မွဲး “တအ်” ဂှ် ထွးလဝ်ရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ
ပိုတ်မွဲး “ညးတအ်” ဝှ်ဒ်ကိုန်ဗဟုဝစ်ရ။

ကိုန်ဇကဝစ်၊ ကိုန်ဗဟုဝစ် ထွးလဝ် နကိုယန်သုဝ်ဝှ်ရ။

ကိုန်ဇကဝစ်	ကိုန်ဗဟုဝစ်
ဂှ်	ဂှ်ဂမ္တိုင်၊ ဂှ်တအ်
မိဟ်	မိဟ်ဂမ္တိုင်၊ မိဟ်တအ်
ဂစေမ်	ဂစေမ်ဂမ္တိုင်၊ ဂစေမ်တအ်
လိက်ဗွဟ်	လိက်ဗွဟ်ဂမ္တိုင်
စိင်	စိင်ဂမ္တိုင်၊ စိင်တအ်
ဟန်သွ	ဟန်သွဂမ္တိုင်

သွက်ဝှ်သဗ္ဗိ။ ။ ရိဟ်တော်လိဟ်အောန်, လိဟ်ဂျိုင်ဂှ် ညးကော်ခစ
ကိုန်ရ။

နာမ်မုၢ်လိဟ်မွဲဟောင်ဂှ် ဒ်ကိုန်ဇကဝစ် လိဟ်အောန်နူဝါရ။

နာမ်မုၢ်လိဟ် ဂျိုင်နူမွဲက် ဒ်ကိုန်ဗဟုဝစ်ရောင်။

ခန်လုတ်

၁။ ပိုဒ်နာမ်ထွေးလပ် ဗွဲသွပ်တအံက် ပါထွေးကိုလိင်ညီ။

မိ၊ ကောန်ငှာ၊ သုတ်ဖြဲ၊ အပါဇော်၊ မအံက်၊ ဘာ၊
သီလ(ဖြဲမိန်)၊ လကျာ်၊ ဇွာ၊ ပြော၊ မိဇော်၊ ကျဲ၊ ဖြပ်၊
ဂူကျာ်၊ ဇကုရစ်၊ သုတ်ဝုတ်၊ သုတ်ဗွဲ၊ သို၊ ဂျင်၊ စာင်။

၂။ ပိုဒ်နာမ်ပုလ္လိင်သွပ်တအံက် ပြင်ချူကိုပိုဒ်နာမ် လူတ္တိ
လိင်ညီ။

မအံက်၊ မိုဟ်တြျံ၊ စာင်အုက်၊ တာကုက်၊ ကျဲကုက်၊
ဂွဲဗအံ၊ အပါဇော်၊ အမူ၊ ကောယ၊ အနာ၊ ခါမ်သီတြျံ။

၃။ ပိုဒ်နာမ်တုဟ်ဟ်သ် ထွေးလပ်ဗွဲသွပ်တအံက် ပိုဒ်နာမ်
မဒ်ဒွိလိင်ဂံ ကံက်ထွေးကိုညီ။

ကျဲ၊ မိုဟ်၊ သုတ်ဗွဲ၊ ချေ၊ ကောန်ငှာ၊ မအံက်၊
အပါဇော်၊ စာင်၊ ကျဲ၊ သုတ်ဝုတ်၊ ဂွဲ၊ လကျာ်၊ မိ။

၄။ ပိုဒ်နာမ် တုဟ်ဟ်သ် ဗွဲသွပ်ဝံ ပြင်သွဲကို ကိုန်
ဗဟုဝံညီ။

ကွေးဘာ၊ စိင်၊ အဲ၊ တုဲဆု၊ တြဲတြျံ၊ ချေ၊ ခုင်၊ ဂွဲ၊
ပြင်။

၅။ ပိုဒ်နာမ်တုဟ်ဟ်ဗွဲသွပ်တအံက် ပြင်သွဲကိုဇကုဝံညီ။

ကွေးဘာဂမိုင်၊ ပို၊ မိုဟ်တအံ၊ စိင်တအံ၊ အစာဂမိုင်၊
အဒါဂမိုင်၊ စာင်တအံ။

* * * * *

ကြိယာ

ပိုင်ပွမကျောန်သွ၊ ပိုင်ပွမဒ်၊ ပိုင်ပွမနွံ၊ ထွးလဝ်တံဂ်
ကော်ခဲစပိုင် ကြိယာရ။

(က) မံလျးသတ်ထဝ် အာဘာရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ- ပိုင်မွဲး “အာ”ဝံ ဒဒ်ရ မံလျးသတ်ထဝ်
ကျောန်သွဏာဂ် ထွးလဝ်ရ၊ ပိုင်ထွးကံပွမဒ်ဂ် ကော်ခဲစကြိယာရ။

(ခ) မံလျးသတ်ထဝ် ဒ်ကွးဘာရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ- ပိုင်မွဲး “ဒ်”ဝံ ဒဒ်ရ မံလျးသတ်ထဝ်
ဒ်ကွးဘာ ထွးလဝ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပိုင်ထွးလဝ် ပွမဒ်ဂ် ကော်ခဲစ
ကြိယာရ။

(ဂ) ပရင်စီ လတ်အာရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ- ပိုင်မွဲး “လတ်”ဂ် ဒဒ်ရ ပရင်စီ ကတိဒ်အာဂ်
ထွးလဝ်ရ၊ ဟိုတ်နမတ္တိဒ်အာရသတ်ဝံ “လတ်”ဂ်ထွးလဝ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ
ပိုင်မွဲး “လတ်” ဝံ ဒ်ပိုင်ကြိယာရောင်။

(ဃ) ဂီနွံပွဲဒုရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ- “နွံ”မွဲးဂ် ဒ်ပိုင်ကြိယာရ၊ ဒဒ်ရ ဂီနွံပွဲဒုဂ်
ပိုင်မွဲး “နွံ”ဂ် ထွးလဝ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ “နွံ”ဝံ ကော်ခဲစ ကြိယာရ။

ကြိယာဂမ္တိုင်

အာ၊ ကျင်၊ ချန်၊ တုက်၊ တိက်၊ စ၊ သုင်၊ နွံ၊ ဒ်၊ ချ၊
ဒ်၊ ကေတ်၊ ကို၊ ပိုတ်၊ ကပ်၊ ဟံ၊ ဆို၊ ညာတ်၊ ဒ်တမ်၊
ပိုင်ပွမကျောန်သွ၊ ပွမဒ်၊ ပွမနွံတဒ်ဂ် ဒ်ပိုင်ကြိယာရ။

၄၁ အပွင်ပါလဗ္ဗ (ပထမအကြိမ်)

ခန်လုတ်

၁။ အဓိပ္ပါယ်ကြိယာကို ချူထွေးကိုညိ။

၂။ ပိုင်ကြိယာ ချူထွေးကို ဗုတ်(၁၀)မည်။

ပွဲကို ဝါကျ သုတ်တံဂ် ပိုင်ဒ်ကြိယာကို သက်ထွေးပျောက် သုတ်ချေညိ။

လှောင်ဗို။ ။ မိပို အာ ချင်မတ်မလိုရ။

(က) မအံက်ပို ကျင်နုချင်လျင်ရ။

(ခ) ဣစီ ချန်ဒိုင်သွ ဖျန်ကိုက်ရ။

(ဂ) သုတ်မြဲမဲ့ တုက်ဒုတ် ပွဲစီရ။

(ဃ) အပါဇော် တိက်ဒိုင် လတူခါတ်ရ။

(င) သုင်သုရာမှူး ဘဝလိုရောင်။

(စ) ကောန်ငှက်မိုင် ဝေင်ဒိုင် ပွဲထွက်ဘာရ။

(ဆ) တိက်လံက်လှာတဲ့ လွတ်လိက်ညိ။

(ဇ) ကျဲဂမိုင် အာဟုမ်ဒုတ် ပွဲကမိုင်အိုတ်ရ။

(ဈ) မူးဆိုဂို လတူအကးဟာ။

ပွဲဝါကျသုတ်တံဂ် ပိုင် ကြိယာနွံတ်ရ၊ ကြိယာတံဂ် ကြိယာ ဂကူလိုရောဂ် ပါထွေးကိုညိ။

သာဓက။ ။ စ = (ကြိယာ/ပွမကျောန်သွ)

မိပ် = (ကြိယာ/ပွမဒ်)

နွံ = (ကြိယာ/ပွမနွံ)

(က) တုညးရာဇာဓိရာဇ်ပွံ ဒ်ဇကရာဇ်မန်ရ။

(ခ) အစာဇော် တိက်ဒိုင်လျာဘာရ။

(ဂ) ပွဲကွာန်ပိုဂ် လိုဟ်သိုနွံတ် ဝါလိုရ။

- (ဃ) မိုဟ်ဇော်လှို ပွဲအခိုင်နူဂယး ကွာ်ဂွံင်ရ။
- (င) မပ္ပံကိဂကုမန်ဂကုဗာတအ်ဒှ်ကောန်ချင်အရောင်အိုတ်ရ။
- (စ) ပွဲကွာန်ပို ဘာတိုက်လိက်ပရိယတ် နွံရ။
- (ဆ) ကွဲ နူချင်မတ်မလို့ ကျင်ဝေင်ကွာန်ပိုရ။

* * * * *

ကာလ = အခိုင်ကာလ

ကာလမွဲဒှ် ထွးလတ်အခိုင် စပ်ဖျပ်ကြိယာ ကျောန်သွ၊
ကြိယာဒှ်၊ ကြိယာနွံ သူးလတ်ရ။

ပွဲကိရမ္မာင်မန်ဒှ် ဟိုတ်ဒိုင်ကာလ အခိုင် နွံပိပြကာရ။

- (က) ကာလပစ္စုပ္ပန် = အခိုင်အခါလုဟ်။
- (ခ) ကာလအတိက် = အခိုင်အခါ ဝက်လောန်ကျင်။
- (ဂ) ကာလအနာဂတ် = အခိုင်အခါ ဂတနူဏအ်။

(က) အခိုင်အခါ ယောကျောန်, ယောဒှ်, ယောနွံဒှ် ကော်ခဲစကာလ
ပစ္စုပ္ပန်ရ။

၁။ တုဏအ် အဲသွံဂွံဖျာ ဩန်ဝါလှိုရ။

၂။ တုဏအ် ဒှ်ပေါရ။

၃။ ဒးအာလုဟ်ရ။

ပွဲပိပါကျုလ္လှံ- ပွဲတုဏဝါကျု အခပ်“ရ”ဒှ် ထွးအခိုင်

ကြိယာပစ္စုပ္ပန်ရ။

- (ခ) အခိုင်ကာလ ကျောန်တုကျင်၊ ဒှ်တုကျင်၊ နွံဟံကျင်၊
တအ်ဒှ် ကော်ခဲစ ကာလအတိက်ရ။

(၁) နူကော့အ်တေံ ကျာထတ်ရ။

(၂) အဲစပုင်တဲုဏ္ဏရ။

(၃) ညးအာဘာတဲုဏ္ဏရ။

ပွဲဝိဝါကျလ္လှံ- ဣရ၊ ရ၊ တဲုရ၊ မအရေဝ် တုင်ဝါကျတအ်ဂှ် ထွးလဝ်အခိုင်ကာလ ကြိယာအတိက်ရောင်။

(ဂ) အခိုင်ကာလ ကြက်ကတိုဒ် ဂတနူဏအ် သွက်ဝွံက္တိုဒ် ဂတနူဏအ်ဂှ် ကော်ခဲစကာလ အနာဂတ်ရောင်။

၁။ တဲုယးတေံ အပါဇော် စိုပ်ဏောင်။

၂။ ကလီတေံ စိုပ်တဲုသီရ။

၃။ ဂိတုဂတနူဏအ် ကြက်ဗြဲဂူဏောင်။

ပွဲဝိဝါကျဝွံ ဝေါဟာ မတွံဂး “ဏောင်”ဂှ် ဒ်ဝိဘတ်ကြိယာ ကာလအနာဂတ်ရ။

တင်သမ္ဘိ။ ။ “ရ၊ ဣရ၊ ဏောင်” ဝေါဟာတုင်ဝါကျတအ်ဂှ် ဒ်ဝိဘတ်ကြိယာပစ္စုပ္ပန် ဒ်ဝိဘတ်ကြိယာအတိက် ရပ်စပ်စကာ ပိုင်တြာစိုန်နဲဗတ်တ်ဟံမွဲရ၊ အဓိပ္ပာယ်ဝါကျ သိုက်မိက် ဝွံဟီုပိုင်ထွးလဝ်အခိုင်ကာလ ပွဲဝါကျနွံတအ်ဂှ် ရံင်ကိုလအာသက်တဲု ဝါကျဏအ် ဒ်ကာလပစ္စုပ္ပန်၊ ဝါကျဏအ် ဒ်ကာလအတိက် ဂးတဲု ပါတြာဂိုင်သမ္ဘိကေတ်ညိ။

* * * * *

နာမဝိသေသန

နာမဝိသေသနမ္မးဂှ် ပိုင်မပတောင်ကိုနာမ်ဂှ် ကော်ခဲစ နာမဝိသေသန ရ။

၁။ လွန်အိန်ဂ် န်သရဲရ။

၂။ လွန်အိန်ဂ် န်သရဲမခိုဟ်ရ။

၃။ လွန်အိန်ဂ် န်သရဲခိုဟ်ရ။

ပွဲဝါကျပထမဝွဲ-လွန်အိန်ဂ် ဒဒ်ရ န်သရဲ ဂးလဝ်ရ။

ပွဲဝါကျ ဒုတိယဝွဲ-လွန်အိန်ဂ် န်သရဲသတ်လိ န်သရဲခိုဟ်လိဂ်

ထွးလဝ်ရ၊ လွန်အိန်ဂ် န်သရဲသတ်လိရော န်သရဲမခိုဟ်ရ။

ပိုဒ်မွဲ “ခိုဟ်”ဝွဲ ညံပတောင်ကိုပိုဒ်နာမ် “သရဲ”ဂ်ရ၊ ပွမသွတောင်

ကိုပိုဒ်နာမ် ရသတ်ဝွဲ “ခိုဟ်”ဂ် ကော်ခဲစ နာမဝိသေသန ရ။

ဟိုတ်ဂ်ရ ပိုဒ်မွဲ “ခိုဟ်”ဝွဲ န်ပိုဒ်နာမဝိသေသနရ။

ဥပမာ - ၁။ ဂ်သတ်ဗုဗု။ ဂ်ဂ် န်ပိုဒ်နာမ်ရ၊ သတ်ဗုဗုဂ် န်နာမဝိ
သေသနရ။

၂။ ဂ်သတ်ဗကေတ်။ ဂ်ဂ် န်ပိုဒ်နာမ်၊ သတ်ဗကေတ်ဂ်
န်ပိုဒ်နာမဝိသေသန ရ။

ပွဲကိုရမ္ပာင်မန်ဝွဲ- ခိုဟ်၊ မခိုဟ်၊ သတ်ဝွဲ ချုဝွဲသိုဝါရ။

သာဓက။

၁။ ကောန်ဌာန်မချိုဟ် = ကောန်ဌာန်ချိုဟ်။

၂။ ပက်မမောင် = ပက်မောင်

၃။ ဂ်မဗု = ဂ်ဗု

၄။ သုတ်ဗြေမကျော် = သုတ်ဗြေကျော်

၅။ ညးမဒ်ကောန်နာဲထဝ်ဂ် = ညးဒ်ကောန်နာဲထဝ်ဂ်

၆။ တံဆုမသျှင် = တံဆုသျှင်

၇။ ညှိမကောင် = ညှိကောင်

၈။ ညးမသွင်သိုက် = ညးသွင်သိုက်။

ပွဲပိုဒ်လတူတော် ပိုဒ်မွဲ မ-မဒ်တအ်ဂှ် နဒ်ပိုဒ်ပစ္စဲ
ဝိသေသန ရပ်စပ်စကာလဝ်ရ၊ ဆဂးဂှ် ပိုဒ်ဝိသေသနတအ်ဂှ်
စုတ်အခပ်မ-ကို၊ ဟံ့စုတ်အခပ်မကို စုတ်ပိုဒ်ခြာလဝ် ဟံ့မွဲရ။

၁။ ရာဇာဓိရာဇ်ဂှ် ဒ်ဉကရာဇ်မန်ရ။

၂။ ရာဇာဓိရာဇ်ဂှ် ဒ်ဉကရာဇ်မန် ဒယုတ်အိုတ်ရ။

ပွဲပထမဝါကျ ရာဇာဓိရာဇ်ဂှ် ဒ်ဉရ၊ ဒ်ဉကရာဇ်မန် ထွေးလဝ်ရ။

ပွဲဒုတိယဝါကျဂှ်တုန်- ရာဇာဓိရာဇ်ဂှ် ဒ်ဉကရာဇ် သာ်လို့

ထွေးလဝ်ရ။

ရာဇာဓိရာဇ်ဂှ် ဒ်ဉကရာဇ်သာ်လို့ရော၊ ဒ်ဉကရာဇ်ဒယုတ်
အိုတ်ရ။

ပိုဒ်“ဒယုတ်”ဂှ် ညေသွတောင် ကိုပိုဒ်နာမ် “ဉကရာဇ်”
ဂှ်ရ၊ ပွမသွတောင်ကိုပိုဒ်နာမ် ရသာ်ပွဲ ကော်ခဲစ နာမဝိသေသနရ၊
ဟိုတ်ဂှ်ရ ပိုဒ်ဒယုတ်ဂှ် ဒ်နာမဝိသေသနရ။

ပိုဒ်နာမဝိသေသန ဂမ္တိုင်

ချိုဟ်=မချိုဟ်၊ ဂံင်သကာ=မဂံင်သကာ၊ ခိုဟ်=မခိုဟ်၊
ကြံကြံ=မကြံကြံ၊ ဒိုဟ်ခို=မဒိုဟ်ခို၊ ဒယုတ်=မဒယုတ်၊ ပြဲ=မပြဲ၊
ချာတ်ကြိုအ်=မချာတ်ကြိုအ်၊ ကျဟ်မေ့အ်=မကျဟ်မေ့အ်၊
သပ္ပာယ်=မသပ္ပာယ်၊ ချိုပ်ချိုပ်=မချိုပ်ချိုပ်၊ ဒ်တမ် ဂိုင်သမ္တိုင်အိုတ်ညိ။

သွက်ဝံပသတိ ဗွဲတောင်

၁။ အပါဂ် အတိုင် ဝတ်ကလောကောဒေ ဒးရံင်စံင်
မင်မွဲလပ်ကို မဒ်ရ။

(နုလိက်ကွပ် တဲတှ်းရးချင်မန် ၁၃-သွာံ)

၂။ ဣဝံတုန် ဒ်ဂလာန်ဗွဲထပ်ခွေပ်သုတဲ ဒ်ကွေတ်ဗွဲထပ်
ဒိုင်ဂိုင်ကေတ်လပ် မဒ်ရ။

(နုလိက် မဂ္ဂုဒြေန်မန်ကပ်လိက် ချင်မတ်မလိ ကွပ်-၆)

၃။ ညးမကွဲဘာသာခိဟ်အိုတ် ကွာအိုတ်ဟိုစဂ် ဗညာဒလ
မဒ်ရ။

(နုဂျာနေဝ်စိုပ်ထပ် ကွပ်-၁)

လအာဝါကျဗွဲလတူဝံ ပွဲကွိုင်ဝါကျတအ်ဂ် “မဒ်ရ မဒ်ရ”
ရ်သတ်ဝံ ရပ်စပ်လပ်ရ၊ အခပ်မ လုပ်နွံဂတမ္း နက်ရမ္မာင်မန်
ဒ်ဝိသေသနရ၊ ဖက်ဗွန်ကိုပိုင်နာမ်မ္း ဒ်နာမဝိသေသနတဲ
ဖက်ဗွန်ကိုကြိယာမ္း ဒ်ကြိယာဝိသေသနဟိုစဝံရ၊ “ဗွတ်လအ်ဒ်သု”
အတိုင်ဂလာန်ဝံ ဟံမိက်ကိုဒ်ရ၊ မိုဟ်လုတ်လေပ်လိက်မန်
ခေတ်ကာလပစ္စုပ္ပန်ဏအ် ဟိုအရေပ်ကို ချူလိက်ကို ရပ်စပ်လပ်
ပွဲကွိုင်အရေပ်ဝါကျဂ် မဒ်ရ၊ သွးဝံမိုင်ဂိုင်ရ၊ တုပညာမန်
ခေတ်ကွာတေံ ခေတ်ကိုန်ချင်ဗွာ ဒ်ဒိုင်ဘဝဒိုက်တေံ ပွဲလိက်ပြကိုဟ်
ညးတအ် ခွဲလပ်ဂ်မဒ်ရ၊ ကွိုင်ဝါကျဂ် ဟံညာတ်ရ၊ ဆာန်သေအ်သု
လိက်ပတ်မန်မ္း ဝိုညးဂမ္တိုင် ချူဒိုင် ဟိုဒိုင်တအ်ဂ် နေဒိုင်ကိုသဘာဝ
အရေပ်အခြာမန်ကိုဟာ ပါပါအိုတ်ညိ၊ ညးချူလိက်ဝံ ကွာတေံ
ဗက်အလိုက်ညးဂမ္တိုင်တဲ၊ မဒ်ရ၊ မဒ်ရ၊ ကွိုင်ဝါကျ၊ ကွိုင်အရေပ်
လဆောင်လဆောင် ချူဒးဟိုဒးကိုရ၊ ပတှ်းနု တုဂုဏ်အစာ
နာဲဣန္ဒကစီပျးလပ် ပွဲလိက်ကွပ်ဂတာပ်ခေတ်တဲ မဒ်ရ၊ ကွိုင်ဝါကျ
မဒ်သတ်ဂ် ဟံသိုက်မိုက်ရ၊ ဟံချူ ဟံဟိုရ။

ခန့်လုတ်

- ၁။ အဓိပ္ပါယ်နာမဝိသေသနကို ချူထွေးကိုညိ။
- ၂။ ပိုဒ်နာမဝိသေသန ကံကံချူပွတ်ကို(၅)မညိ။
- ၃။ ပွဲကို ဝါကျသွပ်တအ်ကို သွပ်ပိုဒ် နာမဝိသေသန ကို သက်ထွေးကိုပှောန်ညိ။

လှောင်စို = မိုဟ် ကောန် ဗုဂိုင်မွဲး ဪဝံတိတ်ဂိုင်ရ။

(က) မိစံဗုဂို ပရေင်အုပ်ဓုပ်ချိုင် ပညာချိုက်ပေင်ရ။

(ခ) မဂဒူဂို ပြာပ်အာဇရေင်အာစာ မဒိုဟ်နိမိတ်သ့ရ။

(ဂ) ကောန်ဗုဂို ချိုဟ်ကေတ်ညာဏ်သာဂို အစာဘာတအ် သျိုက်ဆာန်ရ။

(ဃ) သရဲမန် ဗညာဇရေမ် မှုသတ္တိဂံင်သကာရ။

(င) စုန်ခိုဟ်ဂို ဝံပပြဘိုက်မွဲး ဒိုဇဟတ်ရ။

(စ) ကောန်ဗုဂို ပညာမဒိုဟ်ခိုဂို အာအကြာမိုဟ်ဟံင်ရ။

(ဆ) ကောန်ဂကူမန်အမတ်ဒိန်ဂို ဒိုတံပညာ ဒယုတ်ရ။

(ဇ) ဝတ္ထုဒါန် မပြဲပြဲဂို ကိုဒါန်ကုသင်တအ်ညိ။

ကြိယာခါမ စွဲလက်ကြိပိုဒ်နာမ်မွဲး ချေန်အာနာမဝိသေသနရ။

ကြိယာ	နာမဝိသေသန	နာမ်
ကြိုင်	= ကြိုင်င်	= သတ်ကစိုကြိုင်င်။
ကောက်	= ကောက်က်	= မြကောက်က်။
ခိုဟ်	= ခိုဟ်ဟ်	= မိုဟ်ခိုဟ်ဟ်။
ချိုတ်	= ချိုတ်တ်	= ငဲ့ချိုတ်တ်။
ဂိုင်	= ဂိုင်င်	= ဇုက်ဂိုင်င်။

ဂျိုင်	=	ဂျိုင်င်	=	ကဂျိုင်င်။
တုံက်	=	တုံက်က်	=	ဝဲက်တပ်တုံက်တုံက်။
စ်	=	စ်စ်	=	ဂွိုက်စ်စ်။
ဆာ	=	ဆာဆာ	=	တိဆာဆာ။
ချုဟ်	=	ချုဟ်ဟ်	=	ကြုက်ချုဟ်ဟ်။
တုပ်တး	=	တုပ်ပ်တးတး	=	စိုတ်တုပ်ပ်တးတး။
ထဲ	=	ထဲထဲ	=	တောင်ထဲထဲ။
ထောင်	=	ထောင်င်	=	နထောင်င်။
ဒိုက်	=	ဒိုက်က်	=	မိုဟ်ဒိုက်က်။
ဒိုဟ်	=	ဒိုဟ်ဟ်	=	ကောန်ငှ်ဒိုဟ်ဟ်။
မောင်	=	မောင်ပ်	=	ပက်မောင်ပ်။
ယိုတ်	=	ယိုတ်တ်	=	မိုဟ်ယိုတ်တ်။
ယုတ်	=	ယုတ်တ်	=	စိုတ်ယုတ်တ်။
ရို	=	ရိုရို	=	သတ်ပုဟ်ရိုရို။
လး	=	လးလး	=	ပုန်ပိုင်လးလး။
လတ်	=	လတ်တ်	=	သွပ်ကောင်လတ်တ်။
ဝါတ်	=	ဝါတ်တ်	=	မိုဟ်ဝါတ်တ်။
အိုင်	=	အိုင်ပ်	=	မိုဟ်အိုင်ပ်။
အဲ	=	အဲအဲ	=	ခတောဲကြုက်အဲအဲ။
ဝဲ	=	ဝဲဝဲ	=	နင်ပါင်ဝဲဝဲ။
ဝတ်	=	ဝတ်တ်	=	ဝဲကဒါတ်ဝတ်ဝတ်။

ခန်လုတ်

ပွဲဝါကျသုတ်တအ်ဂှ် ပိုဒ်ဒ်နာမဝိသေသနဂှ် သက်ထွေးကိုပှောန် သုတ်ခဲညိ။

လှောင်စို။ ။ သတ်ကစွဲကြိုင်င် ချန်စသွ ဟံ့ဝံဟာ။

- (က) လာ်ချာကိုမြကောက်က်ညိ။
- (ခ) ဇာပ်ဒှဲမအာ ကိုဝံ့ဆိုမိုဟ်ခိုဟ်ဟ်ညိ။
- (ဂ) ရာန်နင် ငှဲချိုတ်တ် မွဲပသာညိ။
- (ဃ) ကဂျိုင်င်ဂှ် ဗလးထောံ ပွဲဝီညိ။
- (င) ကောန်ငှ်ဝံ့ ဗိုက်လဝ်ဂိုက်စာ်စာ်ရ။
- (စ) မိုဟ်ခိုဟ်ဟ်ဂှ် လွပံင်ဖက်ညိ။
- (ဆ) မိုဟ်စိုတ်ယုတ်ယုတ် ဟံ့ဇော်မောပ်ရ။
- (ဇ) သတ်ပုဟ်ရီရီ ရှာ်ဟံ့မွဲရ။
- (ဈ) ရာန်ဟုန်မူး ဟုန်ပင်လးလးဂှ် ငွေရာန်ညိ။
- (ည) ညးဝါတ်တ်လှို မာနဟံ့သျှင်ရ။
- (ဋ) ကောန်ငှ်အိုပ်ပ် အလိုဟံ့ဂံင်အာကျင်ရ။
- (ဌ) ခတောံကြုက်အဲအဲ လွစညိ။
- (ဍ) မိပို ရာန်နင်နင်ပါင်စဲစဲတဲ ညးဗျိုအဲဗျိုရ။
- (ဎ) စဲကဒါတ်ဝတ်ဝတ် ကွပ်စခိုဟ်ရ။

ပိုဒ်ကြိယာသုတ်ဝံ့ ညံင်ဝံ့ဒ် နာမဝိသေသနဂှ် ချူထွေးကိုညိ။

ကိုင်၊ ခိုင်၊ ဝှံ၊ ဝှိုင်၊ ငှဟ်၊ ညာတ်။
ပိုတ်၊ လို၊ ရိုင်၊ ဖျး၊ ဖျိုတ်၊ ဝတ်။

နာမဝိသေသန သုတ်တအ်ဂ် ဇန်ကိုဝါကျ မွဲမွဲသိ။

ကြီကြီ၊ ခေအ်အ်၊ ဂျုဂျု၊ ချက်က်၊ ပဲပဲ၊ လှဟ်ဟ်။
ဟိန်နိန်၊ အုတ်တ်၊ ပပ်ပ်၊ ပရဲပရေအ်၊ ဇေတ်တ်။

* * * * *

ကြိယာဝိသေသန

ပိုင်သွတောင် ကိုကြိယာဂ် ကော်ခစ ကြိယာဝိသေသနရ။
သာဓက။ ။နူဂယးပြဟ် ကွာ်ဂွံင်မွဲး ဒးကွာ်ပြဟ်ဟ်ရ။

ပွဲဝါကျဝွံ-ပိုင်မွဲး “ကွာ်” ဂ် နှိကြိယာရ၊ ပိုင်မွဲး “ပြဟ်ဟ်”
ဂ် သွတောင် ကိုကြိယာကွာ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပိုင် “ပြဟ်ဟ်” ဂ်
နှိကြိယာဝိသေသနရ။

ကြိယာဝါမ ဇွဲဂတပိုင်ကြိယာမွဲး နှိအာကြိယာဝိသေသနရ။

ကြိယာ	=	ဝိသေသန	=	ကြိယာဝိသေသန
ကွာ်	=	ပြဟ်ဟ်	=	ကွာ်ပြဟ်ဟ်
ကျင်	=	မြိဟ်ဟ်	=	ကျင်မြိဟ်ဟ်
ကျောန်	=	ခိုဟ်ဟ်	=	ကျောန်ခိုဟ်ဟ်
မံင်	=	ဇေတ်တ်	=	မံင်ဇေတ်တ်
အာ	=	သာသာ	=	အာသာသာ
စွဲ	=	သြိုင်င်	=	စွဲသြိုင်င်
ကွာ်	=	အိုင်င်	=	ကွာ်အိုင်င်
ကျောန်	=	ဃရက်ဃရက်	=	ကျောန်ဃရက်ဃရက်
ဂွအ်	=	ကျေဝ်ဝ်	=	ဂွအ်ကျေဝ်ဝ်

ပွဲကံပိုဒ်ကြိယာဝေါဟာ “ပွဲမ” စွဲကတမ္မး နှိကြိယာဝိသေသနရ။

ကြိယာ	ကြိယာဝိသေသန
ပြဟ်	= ပွဲမပြဟ်
ခိုဟ်	= ပွဲမခိုဟ်
ဂိုင်	= ပွဲမဂိုင်
လောန်	= ပွဲမလောန်
အောန်	= ပွဲမအောန်
ရှေ့သေ့ရံဂ်	= ပွဲမရှေ့သေ့ရံဂ်
သေ့အ်သ့	= ပွဲမသေ့အ်သ့

ခန်လုတ်

ကြိယာဝိသေသန ကောံကြိယာတအ်ဂံ ညံင်ပွဲ ဗပွဲဗက်ကံ ပိုဒ် အရေဝ်သေ့ ဗဂပ်စုတ်ညိ။

- ပွဲခမောန် =အဲချူဏာလိက်မွဲတုးရ။
- ပွဲမဒးရး = တံင်ဒးတးအရှာံဘာ.....ညိ။
- ပွဲမအောန်စိုတ် = ဆက်ဆံညးညွအ်.....ညိ။
- ပွဲမချိုတ်ပျိုတ် = ဟိုထွး.....ညိ။
- ပွဲမယေန်သုာင် = မံင်တ်.....ရ။
- ပွဲမအးဒး = ကလင်ပင်မိုင်ညိ။
- ပွဲမသိုတ်ခြေ = ဂးဏာရ။
- ပွဲမရှေ့သေ့ရံဂ် = ချူဟိုထွးဏာရ။

ဝိဘတ်

ဝိဘတ်မူးဂံ တန်ဒိုင်ဂတပိုဒ်နာမ်၊ ဂတပိုဒ်စူးနာမ် ပိုင်ခြာထွးလပ်ဂံ ကော်ခဲစ ဝိဘတ်ရ။

ပွဲကံလိက်မန် အရော်မန် ချူကို၊ ဟိုကို၊ ဝိဘတ်ကတ္တာ၊
ဝိဘတ်ကမ် ဟံဒးစုတ်ရ၊ လအာဝါကျညင်ပါဠိလေဝ် ဟံဒးရပ်စပ်
ဝိဘတ်ရ၊ ယဝ်ရအခိုက်သဒ္ဒါပါဠိ စုတ်ဝိဘတ်မူး ဟံဒ်နောသဘာဝရ။

အရော်ဟိုဏာပေင်ပါင်ဂှ် ကော်ခစ ဝါကျရ၊ ဗွဲတြး
ဟိုဏာညိပွန်၊ ဇန်ဝါကျမူး- ညးကောန်မတွံဂး ကတ္တာ၊
ညးဒးဒင်ကောန် မတွံဂးကမ်၊ ပွမကောန် မတွံဂးကြိယာ တအ်
ဒးချိုက်ပေင်ရ၊ ကတ္တာ၊ ကမ်၊ ကြိယာ၊ နွံပေင်မူး အရော်ဂှ်
ဒ်မဲဝါကျရ၊ (ဝါ) ဒ်အရော်မဲပါင်ရ၊ ဝါကျသဒ္ဒါမန် ကိုဝါကျ
သဒ္ဒါ ပါဠိ တေင်တ် ဒ်ရင်သကအ်ရ၊ ဝါကျသဒ္ဒါမန်ဂှ်
ကြိယာ နွံအဒေါင်တဲ ပိုဒ်ကမ်ဂှ် နွံလက်ကြိရ၊ ဒးစွံလက်ကြိရ၊
ဝါကျသဒ္ဒါပါဠိတုန်-ကတ္တာတဲ ပိုဒ်ကမ်၊ တဲ-ဒးစုတ်ကြိယာ
ကျင်ဝါကျရ၊ ဆက်သောင်ဏာညိပွန် ပိုဒ်ကတ္တာစွံတမ်၊ ပိုဒ်ကမ်ဂှ်
ဒးစွံအဒေါင်၊ ပိုဒ်ကြိယာ ဒးစွံကျင်ဝါကျရ။

လအာဝါကျမန်။ အဲ စ ပုင်ရ။
လအာဝါကျပါဠိ။ င်အဲ န်ပုင် ပွဲစရ။
ပွဲဝါကျလတူဝွံ၊ အဲဂှ် ဒ်ညးကောန်တဲ ဝွံယုကတ္တာရ။
ပုင်ဂှ် ဒးဒင်ကောန်တဲ ဝွံယုကမ်ရ။
စဂှ် ဒ်ပွမကောန်တဲ ဝွံယုကြိယာရ။

အရော်မန် လိက်မန်မူးဂှ် အတိုင်တျင်လအာသဒ္ဒါမန်၊
ပိုဒ်ကတ္တာ၊ ပိုဒ်ကြိယာ၊ ပိုဒ်ကမ်၊ ရသတ်ဝွံ ဗွဲလေ့င်င် ဒးဟို၊
ဒးချူဇန်ရ။

ဗိုဇန်ဝါကျမန်-

- ၁။ အဲ စ ပုင် ရ။
- ၂။ အဲ တုက် ခုတ် ရ။
- ၃။ မံ ထပ် ဂံင် အာ ချင် လျိုင် ရ။

ဗိုဝါကျ ဗွဲလတူတော် ယဝ်ဇန်ညင်လအာသဒ္ဒါပါဠိမူး-

၁။ ငအဲ န်ပုင် ပွဲစရ။

၂။ ငအဲ န်ဒုတ် ပွဲတုက်ရ။

၃။ ငမံထဝ်ဂံင် န်ချင်လျှင် ပွဲအာရ။

ပဟိုတ်နုသဒ္ဒါမန်ကိုသဒ္ဒါပါဠိ တောင်တြာဒိုင်ဂ်ရ၊ ညင်ရ ဝါကျ ပါဠိ ပွဲပိုင်ကတ္တာ ပွဲပိုင်ကမ် တအ်ဂ် ဟံဒးစုတ်ဝိဘတ်ရ။

ဗိုရပ်စပ်စကာဝိဘတ်

ဝိဘတ်ဂမ္တိုင် မပတံကို ကု-န၊ နကို၊ နူ၊ နူကို၊ ပွဲ၊ ပွဲကို၊ ပှောင်၊ ပှောင်ကို၊ ဟိုတ်လတူသုတ်တအ်ဂ် ဒွဲတင်ကိုဒးစုတ်ရပ်စပ် ထေက်ဂ် ညင်ဝါကျ ဝွံကလိတ်ကလောက် ဝွံစေ့သောတ် ဒးရပ်စပ်ရ။

ဗိုလအာဝါကျတုန်-

ကု = အဲကိုဒါန်သုာ လလးကထိန် ကုသင်ရ။

န = သုာဂ် အဲဗိုန်ကို နတဲရ။

နကို = နကိုစေတနာပိတန် အဲပတဲလဝ်ဒါန်ရ။

နူ = နူဘာစစိပ်သိုတဲ ဗိုဗျဟ်ဒိုင်ဒါန်အဲရ။

နူကို = နူကိုကွာန်ခယျး ပွဲအာကွာန်ခယျးမူးမူး ချိုက်အာ ကွီချေဝွံရ။

ပွဲ = ကွာန်ခယျးပွဲဂ် နွံပွဲပိုင်ချင်ဘာအင်ရ။

ပှောင် = ပှောင်ကွာန် မှုပွဲပိုင်ချင်ဘာအင်ဂမ္တိုင် ကွာန် ခယျးပွဲဂ်လေဝ် ဒွဲကွာန်မန်စေ့မွဲကိုရ။

- ပှောင်ကို = ပှောင်ကိုဂှ်ဂမ္တိုင် ဂှ်ဗအ်မွဲဂှ် ကြမ်ညးအိုတ်ရ။
- လတူ = မံသာဍုင်ဂှ် ညာဏ်သာ လတူနု မံထဝ်ဍုင်ရ။
- သုဝ် = မံထဝ်ရဲ ဂှ် ညာဏ်ဗို သုဝ်နု မံနန်ထဝ်ရ။
- ဟိုတ် = မံဆာန်နန် ဟိုတ်နု ဒးဒုင်တက်ကို အ္စာတဲ လရိအ်ဒုင်ရ။

ခန်လုတ်

ဝါကျဗွဲသုဝ် ဝိဘတ်ရပ်စပ် ပွဲဝါကျဂှ် သက်ထွးကိုပှောန် သုဝ်ဍုင်ညိ။

လှောင်ဗို။ ။ မံသ္မိုက်ဆာန် ကိုကု အဲ သြန်မသုန်ကွမ်ဒကောင်ရ။

- (က) မိဆာန်နယေန် စပုင်နကိုတဲပါရ။
- (ခ) အဲဂွံမိင်အစာဟို နကိုကတောင်ရ။
- (ဂ) မအံက်ပို ကျင်နု ချင်လျိုင်ရ။
- (ဃ) ပွဲဘာပိုဂှ် ကွးဘာနွံမသုန်ကွမ်ရ။
- (င) ပှောင်ကိုတိရစ္ဆာန်ဂမ္တိုင် စိင်ဂှ် ဇော်အိုတ်ထတ်အိုတ်ရ။
- (စ) မံထဝ်လျးဂှ် ကောန်စိုတ်ခိုဟ်နုလတူ မံဆာန်လျး ကီရ။
- (ဆ) ဝင်သြန်ဂှ် ငှုဟ်မး ချိန်နုသုဝ်ထဝ်ကီရ။
- (ဇ) အဲဂွံညာတ်ကျာ် နမတ်ရ။

ဝိဘတ် ဗဂပ်လင်ကို ပိုဒ်နာမ်တအ်ဂှ် ဇန်ကိုဝါကျဗွဲဗွဲညိ။
 နမတ်၊ နကိုမဲ၊ နုသို၊ နုကိုချင်လျိုင်၊ ပွဲဂှ်၊ ပွဲကိုကွာန်၊ ပှောင်
 ကွးဘာဂမ္တိုင်၊ ပှောင်ကိုဆုဂမ္တိုင်၊ ကုအစာ၊ လတူဆုအင်၊ သုဝ်စိင်။

ဝိဘတ်ဂမ္ဘိုင်

န၊ နကို၊ ကု၊ ပွဲ၊ ပွဲကို၊ ပှောင်။ ပှောင်ကို၊ ဟိုတ်၊
ဟိုတ်နု၊ ဒှာ၊ ဒှာနု၊ လတူ၊ သှပ်၊ နု၊ နုကို၊ ဒှ်တမ် ရပ်စပ်ဒှ်
ပွဲလိက်မန်ဂ္ဘိုင်ရ။

ဝါကျဗွဲသှပ် ဒှ်သှးဒှ်ဂှ် စုတ်ဗပေင်ကို ဝိဘတ် ဗွဲမသာ
ရပ်ကိုဝါကျဂှ်ညိ။

- (က) က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊ ----- မ္မအဲဒးကတ်။
- (ခ) မြိမြန် ----- မိမဝါညိ။
- (ဂ) အဲတက်ကျိ ----- လေအံရ။
- (ဃ) ----- ကိုကွးဘာဂမ္ဘိုင် မာ်ထပ်ညာဏ် ပညာ
ခိုဟ်အိုတ်ရ။
- (င) ဂိုက်ယာတ်ဂှ် ထပ်ထောံတဲ ဂိုင်စွဲ ----- ကဋ္ဌာညိ။
- (စ) ----- ကိုချင်မတ်မလို့ ချိုက်အာက္ခိစက် နိပ်ချင်
ကျက်မြဟ်ရ။

ပွဲဝါကျသှပ်ဂွံ ဒှ်မဒ်အခပ်ဝိဘတ်ဂှ် သက်ထွးကိုပှောန်
သှပ်ဗျဲညိ။

- (က) ပွဲသှိုင် ကောံ ဂုကျက်ဂှ် ကလိဂွံကောန်ဝါရ။
- (ခ) ပှောင်အဆက်သှိုင် ချင်သခိုက် သှိုင်မနုဟပ် ဒှ်ဒတောင်
သှိုင်ကြဲအိုတ်ရ။
- (ဂ) ဒွေတ်ပဋိပတ်မိုဟ်ဂှ် ဒးထွးကိုကလောန်ရ။
- (ဃ) ပွဲဆီဂှ် ဓာတ်သကြာ ဂ္ဘိုင်လောန်အာနုကရိုက်မွး
ဒှ်ယဲသျာဒှာတ်ရ။

(၄) မိမာ်ကာန်စီတအ် ကလိဝံသွာ်တဲ အာလဲထောံ
ကုတုခွာ ငှရံက်ရ။

ဝိဘတ် ပျးလဝ်ပွဲကျင်ဝါကျက် ညံင်ဝံ့ဗွဲဗက်ကိုဝါကျ
ရဲစုတ်ညိ။

(က) ----- ကိုပွိုင်တိုက်ကအ်ဗိန်ဝံ ကွာန်ကအ်ဗိန်
ဇော်အိုတ်ရ။ (ကု၊ ပှောင်)

(ခ) ကိုဒါန် ----- ခမီသင် မှုကိုသီလ အးငှးတအ်ညိ။
(ပွဲ၊ ကု)

(ဂ) အဲကလိဝံလိက် ----- အစာဇော်ရ။ (နု၊ နကို)

(ဃ) ထိုင် ----- တဲအစာဂှ် ဒုင်တျင်ကေတ်ထောံညိ။
(ပွဲ၊ ကု)

(င) မာ်ကောန်ဆာန်ချင် ချူလိက် ----- ကိုတဲပဲါရ။
(န၊ နု)

(စ) ----- ကိုချင်မတ်မလို ကျောအ်အာမတ္တမ တေံဟာ။
(ပှောင်၊ နု)

(ဆ) ----- ကိုသတ်ဆုဂမှိုင် သတ်ဒူရေန်ဂှ် စရိုခိုဟ်
အိုတ်ဂးရ။ (ပှောင်၊ လ္လှူ)

(ဇ) အစာဇော် ရဲဗြဟ္မဏတအ် ပါဒ်အာ-----နန်အိုတ်ရ။
(နု၊ ကု)

(ဈ) ကောန်ဇာတ်ဇကျ-----သှောတ်တ် ဒးဇ္ဇောန်ကို
ပညာရ။ (နု၊ ကု)

(ည) ----- ကွာန်ပိုဂှ်ရင်ဂဲပွိုင်တိုက်နွံရ။ (ပွဲ၊ ပှောင်)

* * * * *

သမ္မန္တ

သမ္မန္တမှူးဂ် ဂလာန်မွဲပါင်ကိမွဲပါင်ဗစပ်ဆက်လပ်ရင်သကအ်၊
မွဲဝါကျကိမွဲဝါကျ ဆက်ဗစပ်လပ်ရင်သကအ်၊ အဓိပ္ပါယ်မွဲကိမွဲ
ဂွံဆက်အာရင်သကအ်၊ နကိပိုဒ်မွဲ မဆက်ဗစပ်လပ်ဂ် ကော်ခဲစ
သမ္မန္တရ။

(က) ၁။ တြုကိဗြ (ဝါ) တြုခါဗြ။

၂။ သမ္ဘာ ကော်တုသို။ (သမ္ဘာဝါတုသို)

၃။ ပုင်ကိသွ။

၄။ ပုင်ကော်သွ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ ပိုဒ်မှူး-တြု၊ ဗြ၊ သမ္ဘာ၊ တုသို၊ တံဂ်
ဒ်ပိုဒ်နာမ်ရ။ ပိုဒ်နာမ်ကအ်ဂ် နကိပိုဒ်သမ္မန္တမတွံဂးဝါ၊ ကိ၊ ကော်
ဆက်လပ်ရ။ ပွဲဝံ အခပ်ဝါဂ် ရိဟ်လိဟ် သချာဟံသောင် ဂပ်ဝ်
သမ္မိ၊ ဒွဲါညံကိညံ ရပ်စပ်ဂွံဒိုင်ရောင်။

(ခ) ၁။ တံသတ်ဗြဝံ တိုလပ် ဂွံနံသုာ်ရ။

၂။ ပွဲသုာ်ဏအ် သတ်တရ။

ပှောင်ကိဝါကျ လတူဝါဝါကျဝံ ၊ ညံင်ဂွံဒ်ပွဲဝါကျစပ်
ပိုဒ်သမ္မန္တ မတွံဂး “ဟိုတ်” ဂ် ဒးဆက်ဗစပ်ကိရ။

၃။ တံသတ်ဗြဝံ ဟိုတ်တိုလပ် ဂွံနံသုာ်၊ ပွဲသုာ်ဏအ်
သတ်တရ။

ပွဲဝါကျဝံ ပိုဒ်ဝါပိုဒ်ဂ် “ဟိုတ်”ပိုဒ်သမ္မန္တဂ် ညံဆက်ဗစပ်
လပ်ရ။

(ဂ) ၁။ တံဏအ် တံစန် ပံက်ဘာရ။

၂။ ကွးဘာမံညီညီဆာန် ဟံတိတ်ရ။

ပွဲဝံ၊ ဝါကျ ပထမကို ဝါကျဒုတိယ ဝါကျကျ ညင်ဝံဒ်
မွဲဝါကျဝေ “ ဝိန် ” ပိုင်သမ္ပန္တဝံ ဒးဆက်ဗစပ်ကို အတိုင်ဗွဲသုင်ရ။

၃။ တဲ့ဏအံတဲ့စန် ဝိန်ပံက်ဘာကိုလေဝ် မံညီညီဆာန်
ဟံတိတ်ရ။ ပိုင်မွဲ ဝိန်ဂုဏ်ဒ်ပိုင်သမ္ပန္တရ။ (ဝိန် ဂုဏ်မွဲ
ကျင်အရေဝ်ကိုလေဝ် ရသံဝံ ဒးဆက်ဗစပ်ကိုရ။)

(ဃ) ၁။ မံသုညာဏ် လုပ်သုလိက် စ်တန်ရ။

၂။ မံသုညာဏ် ဟံအံင်ဇးရ။

ပွဲကိုဝါကျ ဝါကျ လတူဝံ ညင်ဝံဒ်မွဲဝါကျဝေ ဒးစုတ်
ကိုပိုင် သမ္ပန္တ “ဆဂး” ရ။

၃။ မံသုညာဏ် လုပ်သဟ်လိက် စ်တန်ရ။ ဆဂး
ဟံအံင်ဇးရ။

ပွဲဝံ ဒဒ်ရ ဝါကျ ညင်ဝံစေ ညင်ဝံဒ် အဓိပ္ပာယ်မွဲဝေက်
“ဆဂး” ပိုင်သမ္ပန္တ ဆက်ဗစပ်ကိုရ။

(င) ၁။ မံတုဆာန်ထဝ် ဂတီတုအံ ဒကးအာရ။

၂။ မံတုဆာန်ထဝ် လရိအံတ်ရ။

ပွဲဝါကျဝါကျဝံ အဓိပ္ပာယ်ညေ ညင်ဝံဒ်မွဲ “ဟိုတ်ဂုရ”
ပိုင်သမ္ပန္တ ဒးဆက်ဗစပ်ကိုရ။

၃။ မံတုဆာန်ထဝ် ဂတီတုအံ ဒကးအာရ။ ဟိုတ်ဂုရ
လရိအံတ်ရ။

(စ) ၁။ မိယေန်နညာဏ် စပုင်ရ။

၂။ မိယေန်နညာဏ် အာဘာရ။

ပွဲဝါကျဝါကျဝံ နကိုပိုင်သမ္ပန္တ “တဲ” ဂု ဆက်ဗစပ်စုတ်မွဲ
ဒ်အာအဓိပ္ပာယ်မွဲရ။

၃။ မိယေန်နညာဏ် စပုင်တဲ အာဘာရ။

ပိုဒ်သမ္ပန္န ဂမ္ဘိုင်

ကို၊ ကောံ၊ မွဲဟာန်ကောံ၊ ဟိုတ်၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ၊ ဝိန်ရ၊
ဝိန်ဒ်သတ်ဂှ် ကိုလေဝ်၊ ကာလဂှ် ဒ်သတ်ဂှ်ဟံံသေင်၊ ဟံံသေင်သတ်ဂှ်
မွဲဒ်ဒ်၊ ကိုဒ်၊ သို၊ ကို၊ သိုကို၊ တဲ၊ အော၊ ဒ်တမ်ပိုဒ်ဂမ္ဘိုင်ဝံ ကော်ခစ
သမ္ပန္နရ။

သွက်ဝံသမ္ဘိ။ ။ ဂလာန်မွဲပါင်ကိုမွဲပါင်၊ ဝါကျ မွဲပိုဒ်ကိုမွဲပိုဒ်၊
အဓိပ္ပာယ် မွဲကိုမွဲ ဝံဆက်အာရင်သကအ်ဂးတဲ၊
နကိုပိုဒ်သမ္ပန္န မတွံဂး မပတံကို ကို၊ ကောံ၊ မွဲဟာန်ကောံ၊
တအ်ဂှ် ဒးဆက်ဗစပ်ကိုရောင်။

ခန်လုတ်

- ၁။ အဓိပ္ပာယ် သမ္ပန္နဂှ် ချုထွေးကိုညိ။
- ၂။ ဝါကျမွဲသုတ်တေံ ဣလိုဒ်ပိုဒ် သမ္ပန္နဂှ် သက်ထွေးကို
ပျောန်သုတ်ညေညိ။
- လျှော်ဗို။ ။ မံဝဏ္ဏဆာန် ကို မံဆာန်လ္လီ အာလျှော်ကျော်လျှင်ရ။
 - (က) မိဆာန်နံသြန် ကောံ မိဆာန်ကေသီ အာဘာမွဲစွံရ။
 - (ခ) မိသိုက်ညာဏ် အံင်အာန်တန်ရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ အစာဇော်
ပူဇ်ကိုလာပ်ရ။
 - (ဂ) တဲဏအ် ဒ်တဲသိုသပ်ရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ ဘာအလိုသီ
ကုတ်လပ်ရ။
 - (ဃ) သုာံဏအ် ငှုဟ်သု၊ ခိုဟ်ရ၊ ဝိန်ဂှ်လေဝ် ရဲဗု ဟံံဝံ
သွံစသုးဂှိုင်ရ။
 - (င) စကို၊ သုင်ကို၊ အာကို၊ မံင်ကို ကိုယေန်သုာင်ညိ။

ဝါကျဗွဲသုဝ် သွးဒိုင်ဂ် နကီုဒ် သမ္မန္တ မသာရပ်ဂ် ဗပေင်စုတ်ညိ။

(က) ကတအ်ဂ် ပံက်ယိုင်ဏာတုဲ စ -----ရ။

(ထောံ၊ ကာလဂ်)

(ခ) ဗညာဓရေမ် ချိုက်လပ် စိင်ဆန္တရ -----ဒ်ပေါ

ဗျိုက်ရ။ (မူး၊ ကာလဂ်)

(ဂ) မိကောန်ဆာန် လစိန်ကွေံအာရ -----မိချေံဟံ

ဗျိုရ။ (ဝိန်ဂ်လေဝ်၊ မူး)

(ဃ) ဟိုအရေဝ်သာတ် ----- မိုဟ်ဂမ္တိုင် သျိုက်ဆာန်ရ။

(မူး၊ ဝိန်ရ)

(င) မံသတ်ထပ် ဟံသာ် ----- စပုင်ရ။ (တုဲ၊ ကာလဂ်)

သမ္မန္တ မထွးလပ်ဗွဲသုဝ်ဂ် ပိုင်သမ္မန္တ မဗွဲကီုဝါကျတအ်ဂ် ရဲဗပေင်ဆက်ဗစပ်ကီု ဝါကျညိ။

(က) ၁။ မအံက်ပို ကျင်နူချင်မတ်မလီရ။

၂။ ညးရာန်နင် ကဠာမွဲမရ။

(ဟိုတ်ဂ်ရ၊ ကာလဂ်၊ ကောံ)

(ခ) ၁။ နာဲထပ်စု အာလှောင်ကျင်လျိုင်ရ။

၂။ မိဩန်ထပ် အာလှောင်ကျင်လျိုင်ရ။

(ကောံ၊ အယော၊ ဒ်ဒ်)

(ဂ) ၁။ လိုက်ဝ်ရ။

၂။ ကျာဲဗွဲကံ ပိုက်ဇော်ရ။

(မူး၊ ကာလဂ်၊ တုဲ)

(ဃ) ၁။ မိထပ်ထပ်ဥ။ ရာန်နင်ကရ။

၂။ မိထပ်ထပ်ဥ။ ရာန်နင်ငှဲရ။

(ကို၊ ကို၊ ဝိန်ရ)

(င) ၁။ ရဲကွာန်ကအ်ဗိန် လှိုကျောန်ဗုရ။

၂။ ရဲကွာန်ကအ်ဗိန် လှိုသွံရာန်ဗိုက်ရ။

(သို၊ မူး၊ အယော)

(စ) ၁။ နာဲထပ်လျးဆာန် ဟံလေပ်လိက်ရ။

၂။ နာဲထပ်လျးဆာန် ဟိုအရေပ်ယေန်သွာင်ရ။

(တဲ၊ ကို၊ ဝိန်ဂှဲလေပ်)

(ဆ) ၁။ တံသတ်ဖြဝံ သတ်တ်ရ။

၂။ တံသတ်ဖြဝံ သတ်ဟံတင်ရ။

(ဆဂး၊ တဲ၊ သို)

(ဇ) ၁။ အပါဇော် ဂဇအ်ဒိုင်လတူခင်ရ။

၂။ အပါဇော် ဗိုတ်ဒိုင်လိက်ဝင်ရ။

(တဲ၊ ကောံ၊ ကို)

(ဈ) ၁။ အမူပို ငှပ်စစု ဖျးဖျးရ။

၂။ အမူပို ရာန်နင်ပရိုက်ရ။

(ဟိုတ်ဂှဲရ၊ ဒိုဒို၊ အယော)

(ည) ၁။ ကောန်ဌာတ်တံဝံ ဂြဟ်တ်ရ။

၂။ ကောန်ဌာတ်တံဝံ ဝံမာတ်ဂှိုင်ရ။

(ဟိုတ်ဂှဲရ၊ သို၊ ကောံ)

ပစ္စု

ပစ္စုမွဲဂှ် ဒှ်ပိုဒ်ထံက်ပင် ရီဗင်ဗပေင်ကို ပိုဒ်နာမ်၊ ပိုဒ်စူးနာမ်၊ ပိုဒ်နာမဝိသေသန၊ ပိုဒ်ကြိယာ၊ ပိုဒ်ကြိယာဝိသေသန၊ တာအ်ဂှ်ရ၊ ဟိုတ်မံနွံသဘ်မဖျိသာဂှ်ရ ပိုဒ်ရီဗင်ထံက်ပင် မပတံကို ပိုဒ်နာမ်ဂှ် ကော်ခဲစပစ္စုရောင်။

(က) ပွဲကာလကွာတေံ သိုင်ဥက္ကလာပ ပကင်ရင် လဝ် ချင်လျိုင်ရ။

ပွဲကိုဝါကျလတူဝံ မအရေဝ် “လဝ်” ဝံထံက်ပင် ရီဗင် ဗပေင်ကို အဓိပ္ပါယ်ကြိယာဝိသေသန မတွံဂးပိုဒ် “ပကင်ရင်” ဂှ်ရောင်၊ ဟိုတ်ဒ်သာဂှ်ရ မအရေဝ် “လဝ်” ဂှ် ဒှ်ပစ္စုရောင်။

(ခ) ဒးကာလမွဲတဲ ချင်ဂှ် အာဂ္ဂါ စ စု ပွဲကာလစဂှ်ရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ မအရေဝ် “စ” ဂှ် ထံက်ပင် ရီဗင် ဗပေင်ကို အဓိပ္ပါယ်ကြိယာ မတွံဂး ပိုဒ် “အာဂ္ဂါ” ဂှ်ရောင်။ ဟိုတ်ဂှ်ရ မအရေဝ် “စ” ဂှ် ဒှ်ပစ္စုရောင်။

(ညးကော်စ၊ အာက္ခောန်စ၊ ညးစီရေင်စ၊ ညးပစ)

(ဂ) သိုင်ဒေဝါနံပိယတိဿ၊ နူတကအ်သိုင်ယိုတေံ သွအဓိဋ္ဌာန်တဲ၊ ဖီနင် ကျပ်ပဋိမာရပ် ပန်ကျေရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ မအရေဝ် “နင်” ဂှ် ထံက်ပင်ရီဗင် ဗပေင်ကို အဓိပ္ပါယ်ကြိယာ “ဖီ” ဂှ်ရောင်၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ မအရေဝ် “နင်” ဝံ ဒှ်ပိုဒ်ပစ္စုရ။

(အာကေတ်နင်၊ အာဂ္ဂါနင်၊ ဝံနင်၊ ဗကန်နင်)

(ဃ) မိုဟ်ပဋိပတ်ယုတ်တ် ဟံ့ထေက်ကြိုက်ကိုနန်ဏအ်ရ၊ ပွဲချင်ဏအ် လေဝ် ပိုက်ဟံ့မွဲရ။

* ပွဲဝါကျလတူဝံ့ မအရော် “လေဝ်” ဂ် ထံက်ပင် ရီဗင် ဗပေင်ကို ပိုဒ်နာမ် မတွံး ချင်ဂ်ရောင်၊ ဟိုတ်ဂ်ရ မအခပ် “လေဝ်” ဂ် နှိပိုဒ်ပစ္စဲရောင်။

(ပွဲကွာန်ဏအ်လေဝ်၊ ပွဲဘာဝံ့လေဝ်၊ ပွဲဂံင်ဂ်လေဝ်)

(၄) တွံးညးအင်ဝမိင်တဲ ကိုသိုင်လိုက်ဖြာ ဇက်ကျင် ဝဲမပြဟ်ညါ၊ ဗကန် “ဏာ” ကုမိုဟ် ပလံင်လိက်တအ်ဂ်ရ။

ပွဲဝါကျလတူဝံ့ မအရော် “ဏာ” ဂ် ထံက်ပင်ရီဗင်ကြိယာ ဝိသေသန မတွံးပိုဒ် ဗကန်ဂ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ “ဏာ” ဂ် နှိပစ္စဲရောင်။

(ကော်ဏာ၊ ရဝံ့ဏာ၊ မိက်ဝံ့ဟိုဏာ၊ ညးပြင်ကိုဏာ)

(၅) သတ်ဖြဲ မူး ဂ် လုပ်ပိုက်နာနာသတ်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ့ မအရော် “မူး” ဂ် ထံက်ပင် ရီဗင်ဗပေင်ကို ပိုဒ်နာမ် မတွံး သတ်ဖြဲ ဂ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ မအရော် “မူး” ဂ် နှိပိုဒ်ပစ္စဲရောင်။

(မိုဟ်မူးဂ်၊ သတ်ကျဲမူးဂ်၊ စိင်မူးဂ်)

(၆) သိုင်လွန်အိန် သွောံညာတ်အာတဲ ပင်တဲ လျှော် “တ်” ကုသိုင်ဝါတူရ။

ပွဲဝါကျဝံ့ မအရော် “တ်” ဂ် ထံက်ပင် ရီဗင် ဗပေင်ကို ကြိယာလျှော်ရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ “တ်” ဂ် နှိပိုတ်ပစ္စဲရောင်။

(ကျောန်တ်ရ၊ အာတ်ရ၊ သိုင်တ်ရ)

ပစ္စဲကမ္ပိုင်

အာ၊ လဝ်၊ စ၊ နင်၊ ဏာ၊ လေဝ်၊ မူး၊ ဝတ်၊ မပတံကို ပိုဒ်တအ်ဂ် နှိပိုဒ်ပစ္စဲရ။

ခန်လုတ်

အဓိပ္ပါယ်ပစ္စဲက် ချူထွေးကိုညိ။

ပွဲဝါကျသုင်ဝွံ မအရေင်မဒ်ပိုဒ်ပစ္စဲက် သက်ထွေးကိုပှောန်သုင်
ချေ့ညိ။

လှောင်စို။ ။ သိုင်ခါတု ကလေင်ဒင်ဖျဏာ ဂုကျာ်
ကိုဂျိုင်ရ။

(က) ကောန်ငှက်ကို ယင်ရဗရန်နွံမွဲး ဇြဟတ်အောန်ဆုတ်
စော်အာရ။

(ခ) စကာဗလးနင်ဗမွဲးသောတ် ကိုကျိုင်ကေတ် သှ်မိတ်
ကပေါင်ရ။

(ဂ) ပရေင်ပုန်ဂတးဝွံ ပြးစးအာ ဇာပ်ပ်ဒေသ အလုံ
ကိုန်ချိုင်ဗာရ။

(ဃ) ဒြါအိုသို ဒီပကောန်နုဂ္ဂိုဟ်တု ကြိုင်စွဲလပ်ပွဲခရိုင်ရ။

(င) ကျာ်ခမိဝွံ ဣမိဇော်တ် ညင်ရကျာ်ဣသိယိုရ။

(စ) ဒကုတ်တိသုန္ဒရီဇော်ဂို ကော်ခဲစတိုက်ရ။

(ဆ) ဟိုတ်နုအရက် နုအဝဲသောတ်သွတ် ဒးချိုတ်အာဂိုလေင်
နွံတ်ဗွဲမဂျိုင်ရ။

ဝါကျသုင်ဒါသွးဒိုင်ကို ရဲစုတ်ပစ္စဲ ဗွဲကိုအဓိပ္ပါယ်ချေ့ညိ။

(က) လကျန်တုံသတ်ဖြိုက် တောင်---နုတုံဆု သအောင်
ဏီရ။

(ခ) ကာလဂ် ဗမူးဂ် သိုရပ် --- မျဟ်လုပ်အာကိုက္ခိုရ။

(ဂ) ဗမူး--- အတိုင်က္ခိုဂ် ဟိုလ်ဗစကို တြါအာတရရ။

(ဃ) အမတ်ရာဇာမနု။ ဒးလွဟ်သေဏာတ် ချိုတ်---
လတူစိင်ရ။

(င) စိုပ်ဘတ်တရ --- ဗတဲဂ် တိက်ဇုသိုင်အာရ။

ဝါကျဗွဲသုတ် ဒွါသူးဂ် ရဲစုတ်ပစ္စဲ မထွးလပ်ပွဲကျင်ဝါကျညိ။

(က) ယွံသိုင်တြဲထပ် ကုတုအဲ အဲကို---အဘယဒါန်
ရောင်။ (နင်၊ လပ်)

(ခ) ဂ် ဂ် ယောကာလဂျိုင် --- ဒိုင်လမျို စကာဝံ
နာနာသတ်ရ။ (မူး၊ တ်)

(ဂ) ကျပ်ပဋိမာရပ်ဂ် ဟိုတ်ပတန်လပ် ပွဲက္ကာန်ကျပ်ခမီဂ်ရ။
ကျပ်ခမီ ညးကော်ခ --- ရ။ (စ၊ ဏာ)

(ဃ) အစာဇော်ဏအ် ကုတ်ဩန်တကာတ် ရပ်ကျေင်
--- ရအ်။ (တ်၊ နင်)

(င) ယောစပုင်ဂ် ကျာသပ်----- ဒးတိတ်အာထောံ
နူပိုင်ပင်ရ။ (မူး၊ အာ)

(စ) ချက်ကျာဝံ လိုက်ကညာင်ချက်ဇတ် --- မူးတအ်
ချိုတ်အိုတ်ရောင်။ (ဏာ၊ မူး)

* * * * *

အာမေဋိုက်

ဘယေ၊ ကောဓေ၊ ပသံသာယံ၊ တုရိတေ ကောတုလစ္ဆရေ။
ဟာသေ၊ သောကေ၊ ပသာဒေစ၊ ကရေအာမေဋိုတံဗုဓော။

အာမေဋိုက်မှူးဂ်- ပွမဖေက်လကိုတ် ပွမထေစိုတ်တိတ်၊
ပွမကြိုထိုင်သး၊ နှိတမ် ဟိုတ်မမိက်ကိုမွဲမွဲ စိုတ်ချီဒရာင်တ်
မွဲမလောန်တု၊ ရမ္မာင်ဟိုကညာင်တိတ်အာ ဓါပါင်ဆက်ဆက်ဂ်
ညးကော်ခဲစ အာမေဋိုက်ရ။

- (က) အံယံအဲ...ကျံင်ဝင်သင်၊
- (ခ) ဟံ...ဟံ...ခြံ...ခြံ၊ ပကိုပြဟ်...ပကိုပြဟ်၊
- (ဂ) ဟေင်...ဟေင်၊
- (ဃ) ဟအို...ဟအို၊
- (င) အေင်...အေင်၊
- (စ) အေဟ်...အေဟ်၊
- (ဆ) ဟို...ဟို၊ ဂြိင်ကိုပြဟ်...ဂြိင်ကိုပြဟ်၊
- (ဇ) အင်...အင်။

ခန်လုတ်

အဓိပ္ပာယ် အာမေဋိုက်ဂ် ချူထွးကိုညိ။

ဂလာန်မွဲသုင်ဒါသွးဂ် ဗပေင်စုတ်အာမေဋိုက် မထေက်ကြိုက်ဂ်ညိ။

- (က) တေင်ကောံသွံ။

- (ခ) ပုတ်ပုတ်။
- (ဂ) ရီညိ၊ ရီညိ။
- (ဃ) အ.....။
- (င) အော်...အော်.....။
- (စ) အံယံအဲ.....။

* * * * *

ကဏ္ဍ (ဂ) ဝါကျ

ဝါကျမှူးက အရောင်နွဲ့ပိုက် မိက်ဝံ့ဟို ညိုက်ပင်ကိုအဓိပ္ပာယ်
ဗုတ်မွဲပါင်က ကော်ခဲဝါကျရ၊ ပွဲဝါကျမွဲမွဲ အောက်အိုတ်
ကဏ္ဍာမွဲ ကော် ကြိယာမွဲ ဒးတိုလုပ်ရောင်။

သာဓက။ ။ “ကောန်ဌာ်မွဲ” အရောင်ပိုတ်ဏအ်ခပ်ဟိုမှူး ဟံ့ဒ်
ဝါကျရ။

(က) ကောန်ဌာ်လရိအ်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ့၊ ကောန်ဌာ်ကံ ဒ်ပိုတ်ကဏ္ဍာ၊ လရိအ်ကံ ဒ်ကြိယာ
အောက်အိုတ် ကဏ္ဍာကိုကြိယာ ဒးနွံရ။

(ခ) ကျီဂြိပ်အာရ။

(ဂ) ပြေင်နွံခိုင်ကိတ်ရ။

ပွဲကိုဝါကျ (၃) ဝါကျဝံ့

(က) ကောန်ဌာ်

(ခ) ကျီ

(ဂ) ပြင်၊ ပိုဒ်နာမ်တအ်ဂ် န်ကတ္တာရ။

(က) လရိအ်

(ခ) ဂြိပ်

(ဂ) နွံ၊ ပိုဒ်တအ်ဂ် န်ကြိယာရ။

ဝါကျဗွဲလတူ ပိဝါကျဂ် ဟိုတ်မျှကို ကတ္တာ, ကြိယာ
ချိုက်ပေင်ဂ်ရ၊ ညးကော်ခဲစ ဝါကျရ၊ အဂ်ဝါကျ ချိုက်ပေင်ရ။
ကတ္တာမ္မးဂ်- / န်ညးကောန်ရ။

ကြိယာမ္မးဂ်- / ထွးပွမကောန်ရ။

ပွဲကိုဝါကျ “(က) ကောန်ဂ်လရိအ်ရ” ဝံ၊ ညးလရိအ်ဂ်
န်ကောန်ဂ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ကောန်ဂ်ဂ် န်ညးကောန်ရ၊ ညးကောန်ဂ်
ဝံဒုင်ယုကတ္တာရောင်။

ပိုဒ်မ္မး “လရိအ်ရ” ဝံ၊ န်ကလောန်ကောန်ဂ် ထွးလပ်
ပွမကောန်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ “လရိအ်” ဝံ န်ပိုဒ်ကြိယာရောင်။

(၂) ကျီဂြိပ်အာရ။

ပွဲဝါကျဝံ ညးမဂြိပ်ဂ် န်ကျီရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပိုဒ် “ကျီ” ဝံ
ဝံယုကတ္တာရ၊ “ဂြိပ်အာရ” ပိုဒ်ဝံ ဒဒ်ရ ကျီမကောန်ကာဂ်
ထွးလပ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပိုဒ်မ္မး “ဂြိပ်အာရ” ဝံ န်ကြိယာရောင်။

(၃) ပြင်နွံစိုင်ကွိက်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ ပြင်ဂ် န်ကတ္တာ၊ နွံ-ဂ် န်ကြိယာရ။

ကတ္တာကြိယာ ပါလုပ်မွဲး ဒ်အရေဝ်မွဲဝါကျရ၊ ဝါကျ အတိုင်နွံ ပွဲကံ ချူဗပေင်ကေတ်ဝံရ။

- (က) ကောန်ဌာ် လရိအ်ရ၊
- (ခ) ကောန်ဌာ် အဘာရ၊
- (ဂ) ကောန်ဌာ် စကွာ်ရ၊
- (ဃ) ကောန်ဌာ် စကုန် နဘာ်ရ၊
- (င) ကောန်ဌာ် စကျင်သို နကုန်ကွီလိန်ရ။
- (၄) အပါပို ထဲတိရ။

ပွဲဝါကျဝံ ပိုဒ်မွဲး “ထဲ” ဂ် ဒ်ကတ္တာရ။

ပိုဒ်မွဲး “ထဲ” ဂ် ဒ်ကြိယာရ။

ပိုဒ်မွဲး “တိ” ဂ် ဒ်ကမ်ရ၊ (ပိုဒ်ဒးဒင်ကောန်ဂ် ကော်ခစပိုဒ်ကမ်ရ။) ပွဲဝေါဟာမန်ဝံ ကြိယာဂ် ဒးမံင်ဂတပိုဒ် ကမ်ရောင်။

- (၅) မိပို စပုင်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ ပိုဒ်မွဲး “မပို” ဂ် ဒ်ကတ္တာရ။

ပိုဒ်မွဲး “စ” ဂ် ဒ်ကြိယာရ။

ပိုဒ်မွဲး “ပုင်” ဂ် ဒ်ကမ်ရ။

ချူဝါကျမန်မွဲး ပိုဒ်ကြိယာဂ် ဒးချူဂတပိုဒ်ကမ်တဲ ပိုဒ်ကြိယာ ကိုပိုဒ်ကမ် ဒးစွဲလပ်ကြပ်ကြပ်ရ။

သာဓက။ ။ ချိုန်ခဏဂ် မင်ရာဲကယျပ်ဆွာ စကာမိုဟ် ကို အာလျောင် ပတီကုကုညးဖရင်မင်ဂံင်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ “အာလျော်ပတီ” ဂ် န်ပိုင်ကြိယာရ၊ “တုညး
ဖရင်မင်ဂင်” ဂ် န်ပိုင်ကမ်ရောင်။

ပွဲအရာဇန်ဝါကျမန်ဝံ ယင်ဒ်ဝါကျ ဧကဝစ်မှး ပွဲကျင်ဝါကျ
တော် “ရ” ရ်သတ်ဝံ ဒးချူရ၊ ယင်ဒ်ဝါကျဗဟုဝစ်မှး ပွဲကျင်ဝါကျ
တော် “အိုတ်ရ” ရ်သတ်ဝံ ဒးချူရ။

သာဓက။ (၁) မံဝဏ္ဏ အာဘာရ။ ပွဲဝါကျဝံ ဟိုတ်နုဒ်ဝါကျ
ဧကဝစ်(မ္ပဲ)တဲ၊ ပွဲကျင်ဝါကျ “ရ” ရ်သတ်ဝံ ဒးချူရ။

(၂) မိုဟ်ဂမိုင် အာဘာအိုတ်ရ၊ ပွဲဝါကျဝံ ဟိုတ်နုဒ် ဝါကျ
ဗဟုဝစ် (ဂိုင်) တဲ၊ ပွဲကျင်ဝါကျ “အိုတ်ရ” ရ်သတ်ဝံ
ဒးချူရ။

(က) မံသာသာ အာဘာရ။

(ခ) မိမန်ဆာန် ဖ်ကျင်နုဘာရ။

(ဂ) ကွးဘာဂမိုင် အာဘာအိုတ်ရ။

(ဃ) မိုဟ်ဂမိုင် ဂေါအာဗိုပေါအိုတ်ရ။

(၇) ချူဇန်ဝါကျမန်မှး ပိုင်နာမ်ဒ် ဧကဝစ်မှး ပိုင်စူးနာ်ဂ်လေဝ်
ဒးစုတ်ကိုစူးနာ်ဧကဝစ်ရ။ ပိုင်နာမ် ဒ်ဗဟုဝစ်မှး ပိုင်စူးနာ်ဂ်လေဝ်
ဒးစုတ်ကိုစူးနာမ်ဗဟုဝစ်ရ။

သာဓက။ (၁) မံဝဏ္ဏ စပုင်တဲ ချဲအာဘာရ။

ပွဲဝါကျဝံ၊ ပိုင်မှး “မံဝဏ္ဏ” ဂ် န်ဧကဝစ်နာမ်ရ။ ပိုင်မှး
“ချဲ” ဂ် န်ဧကဝစ်စူးနာမ်ရ။

(၂) မံဝဏ္ဏ ကောံမိသိုက်ညာဏ် စပုင်တဲ ခဲတအ် အာဘာ အိုတ်ရ။

ပွဲဝါကျဝံ ပိုဒ်မူး “မံဝဏ္ဏ ကောံ မိသိုက်ညာဏ်” ၎် နှိဗဟုဝံနာမ်ရ။ ပိုဒ်မူး “ခဲတအ်” ၎် နှိဗဟုဝံ စူးနာမ်ရ။

(က) မံသာသာအာဘာရ၊ ခဲ၎် အစာဇော်ဆာန်တ်ရ။

(ခ) မိမန်ဆာန် စကျင်နူဘာတဲ ခဲဒးတုက်သုင်ရ။

(ဂ) ကွးဘာဂမိုင် အာဘာအိုတ်ရ၊ ခဲတအ် နှိကွးဘာ တန်မူလရ။

(ဃ) သုတ်ဗွဲဂမိုင် ကွင်ကြောင်ဝေင်ဂိုင်ရ၊ ခဲတအ် ဗိုက်လပ်ဂိုက်မန် သိုညးဖအိုတ်ရ။

တင်သတ္တိ။ "ညးမကောန်, ညးမဒှ်, ညးမနွံ-တံ၎် ကော်ခဲစကတ္တာရ။ ညးဒးဒင်ကောန်၎် ကော်ခဲစကမ်ရ၊ ပွမကောန်, ပွမဒှ်, ပွမနွံ၎် နှိကြိယာရ။"

ခန်လုတ်

၁။ အဓိပ္ပါယ်ကတ္တာ၎် ချူထွးကိုညိ။

၂။ အဓိပ္ပါယ်ကမ်၎် ချူထွးကိုညိ။

၃။ အဓိပ္ပါယ်ကြိယာ၎် သောင်ထွးကိုညိ။

၄။ ပွဲကိုဒှ် သူးဒိုင်တအ်၎် ကတ္တာ မဗွဲထေက်တအ်၎် ဗပေင်စုတ်ညိ။

- (က) ပိုက်ကသီရ။
- (ခ) ဟုံချ်ရ။
- (ဂ) ကျော်တ်ရ။
- (ဃ) ငှင်မံင်ရ။
- (င) ဝေင်ဒိုင်ရ။
- (စ) သပ္ပိယတ်ရ။
- (ဆ) သျှင်တ်ရ။
- (ဇ) အာတ်ရ။
- (ဈ) ဝူဒိုင်ရ။
- (ည) ဓမ္မိုင်ရ။

၅။ ဒွါသူးဒိုင် ဗွဲသုတ်တအ်ဂ် ရဲစုတ်ကြိယာ သာရုပ်ကို ကတ္တာဂ်ညိ။

- (က) တဲ
- (ခ) ရ်
- (ဂ) ကောန်ဂ်
- (ဃ) စုက်ဝံ
- (င) ကျာဝီ
- (စ) အပါဇော်
- (ဆ) ကွးဘာ
- (ဇ) ကျိ
- (ဈ) အာစာ
- (ည) ကြိုင်ဝံ

၆။ ဝါကျ မှုကိုကတ္တာမွဲ၊ ကြိယာမွဲ၊ ချူထွေးကို (၅) ပိုဒ်ညီ။

၇။ ကတ္တာ၊ ကောံကြိယာ ထွေးလပ်မွဲသုတ်တအံက် ဆော့ဆဲကို ဆဲ၊ ညံင်ဝံဒးကို ဗဂပ်စုတ်ကိုညီ။

မိုဟ်ဂမ္တိုင် ၊ ၊ ဒိဒိုင်ရင်သကအ်ရ။

ဥတုရသီ ၊ ၊ ဂုဒိုင်ပွဲအကးရ။

တင်ရန်တုအ် ၊ ၊ ဟံစပ်ယာရ။

ဆက်ကာ ၊ ၊ ချိုက်ပင်အံင်စူးရ။

လဟိုလဂး ၊ ၊ ဂေါအာသဘင်ကောံစရိုရ။

မတ်မြိ ၊ ၊ ကောင်ဒိုင်ရ။

ဂွံဗအ်ဝါ ၊ ၊ ယေန်သွာင်ရ။

* * * * *

ကဏ္ဍ (၉) အရေပ်ပြယုာယ်

(က) အခပ်ဟံတုတ် အဓိပ္ပာယ်တုတ်။

ဆောတ် = သုတ် = သွတ်

ညံင် = ရ် = သူးရ်-တုတ်-သုတ်

မိုဟ် = ဇန် = ခရ်

လကျာ် = ခမီ = -

ထံင် = သိုစာတ် = ဂုက်

စော် = ပဋီ = ဒုတ်

ချောဲ = ကုတ် =

သောင် = လောင် = လောင်လှော်
 ထေ = ကဟေ = ဂဟက်၊ ပုတ်

(ခ) ဝေါဟာရများတုပ် အဓိပ္ပါယ်တောင်။

ရများတုပ်	=	အဓိပ္ပါယ်
ဇန်	=	မှိုဟ်
ဇန်	=	ဇန်တုက်သွ
သတ်	=	သတ်(ဇဗျသတ်)
သတ်	=	သတ်မှိုဟ်(မပတံကိုမှိုဟ်)
ကြ	=	မွဲကြ၊ လက်ကြ
ကြ	=	ဘုံကြ
ကြော	=	ကြောကြာတ်
ယုတ်	=	ယုတ်မာ၊ (ပရေအ်ဇ)
ယုတ်	=	ယုတ်ဒေက်၊ (ဟံပေင်)
ယိုတ်	=	ယိုတ်ပတိုန်
ယိုတ်	=	မှိုဟ်စိုတ်ဟံပေင်ဒကေင်(မှိုဟ်ယိုတ်တ်)
ခုံ	=	ကျောန်ဗဒ်၊ ခုံဗဒ်၊ ချူခုံ၊
ခုံ	=	ခုံ၊ (စုအာဟာရ မွဲဂကူ)
လိက်	=	လိက်ဗွဟ်၊ လိက်အုပ်၊ (လိက်မပတံ က-ခ)
လိမ်	=	ချူသရက်(အရေင်ကိတ္တိမ-လိမ်)
ပံက်	=	ပံက်၊ (ယုသတ်တုသေင်မွဲဂကူ)
ပံက်	=	ပံက်၊ (ပံက်တြင်၊ ပံက်ကဗ္ဗ၊ ပံက်လိက်)
ပြေင်	=	ပြေင်(ယုသတ်ခိုင်၊ ပန်မွဲဂကူ)

ပြေင်	=	ပြေင်ပလေင်ပလေတ်၊စီရေင်ပြေပြေင်
က	=	ရာင်၊ ပက်ရာင်
ကော	=	ကောဂျ၊ ကောကိုဒေံ
ကွဲ	=	နိန်ကို၊ (ဆက်ကွဲ)
ကွဲ	=	ကွဲချန်သွ (ခွဲကွဲ)

(ဂ) အခပ်မန်အရေင် ကျော် အခပ်မန် ကိတ္တိမ။

နူကစိတ်န့်	ပါဠိ	အခပ်ကိတ္တိမ	မအခပ်ရပ်စပ်ဂျိုင်
လိက်	လိခ	လိခ်	လိက်
အခပ်	အကွရ	အကွရ်	အခပ်
သွါ	သရ	သွါရ်	သွါ
ဗျန်	ဗျဉ်န	ဗျဉ်	ဗျဉ်
စပ်	စမ္ပ	စရ်	စပ်
ဘတ်	-	ဘဒ်	ဘတ်
သျှော်	သေသ	သေသ်	သျှော်
သျှော်ဟ်	သေသ	သေသ်	သျှော်ဟ်
မတ်	မာဃ	မာဃ်	မတ်(ဂိတုမတ်)
ပြာကတ်	ပါကဋ	ပြာကဋ်	ပြကတ်
ပိုဒ်	ပဒ	ပိုဒ်	ပိုဒ်
ဉာဏ်	ဉာဏ	ဉာဏ်	ဉာဏ်
လက်သန်	လက္ခဏ	လက်သဏ်	လက်သန်၊လက္ခဏ်
မို	မင်္ဂလ	မိုလ်	မို
ပုဂံ	ပုဂ္ဂလ	ပုဂိုလ်	ပုဂံ

ဂုဏ်	ဂုဏ	ဂုဏ်	ဂုဏ်
ဒိုက်	ဒုက္ခ	ဒိုန်	ဒိုက်
သိုက်	သုခ	သိုန်	သိုက်
ဌာန်	ဌာန	ဌာန်	ဌာန်
ဒိပ်	ဒိဗ္ဗ	ဒိပ်	ဒိပ်
လာပ်	လာဘ	လာတ်	လာပ်
တက္ကသို	တက္ကသီလ	တက္ကသိုလ်	တက္ကသို
ပိုန်	ပုည	ပိုည်	ပိုန်
ပိဏ္ဍပါတ်	ပိဏ္ဍပါတ	ပိဏ္ဍပါတ်	ပိဏ္ဍပါတ်
အဂ္ဂိန်	အရုဏ	အဂ္ဂိက်	အဂ္ဂိန်
ဇာတ်	ဇာတ	ဇာတ်	ဇာတ်
ပညပ်	ပညတ္တိ	ပညပ်	ပညပ်
အရို	အာရမ္မဏ	အာရိမ်	အရို
မန်	မည	မည်	မန်
ဝှ်	ဘာသ	ဘာသ်	ဝှ်
ဘုတ်	ဗုဒ္ဓ	ဗုဒ်	ဘုတ်
ဘောဇိုန်	ဘောဇန	ဘောဇိုန်	ဘောဇိုန်
နံ	နာမ	နာမ်	နာမ်နံ
အခပ်လိက်	အက္ခရလိခ	အက္ခရ်လိပ်	အခပ်လိက်
ကြက္ခဒိန်	ပက္ခဒိန	ပက္ခဒိန်	ကြက္ခဒိန်
အတိက်	အတိတ	အတိက်	အတိက်
ပစ္စုပ္ပန်	ပစ္စုပ္ပန္န	ပစ္စုပ္ပန်	ပစ္စုပ္ပန်

အနာဂတ်	အနာဂတ	အနာဂတ်	အနာဂတ်
အမေဍိက်	အမေဍိတ	အမေဍိက်	အမေဍိက်
မိုဟ်	မနဿ	မိုသ်	မိုဟ်
တိရစ္ဆာန်	တိရစ္ဆာန	တိရစ္ဆာန်	တိရစ္ဆာန်
သံဝစ္ဆင်	သံဝစ္ဆရ	သံဝစ္ဆရ်	သံဝစ္ဆာင်(သုဘံ)
ပိုန်ဘိုက်	ပုညဘောဂ	ပိုည်ဘိုက်	ပိုန်ဘက်
ပရိဘိုက်	ပရိဘောဂ	ပရိဘိုက်	ပရိဘိုက်
ဝဂ်	ဝဂ္ဂ	ဝဂ်	ဝဂ်
မဂ်	မဂ္ဂ	မဂ်	မဂ်
ဖို	ဖလ	ဖိုလ်	ဖို
ဟိုတ်	ဟောတု	ဟိုတ်	ဟိုတ်
တပူ	တဖုဿ	-	တပူ
တဗဝ်	ဘလ္လိက	-	တဗဝ်
ဝင်	ဝံသ	ဝင်	ဝင်
ပဿ်	ပဿာဝ	ပဿ်	ပဿ်(ဏမ်)
သတ်	သတ္တ	သတ်	သတ်
ဒေဝတ်	ဒေဝတာ	ဒေဝတ်	ဒေဝတ်
နဂ်	နာဂ	နာဂ်	နဂ်
ပသတ်	ဝေသာခ	ပသာဗ်	ပသတ်
ဒုဟ်	ဒေါသ	ဒုသ်	ဒုဟ်
နဲ	နယ	နယ်	နဲ
အဝဲ	ဝယ	အဝယ်	အဝဲ

အယုက်	အာယု	အာယုက်	အယုက်
အစာ	အစရိယ	အာစာ	အစာ
နဲ	နာယက	နာယ်	နဲ
ဝဋ်	ဝဋ္ဋ	ဝဋ်	ဝဋ်

ဇန်လုတ်

၁။ မအခပ်ဗွဲသွပ်တအ်ဂံၣ် ဣလိုၣ်အရေဝ်မန် ရပ်စပ်ဂိုၣ်ဂံၣ် ရဲထွး ကိုညိ။

လိက်၊ ဓရ၊ ဘတ်၊ လက်သန်၊ ပူဂိုလ်၊ အာယုက်၊ သေဟ်၊ မာ်၊ ဒိမ်၊ ကုသို၊ မိုဟ်၊ ကြက္ကဒိန်၊ ပက္ကဒိန်၊ ဒုသ်၊ ဒုဟ်။

၂။ မအရေဝ်မန် ရပ်စပ်ဂိုၣ်အိုတ်ဂံၣ် ရဲကေတ်တဲ ဇန်ကိုဝါကျမဲ့မဲ့ညိ။ မှို၊ မှိုလ်၊ ပြာကတ်၊ ပြာကဋ်၊ သိုမ်၊ အဝဲ၊ အဝယ်၊ အစာ၊ အာစာ၊ သွို၊ သွိုရ်။

၃။ အရေဝ် ကိတ္တိမ ဗွဲသွပ်တံၣ် နဒ် မအရေဝ်မန် စကာဂိုၣ် အိုတ်ဂံၣ် ချူပလေဝ်ကိုညိ။

အက္ခရ်၊ လာတ်၊ ပိုညိ၊ ကုသိုလ်၊ ဖိုလ်၊ ပသာမ်၊ ပက္ကဒိန်၊ နယ်၊ မာယ်၊ ဘဒ်၊ လက်သဏ်၊ သေသ်၊ ပြာကဋ်၊ ဓရ၊ ဒုသ်၊ ပိုန်ဘိုက်၊ မိုသ်။

(ဃ) ပိုဒ်နာမ် ကျောံ နာမ် ပံင်ဗွပ်မွဲး ဒ်နာမ်ပံင်ဗွပ်ရ။

သာဓက။

၁။	နာမ်		နာမ်		ပိုဒ်ပံင်ဗွပ်(နာမ်ပံင်ဗွပ်)
	ခို	+	ကျပ်	=	ခိုကျပ်
	တု	+	ပညာ	=	တုပညာ

မဂ္ဂါ	+	ထဝ်	=	မဂ္ဂါထဝ်
လစိန်	+	ခရိတ်	=	လစိန်ခရိတ်
ဘာ	+	လကျာ်	=	ဘာလကျာ်
က္ခိ	+	စက်	=	က္ခိစက်
က္ခင်	+	ကျာ	=	က္ခင်ကျာ
သတ်	+	လိမ်	=	သတ်လိမ်
ထုဲ	+	ပုင်	=	ထုဲပုင်
တုံ	+	ခြံ	=	တုံခြံ
ဒုာ်	+	သဲ	=	ဒုာ်သဲ
က္ခိုင်	+	စက်	=	က္ခိုင်စက်
သို	+	ဝစ်	=	သိုဝစ်
ဒု	+	ဒေါင်	=	ဒုဒေါင်
အိက်	+	ဂှံ	=	အိက်ဂှံ
ဘာ	+	တိုက်	=	ဘာတိုက်

နာမ်	နာမ်	နာမ်	ပိုဒ်ပံင်ဗွပ်(နာမ်ပံင်ဗွပ်)
ဘာ	+	တိုက်	= ဘာတိုက်
တိုက်	+	လိက်	= တိုက်လိက်
ကောန်	+	ဂှံ	= ကောန်ဂှံ
ပုာ်	+	ပသဲ	= ပုာ်ပသဲ
သွ	+	ဖျုန်	= သွဖျုန်
ကျေင်	+	သတ်ဇုတ်	= ကျေင်သတ်ဇုတ်
ဗို	+	ရုပ်	= ဗိုရုပ်

၄။ ပိုဒ်ပံင်ဗွပ် နာမ် ကြိယာ နာမ်

နာမ်	ကြိယာ	နာမ်	ပိုဒ်ပံင်ဗွပ်(နာမ်ပံင်ဗွပ်)
ဗြဲက်	+ သုင်	+ ခုတ်	= ဗြဲက်သုင်ခုတ်
စေပ်	+ တုက်	+ ခုတ်	= စေပ်တုက်ခုတ်
မဲ့	+ စံက်	+ အော်	= မဲ့စံက်အော်
စက်	+ ဗုတ်	+ သျှ	= စက်ဗုတ်သျှ
ဗျုတ်	+ ဗုတ်	+ ကွာင်	= ဗျုတ်ဗုတ်ကွာင်
ဝုန်	+ ကး	+ ကျိပ်	= ဝုန်ကးကျိပ်
တုအ်	+ ချူ	+ မြ	= တုအ်ချူမြ
ကွင်	+ ဗျိပ်	+ ခုတ်	= ကွင်ဗျိပ်ခုတ်
ယာတ်	+ ခိုတ်	+ ခိုင်	= ယာတ်ခိုတ်ခိုင်
ရင်	+ စုတ်	+ အမှု	= ရင်စုတ်အမှု
စက်	+ တက်	+ လိက်	= စက်တက်လိက်
ယာတ်	+ ခိုတ်	+ တဲ	= ယာတ်ခိုတ်တဲ
ယာတ်	+ ခိုတ်	+ မုက်	= ယာတ်ခိုတ်မုက်
ချာ	+ တာန်	+ န	= ချာတာန်န။

၈။ ပိုဒ်ပံင်ဗွပ် နာမ် နဝိ

နာမ်	နဝိ	ပိုဒ်ပံင်ဗွပ်(နာမ်ပံင်ဗွပ်)
ကောန်ငှာ်	+ ချောက်တ်	= ကောန်ငှာ်ချောက်တ်
မွော်မိုဟ်	+ ဇော်ဇော်	= မွော်မိုဟ်ဇော်ဇော်
သုတ်ဗြဲ	+ ကျော်ဂေါင်	= သုတ်ဗြဲကျော်ဂေါင်
ဂွံ	+ ပျိုင်	= ဂွံပျိုင်
ကြျက်	+ ချဟ်ဟ်	= ကြျက်ချဟ်ဟ်
သျှော်	+ လတ်တ်	= သျှော်လတ်တ်။

ဆ။ ပိုဒ်ပံင်ဗွဲ နာမ် ကြိဝိ

နာမ်	ကြိဝိ		ပိုဒ်ပံင်ဗွဲ(နာမ်ပံင်ဗွဲ)
ပ	+ မအာ	=	ပမအာ
ပ	+ မကျောန်	=	ပမကျောန်
ပ	+ မဟို	=	ပမဟို
ပ	+ မဒို	=	ပမဒို
ပ	+ မဆို	=	ပမဆို
ပ	+ မချူ	=	ပမချူ
ပ	+ မကတိုဒို	=	ပမကတိုဒို

ဇ။ ပိုဒ်ပံင်ဗွဲ ကြိယာ နာမ်

ကြိယာ	နာမ်		ပိုဒ်ပံင်ဗွဲ(နာမ်ပံင်ဗွဲ)
ဒယှေ	+ ဒွက်	=	ဒယှေဒွက်
တိုင်	+ ကျံ	=	တိုင်ကျံ
ဝိုင်	+ ခှ်	=	ဝိုင်ခှ်
သုင်	+ စံက်	=	သုင်စံက်
သွံ	+ ဖျာ	=	သွံဖျာ

ဈ။ ပိုဒ်ပံင်ဗွဲ ကြိယာ ကျောံ ကြိယာ

ကြိယာ	ကြိယာ		ပိုဒ်ပံင်ဗွဲ(နာမ်ပံင်ဗွဲ)
စိုဟ်	+ ပေက်	=	စိုဟ်ပေက်
စိုဟ်	+ ဂံက်	=	စိုဟ်ဂံက်
ကတ်	+ ဥ	=	ကတ်ဥ
ဂူ	+ တြိုင်	=	ဂူတြိုင်
ကျော်	+ ဂေါင်	=	ကျော်ဂေါင်
ဂဗ	+ ဆို	=	ဂဗဆို

ည။ ပိုဒ်ပံင်ဗွပ် ကြိယာ ကောံ ကြိယာ

ကြိယာ	ကြိယာ	=	ပိုဒ်ပံင်ဗွပ်(ကြိယာပံင်ဗွပ်)
စို	+ ဒှာ	=	စိုဒှါ
ကြော	+ ကြာတ်	=	ကြောကြာတ်
သွံ	+ ရာန်	=	သွံရာန်
ဟို	+ ဂး	=	ဟိုဂး
ဂြိပ်	+ ဒ်	=	ဂြိပ်ဒ်
သျှိုက်	+ ဆာန်	=	သျှိုက်ဆာန်

ဋ။ ပိုဒ်ပံင်ဗစပ် နဝိ နာမ်

နဝိ	နာမ်	=	ပိုဒ်ပံင်ဗစပ်(နာမ်ပံင်ဗွပ်)
ပွက်	+ ပရိုက်	=	ပွက်ပရိုက်
ဗရ	+ ဓဂို	=	ဗရဓဂို
ပရင်	+ တဲ	=	ပရင်တဲ
ပွံင်	+ ထပ်	=	ပွံင်ထပ်

ဌ။ ပွမပံင်ဗွပ် ပိုဒ်နာမ် နာမ်သွလပ် နာမဝိသေသန

နာမ်	နာမ်	=	ပိုဒ်ပံင်ဗွပ်
ဂျင်	+ စက်	=	ဂျင်စက်
ဒှ်	+ နင်	=	ဒှ်နင်
ချင်	+ သွပ်	=	ချင်သွပ်
ပလင်	+ ကျောင်	=	ပလင်ကျောင်
ပုင်	+ သတ်ဖြဲ	=	ပုင်သတ်ဖြဲ
သို	+ တိုက်	=	သိုတိုက်
ကဋ္ဌာ	+ ပသဲ	=	ကဋ္ဌာပသဲ
သတ်စုက်	+ တီ	=	သတ်စုက်တီ

ကဏ္ဍ (၁၀) မအခပ်ဗွဲကို ရမ္မာင်လိက်

မအခပ် စကာရပ်စပ် နကိုရမ္မာင်လိက်

ပွဲကိုဝေါဟာရမန်ဝွံ ညးမွဲကိုမွဲ တက်ကျာ ဟိုအရေဝ်အခြာဂှ်
အရေဝ်လျိုလျိုတအ် နကိုရမ္မာင်မိဟေင် ရပ်စပ်ဟိုတ်ဒိုင်အိုတ်ရ၊
ပွဲမဟိုဂးသတ်ဝွံ ကာလချူလိက်ဂှ် အတိုင်ရမ္မာင်မိချူမွဲ ဟွံဇော်ကို
ဟွံဗွဲကို မအခပ်လိက်ရ၊ ကာလဟိုအရေဝ်တက်ကျာ အခပ်လျို
“ဟ” စွဲဂတတဲ ဟိုစဂှိုင်ရ၊ မအခပ် ဂပ်ဝ် ဒးစွဲဂတထေက်
ကိုဒးချူတအ် ဆအယာ်မာတ် လုတ်ဝွံစီပျးဏာရ။

၁။ ဝေါဟာ အခပ်အ နွဲဂတ

- အကင် = အကင်ဂျိ၊ ခုတ်အခင်
- အကာပ် = ယုသတ်တုသေင်မွဲဂကူ
- အကဲ = ပွမဟိုဂး အာကျင်ဝဲဝဲကွက်
- အကဲအရာ = ပွမကျောန်သွ၊ ဝီကျောန်ဝီပ
- အကေင် = အခိုက်မလုတ်လပ် ကေင်ဝီန်ဒိုင်ပွဲစိုတ်
- အကံက် = အခေါန်
- အကး = အာကာသ၊ အမွဲ
- အကြ = ဇော်၊ ဇရီအကြ
- အကွဟ် = ယုသတ်တုသေင်၊ ဗျိုင်ဂှ်စက
- အကွက် = သွက်၊ ဘိုအ်
- အခန် = အခန်ကဏ္ဍ
- အခါ = အခိုင်ကာလ၊ ပယျာ်
- အခေါင် = ပိုက်အဝ်
- အခေါန် = အခေါန်ဖလှာ
- အခြင် = တမ်ဟိုတ်မက္ကိန်

အဂီ	= ပုံအဂီ
အဂဲ့	= ဒိုဟ်အဂဲ့၊ (အကြာစွဲက် ကိုသျှင်ကျာ)
အဂှ်	= စွန်မွဲဂကျာ
အစပ်	= အဆက်အစပ်
အဗာတ်	= ပွက်မွဲဂကျာ၊ (စုအာဟာရမွဲဂကျာ)
အစိတ်	= ၁/၆ပသာ၊ (လျိုင်မွဲပသာ-ပန်ဖအုံမွဲအုံ)
အစီအရေင်	= လှိုင်ဆန်စန်ပြုပြင်လပ်
အစေန်အဆက်	= စေန်ဆက်စက်ကျင်
အတုန်အခွေပ်	= အလန်ညးအလန်အဲ
အထုပ်	= ဂရောင်ကျိပ် (ဝတ္ထုသက်ဝံဒလပ်ပွဲ ကျိပ်)
အထောတ်	= ကျောတ်အထောတ် (ကျင်ကျောတ်သျှင်အိုတ်)
အထံက်အပင်	= ရီပင်ကိုဇြဟတ် မပတံကိုဩန်ထပ်
အစိကို	= ကတိုန် ပဋိပက္ခ ဇော်ကိုဇြဟတ်
အစိဋ္ဌာန်	= ဖျေံသျှတ်သွာတ်လပ်စိတ်
အနာဂတ်	= အခိုင်သွက်ဝံဒ် ဂတနုဏအ်
အနာင်	= ယျာတံဆု (တံအနာင်)
အနိင်အပိုင်	= စိန်စိတ်ဟံပါကိုလေပ် ဒးကျောန်ဒးပ
အနီ	= ညံပြ
အနတ်	= ကြိန်
အနေန်	= ဂျဟ်သွံရာန်
အပင်	= ထေ့ချ်ရမတ်ဇေတဲ နကိုနဲ စုတ်ပွဲသုသတြ
အပါ	= မအံက်-မ၊ ညးမျိုက်ဂုဏ်အနန္တ
အပိုင်	= အကွက်အရင်ဇကျဝံဒ်ပိုင်
အပိုင်အခြာ	= ပယျိုင်ဒက်
အပြောံ	= ဗွဲသာမည

- အဖျိုက် = ဖာန်
- အဘိက် = တုံအဘိက်
- အမာဲ = အမာဲသွ ရှိုင်ကိုသ်
- အမူ = ဂဗုတ်
- အယာံမာတ် = ဗုတ်ဗုတ်
- အယော = ပတိုန်ဟိုလဖ်စစရာဲ
- အယောင်အလာ = ဗိုပြင်လွေဟ်ဂွံညာတ်
- အရင် = အကွက်၊ ကောန်အရင်၊ ကောန်ချိုင်အရင်
- အရီ = ပုဂံအရီ၊ (ပုဂံညာတ်ခရ်သံစွပန်တဲ)
- အရိုင် = သ်
- အရိုင် = ရိုင်ခိုင်
- အရီ = စောဲလာမ်
- အရိုန် = ဖလောင်ယး(တူးတိုန်လံက်ဗွဲက်)
- အလာံ = ယာတ်ပွပ်လပ်၊ သွက်ဂွံသွအဲပရဲ
- အလီ = နကိုစိုတ်စွဲ၊ ဟိုညိုင်ဂွံ
- အလိုက် = သဘာဝ
- အလိုန် = ကပိုဝီဇော်
- အလို = အလိုကျေ
- အဝို = အာဏာ၊
- အဝန် = ခွမ်မ်၊
- အဝံက် = လျိုင်နဲဝါကိုဝါး (၁/၈ ပသာ)
- အသပ် = အသပ်ဂုဏ်ပညာ
- အသူ = ဒေဝတ်အသူ
- အသေအဟာန် = အသေအဟာန် တဲကောန်ဂကူမာ

၂။ ဝေါဟာ အခပ် "က" နှိဂတ

- ကဆံ = ထပ်ကိုထပ်
- ကဆံင် = လှောင်တန်
- ကဆေအ် = ကွာဒရိတ်ကာစိုင်
- ကတင် = ရဟ်ကတင်
- ကတာတ် = ဂစိတ်ကိုဂတာတဲဝါ
- ကတောတ် = ပွဲစွာပရီ ရိပေါင်တိုန် သိုမျိုဟ်သိုရိုဟ်နှံ
- ကထိုန် = ဂိတုကထိုန် ဂိတုမရနုက်ကိုဒစာ်
- ကထေင် = ကတာတ်ကိုဂတာတဲဝါ ညင်ပွဲခွဲ
- ကထေမ် = ကချေတ်အာသိုက်က် နကိုထာင်တကေတ်
- ကဒါတ် = သွေပ်ချန်သွမ္ပဲဂကူ
- ကနီ = နကိုအရာမွဲမွဲကွာတ်လပ်
- ကပအ် = ကပအ်ဪ (သတ်ဪ၊ ပှပ်ဒုတ်ဟံမာန်)
- ကပါ = ကဝက်ပသာ (လျိုင်မသုန်စောဒကေပ်)
- ကပိုက် = စီဖျေ့ထတ်တ်
- ကပို = ကျာချီ ဒုတ်စီကလိုက်တိုန်
- ကပိုဟ် = တံ့ချေဲ တာန်ခပေပ်
- ကဗေင် = ဂုက်သရီဆာဆာ မုပွဲစိုင်စီစိုင်ကြိုင်
- ကယျာ = ထိုက်ပွိုတ်
- ကယျာန် = နကိုဒေါသ ဟိုဂွေပ်သိုရင်သကအ်
- ကရပ် = စိုင်င်ကအ်
- ကရင် = ကပေါတ်ကြောင်ပသဲ
- ကရေတ် = ကရီကရေတ်
- ကရောန် = ပွေတ်သွက်ပွဲဒကးမံက်ကျင်
- ကရောဲ = အပေါတ်ကောန်ဌာင်ဝေင် မွဲဂကူ

ကရောံ	= မွဲစွဲ၊ မွဲဂကောံ မွဲကရောံ
ကရဲ	= ကရဲစး၊ ဂတးကောံမုက်
ကရိုက်	= စိုတ်ထေက်ကြိုက်
ကရိုင်	= ဝိုင်ကောန်ကိုအရိုအပင်
ကလုံ	= ပြဟ်ဇှော်န့ဒါ၊ နွဲကျင်ညးအိုတ်
ကလိလောန်	= ချိုတ်အာ၊ ကလိလောန်ဒုဟ်
ကလိတ်	= ကလိတ်ကလောတ်
ကလီ	= န့တဲဏအ် ရိုဟ်အာမရနက်ကိုပိတဲ
ကလေတ်	= လံက်စုတ် မမိက်ကိုမွဲမွဲ
ကလေန	= အကင်ဂမ္ဘဲပေါင်တိုန်ပွဲဇကု
ကလောမ်	= ကွာန်နကိုလတတ်
ကလံက်	= ဗလိုက်ဖျေတ်
ကလံင်	= ပေါင်ဂုဟ်တိုန်
ကလိုက်	= ချီပရာပ်(ဝါ)ဗက်ဗဒ်ထောံသတ်တုသေင်
ကလိုပ်	= နကိုဒုတ်ဗိုက်ဒိုင်
ကလို	= ကလိုအုပ်ဂြပ်စိင်သို
ကလိုဟ်	= ပြဟ်ဒတုဇှော် န့ဒါတြေ
ကသွံ	= ယုတုဆု တုကသွံ
ကသို	= ရာပ်စပ် အုပ်
ကဟေ	= ထေစိုတ်တိတ်
ကညင်	= အခိုင်ဥတုဂမ္ဘဲ ဥတုကညင်

၃။ ဝေါဟာ၊ အခပ်“ခ” နွဲဂတ
 ခညက် = ဟိုစုတ်ပက်မုက်ပက်မတ်
 ခညောန် = စွဲလပ်မုက် အရာဟံသိုက်မိုက် မုက်ဟံဂေါင်

- ခတောက် = အရာဝတ္ထုသွက်ဝှံတက်
- ခဒင်ကြီ = ညးမှိုကျော်မက်သုဝ်ညး မှိုကိုအဝိုဋ္ဌာနကလောန်
- ခပီ = သတ်ခပီထဝ် သတ်ခပီသွံ
- ခပေင် = ကွာင်မွဲဂကူ (ပလေင်ကျော်လွံနွာထျက်လဝ်)
- ခပေါ = ဒုဘဲသတ်တုသေင်မိင်
- ခပို = တုအ်စံင်လဝ်စိန်ဝုန်ပြဲဒိုင်သတ်ဗု
- ခဗဲ = ဇုက်စင်လဝ် ပွဲမုဟ်ပြေင်ဂှ်
- ခလောမ် = ကွာင်ပလေင် စုတ်ပွဲပထောင်ဒုန်တုစံင်ဗွိုန်
- ခရိုင် = ဒွဲကျောန်သွက်ဝှံကြိုင်၊
- ခစံက် = မပတံကိုကြိယာစံက်တိ

၄။ ဝေါဟာ အခပ် "ဂ" နွံဂတ

- ဂဂီ = သတ်စိုင်ဂိုင် မှိုကိုဂို
- ဂဂို = ဂဂိုဆု (တံဆုကုတ်ဗပိုတ်လဝ်)
- ဂဇိုင် = အာကျင်ဂေတ်ဇိုင်
- ဂစက် = ယုသတ်စိုင်ပန် ကြိပ်အာကျင်ပွဲဗဒင်
- ဂစတ် = ဂစတ်ကောန်ဇုတ်ဝေတ်ဒုတ်
- ဂစေပ် = သေဝ်ချုန်သွ
- ဂစေမ် = သတ်တုသေင်
- ဂဇော် = ဂဇော်က (အရာကြောပ်လဝ် လတူစွာပရီက)
- ဂစိုင် = ဖျပ်ဖျေံကျိပ် ဂစိုင်ကျိပ် ကုန်ဂစိုင်အာ
- ဂစိုက် = ယတ်ကြျက်မွဲဂစိုက်၊ (ကောံကလောအ်ဒိုင်)
- ဂစိုတ် = သွညံင်လမျိုဝှံအိုတ်၊
- ဂစို = အရာဝတ္ထုမပတံမ(ဂစိုပတံမ)
- ဂဇုန် = ဂဇုန်ပတ်ကွံင်

၇။ အရှင်ပါလဗေ (ပထမအကြိမ်)

၅။ ဝေါဟာ အခပ်“ဂ” နွဲဂတ

ဂညိက် = ဂညိက်ကျိပ် (ဒင်ဝေါန် ဂညိက်ဖျေကျိပ်)

ဂတ = အာဂတ မင်ဂတ

ဂတပ် = ယုစုမွဲဂကူ

ဂဒန်ဗြာတ် = ဗြာတ်ခတောဲတိတ်ကိုပ်ကွာ (ဂဒန်ဗြာတ် နှံင်စိုပ်ကန်ခိုင်)

ဂဗ = ဂဗဆို (ညးမွဲကိုညးမွဲ ဂဗဆို)

ဂဗိ = သတ်မွဲဂကူ မှုယုဂဗိ

ဂဗုတ် = အမှု

ဂယ = ဇုက်ပန်လွှာ၊ သွက်ပွဲဂင်ကိုဒိုင်

ဂယိုင် = ဂယိုင်လမျို (ဝါ) သမ္ဘာ

ဂဝ = ပွမဖေက်ဂ

ဂဟာ = ညးလိုင်ကဆင်ဂိုက်ယာတ်

ဂတာတ် = နှံကန်တဲ စိုပ်ကျင်ကောန်တဲ လပါပူးကေမ်ဂွံ

၆။ ဝေါဟာ အခပ်“ဃ” နွဲဂတ

ဃရ = ဃရကုဗို ဃရကြာတ်မှာန်

ဃရက် = ဃရက်အာ ညံင်ဂွံစိုပ်ပြဟ်

ဃရံက် = ဃရံက်တိုန်ပွဲသုန်စီ (ချောဲပိကလင်)

၇။ ဝေါဟာ အခပ်“စ” နွဲဂတ

စကာ = စကာ (ရပ်စပ်စကာ)ဝါ-ကျောန်ကိုအာ

စရင် = လိက်စရင် လိက်သမ္ဘိပရေင်ကလောန်

စရောဲ = ဒုဟ် (ဒးစရောဲအစာ)

စရဲ = စရဲကျက်ညီ

စရိုတ် = စိုတ်-စရိုတ်

စရိုဟ် = ကိုဟ်ဖျေ(စရိုဟ်ဒုတ်)

၈။ ဝေါဟာ အခပ်“ဆ” နွဲဂတ

- ဆဂး = ဝိန်ဟိုဂးကိုလေဝ်
- ဆဆို = ဆဒ်ကိုဒ်
- ဆဝိတ် = ဗုတ်ဗွတ်

၉။ ဝေါဟာ အခပ်“ဇ” နွဲဂတ

- ဇတပ် = ချီဒရာင်၊ ဒဇပ်ဒတပ်
- ဇတုက်ကိုက် = ယဲတုက်ကိုက်
- ဇပန် = ယောကာလ
- ဇလဲပက် = ခှောင်ပက်
- ဇဟောင်တဲ = ခေါ်ဂတာတဲ
- ဇဝိတ် = ဇဝိတ်ဗာန်စ(တံ့ဇဝိတ်)
- ဇအိုန် = ကျဟ်အိုန်ဇရ
- ဇအိုန်သို = ဆုဒန် ပြင်ရောင်လပ်လတူကို နှုစိင်စံဒယူသို
- ဇအး = အးငှး

၁၀။ ဝေါဟာ အခပ်“တ” နွဲဂတ

- တခိ = ညးမှုတာလျိုင်စုတ်ချူသမ္ပိ မပတံကိုလိက်စရင်
- တဆိင် = သှာလှေ
- တဆိပ် = ကြာ၊ တဆိပ်ကြာ
- တယူ = စုဒုတ်တိတ်နှုခွဲါရဲ
- တရံ = အာတရံ၊ ပူတရံ၊ တရံလောန်
- တရင် = သှုတရင်၊ ပါင်တရင်၊ မှော်တရင်
- တဂံ = တင်တံ့ထွး
- တသပ် = ကရောတ်ကသပ်
- တသိုင်ဒွက် = ပွမကျေင်ဒက်
- တသိုတ် = လျှောင်တသေတ်စံ

၁၁၈ ဝေါဟာ အစဉ် "ထ" နှိဂတ

- တကတ် = ဒက်ထကတ်
- ထကို = ထကိုကွာင် ကွာင်ထကို
- ထစေင် = ထစေင်ဒလိန်၊ ဗွင်အာမွဲလွတ်
- ထခွက် = ထခွက်ဗိုလိက်၊ ထခွက်တြင်
- ထဆေက် = ခေါ်ပွန်ပုတ်
- ထဆေင် = ဗက်ဗဒ
- ထပက် = ထပက်ကိုရန်
- ထပေက် = ပုင်ကုမ်လအ်ထပေက်အာ၊ ညက်အာ
- ထဗိုက် = ဗလိုက်ချိုတ်တ်
- ထလတ် = ထလတ်အာ၊ ထလတ်ကောံအာမြိုင်
- ထအို = ထရန်သိုင်မုဟ်တဲထအို
- ထအီ = ထအီသးသူ
- ထအုဟ် = သျင်ထအုဟ်
- ထကပ် = ထကပ်လးတိုက်

၁၂၀ ဝေါဟာ အစဉ် "ဒ" နှိဂတ

- ဒက = ဒကလပ်၊ ဂျိုင်ကွာဇိုသြိုင် ဒကလပ်ကိုဆူ
- ဒကတ် = ဥတုမုဟ်ကျာ၊ ဥတုဒကတ်
- ဒက် = တံဒက်၊ ပက်ဒက်
- ဒကုတ် = ဒုန်မွဲဒကုတ်၊ လိက်ဒကုတ်ဒင်ဒါန်
- ဒကဲ = သိုက်အဂုပ်၊ မိက်ဝံတိုက်
- ဒကောင် = ဒကောင်သြောံ၊ ညက်ကလောအ်ဒကောင်
- ဒက် = ဒက်ခံက်၊ ဒက်ပန်ဒိုဟ်
- ဒကိုပ် = ဒကိုပ်မှာန်၊ ဒကိုပ်ထုဲ

- ဒဂါ = ယုတုံဆု၊ တုံဆုဒဂါ
- ဒဂါတ် = ခရိုင်ဒဂါတ်
- ဒဂဲ = ယက်ဒဂဲ၊ ပုတ်ဒဂဲ
- ဒဂေတ် = ပဋိပတ်
- ဒဂိုန် = ဂိတုဒဂိုန်
- ဒစင်ဗစင် = လျှင်သျှင်ကောင်အးငှး
- ဒစုက် = ဒစုက်လေ
- ဒစး = ဒစးဒင်
- ဒညာတ် = ကလောဒညာတ်၊ ကလောမသ
- ဒတန် = ဌာန်ဒတန်
- ဒတဲ = ဒတဲမြဲမောင်
- ဒတောင် = ဒတောင်တောင်၊ စုတ်ဒတောင်
- ဒတ် = ဒတ်ဒိုအ်၊ ဒတ်လိုင်
- ဒဒန် = ဒဒန်မိုဟ်ကောအ်အာကျိုင်
- ဒဒေံဒယံ = ပြေံ၊ ဇွာ၊ မိဿဟာဲ
- ဒယံ = ဒယံတမျှင်
- ဒယတ် = ယုတုံဆု၊ တုံဒယတ်
- ဒယိုင် = ဒယိုင်တိုက်၊ ဒယိုင်သို
- ဒယိုန် = ယိုက်ကေတ်ဏာ
- ဒလိုင် = မိုဟ်ဂမိုိုင် ဝိုင်ယိုက်ဏာ
- ဒလိန်ဒလဲ = ဟိုဏာဒလိန်ဒလဲ၊ ဟိုဂးနဥပမာ
- ဒလူ = ဒလူခိုင်၊ ထပက်ပျုပ်ဏာ
- ဒလောင် = လေအ်ဒလောင်၊ သွက်ဂွံတောင်
- ဒလောအ်(ဒေါအ်) = ဒလောအ်ဗ္ဗောန်၊ ဝေတ်ဗ္ဗောန်ဟိုထွး

၁၃။ ဝေါဟာ မအခပ် "ခ" နွဲဂတ

- ခဇန် = စိုတ်ဆာန်ချူဟွံမွဲ
- ခဇိ = ဒန်ထလှောက် နကိုမြ
- ခဇူ = ပြိုတ်တိတ်ဒတုံဇှော်၊ ခဇူဇှော်
- ခဇဲ = အစာဗီသကပ်၊ သှာခဇဲ
- ခဇိုဟ် = တုံခဇိုဟ် (တုံဇုက်တိုန်အကြာခြံ)
- ခန = ပိုန်ဒြပ်ရတ်
- ခန် = လကိုဟ်မဟ်မုအသုရာ
- ခမတ်ထပ် = အစာကွတ်တဲ ကျောန်ကယျိုင်ကိုထပ်
- ခဝါန် = ခဝါန်ဗာန်သရ
- ခဝဲ = ခဝဲခရေင်
- ခဂို = ခဂိုဗြု၊ အခိုင်ကသို၊ ရမ္မာင်ဗြုလတူအမ့

၁၄။ ဝေါဟာ အခပ် "န" နွဲဂတ

- နရက် = ဒးနရက်၊ ဒးဘဝ၊ ဟွံမွဲကိုတသိုက်
- နမိတ် = နိမိတ် သွက်ဂွံတ္တိုဒ် ဂတတေံ
- နနဲ = ညံင်ရဲ

၁၅။ ဝေါဟာ မအခပ် "ပ" နွဲဂတ

- ပလံက်ပ = ပပု
- ပကင်ရင် = ပိုင်ဗြု
- ပကာန် = လက်သန်စရိုတ်၊ ပကာန်မှဟ်
- ပကောင် = ပကောံပကောင်
- ပညန် = သတ်ပညန်
- ပဏေဟ် = ပေါင်လိုတ်
- ပဋိပတ် = နွေဟ်

- ပတောက် = ချ်ပတောက်
- ပတောင် = ပတောင်ဖဲ၊ ဆောင်ပုတ်
- ပတ် = ခုန်၊ ပတ်ဒယိုင်၊ ပတ်သိုကိုန်
- ပဒုံ = ဒိုင်ဗိုတုံ ခွေင်သိုဒိုင်သာသာ ပဒုံဒိုင်စုတ်စုတ်
- ပဝေင် = ညိုင်ဝွံတပ်ပဝေင် ပတပ်ထောံ
- ပနာမ် = တြုမုတ်၊ မိုဟ်အဝို ဝှါဒုဟ်ကုညးမျှကိုဒုဟ်
- ပယျး = လျးတုး
- ပယျို = ပယျိုဒုက်၊ အပိုင်အခြာ
- ပယျတ်ပယျတ် = မဏောမ် မဏောမ်
- ပယျးဒိုဟ် = အတိုင်ကျပ်တြိ ဇောန်ထွးလဝ်
- ပရက် = ပရက်ပှာင်
- ပရဂဟီ = နကိုဒေါသ ဟိုဘပဠ
- ပရန် = အစာပရန် (ပရန်ဒန်က)
- ပရမ် = ကြမ်၊ မိုဟ်ပရမ်
- ပရဟ် = ပရဟ်ဒိုင် သွတ်ပြဟ်ဟ်
- ပရ် = ဟံင်ပြ်၊ မိုဟ်ဒိုဒိုက်
- ပရာင် = ပရာင်က
- ပရာန် = အသိုင်ဂွံ ပရာန်တုံ
- ပရာဲ = ပတ်ပရာဲ ညိုင်ဝွံလာံ
- ပရီ = ယာတ်ပရီ သွညိုင်ဝွံကြိအာ
- ပရာတ် = ကလာင်ပြးစး
- ပရူ = ပရူပရာ
- ပရေပရိုင် = သွစိုတ် ညိုင်ဝွံပြေ (ဝွံညီသာ ပရေထောံ)
- ပရေင် = ကိစ္စ

- ပရိုက် = ဘဲအန္တရာယ်၊ သတ်ပရိုက်
- ပရိတ် = လိက်သုပတ်ပရိတ်၊ တောင်ပရိတ်
- ပရီ = ဩန်ပရီ (ကိုအရီအဗင်နကိုဝတ္ထုမွဲမွဲသတ်)
- ပလမ် = ကလုတ်မဗီဇသျှော်ကော်
- ပလီ = လီ၊ အရော်မုသာ၊ ကျာသွာန်စ
- ပလေ = ညာန်၊ ပလေပလင်
- ပလဲ = တောင်ပလဲ
- ပလဲ = လျးအရင်တိတ်ကျင်ဒိုင်ဖျံဖျံ
- ပလး = ကွးကွး၊ အရော်ပလး၊ လိက်ပလး
- ပလိုက် = ဘဝပလိုက်၊ ဘဝလက်ကြ
- ပလိုတ် = ဒိုဟ်ပလိုတ်၊ ပလိုတ်ပုတ်
- ပလို = ပလိုပလတ်၊ သွညင်ဂွဲလို
- ပလိုဟ် = ပထောင်ထောံ၊ (ဖြဲတိုင်ပလိုဟ် ဟံ့ခိုဟ်စ)
- ပဝင် = ဝတ္ထုသွက်ဂွဲဝင် (ပဝင်ကောန်ဌာ်)
- ပဝေင် = အခိုက်ကွာပြဝေင်
- ပသ = သူပရေအ် (သူဟံ့ဒးကိုမုဟ်)

၁၆။ ဝေါဟာ အခပ်“ဖ” နွဲဂတ

- ဖကေတ် = သတ်အရင်ဒုဲဂြင်၊ ဒုဲယျေတ်
- ဖကေက် = သွညင်ဂွဲကေက် (ချူဖကေက်စုန်)
- ဖကောင် = ဖကောင်ဗတောင်
- ဖကောဟ် = သက်ဖကောဟ်၊ ဖကောဟ်ချူလိက်
- ဖဂိုဟ် = ဖဂိုဟ်ခွဲ (ပဂိုဟ်ကိုကျာပါင်)
- ဖတုန်ဖအာ = ဂတးဂတန်
- ဖရာပ် = ယုဂစေမ်၊ ဂစေမ်ဖရာပ်

- ဖရီ = ဖရီဪ
- ဖရံက် = ဖရံက်က၊ ဖရံက်ခဝါ(ဖရံက်ဒမင်)
- ဖလောင်ယး = ပယျာံအခိင်နူဂယးပြဟ်
- ဖလုတ် = ဗူးတိတ်အာနူဒွါမင်
- ဖလှာ = အခေါန်ဖလှာ
- ဖအင် = ဖအင်ကိုပုတ်
- ဖအာ = ကျောန်သွ၊ ဖအာဝင်၊ ဒွေတ်မင်မွဲ
- ၁၇။ ဝေါဟာ အခပ်“ဗ” နွံဂတ
- ဗဂို = သွလဝီပရာ ညံင်ဂိုဂို
- ဗဇုဟ် = ထ်ဖအောင်ကာ (ဗဇုဟ်ကျါ)
- ဗဇ = သွပူဇ
- ဗဇး = ပရးဗဇး (ညံင်ဂွံပြး ပရးဗဇး)
- ဗဇ် = ညံင်ဂွံဒ်သု၊ ဟိုဗဇ်အကြာ
- ဗညာ = ယုတောင်၊ တောင်ဂုဏ်၊ ယုယုာသရဲခိုဟ်
- ဗညောအ် = ယုတံ့ဆု၊ တံ့ဗညောအ်
- ဗတ = ဗတကျါ၊ ဗတဂှ်
- ဗတက် = ဒတံ့ဇှော်နူလတု၊ ကျိပ်ဇှော်လံသွပ် (ဗတက်ဇှော်)
- ဗတင် = ပှော်ဗတင်သို၊ ဗတင်ကျာ
- ဗတဲ = ဗတဲ (ယုသတ်မွဲဂကျ)
- ဗတိုက် = ဗတိုက်ဟုန်၊ ဒမုဗတိုက်
- ဗဒါ = ယုဇာတ်မွဲဂကျ (ဗဒါထပက်အဂ္ဂိယု)
- ဗဒက်သိုန် = ဂေတ်လွှတ်တဲပင်
- ဗပိုင် = တံ့ဗပိုင်
- ဗပိုင်ဗပင် = အာဂ္ဂါစီစောတ် ပရူ ဒဒ်မွဲမွဲ

- ဗပေင် = ဟံပေင်ညင်ဂွံပေင် တပ်ဗပေင်စုတ်၊ ဗပေင်စဲ
- ဗဗတ် = လုက်ဗဗတ်
- ဗရက် = ပြဟ်ပြေဟ်သာသာ
- ဗရန် = ယဲဗရန်
- ဗရ = ရများဗြ
- ဗရန် = စုကံအန္တရာယ်ကုမိုဟ်ခတ်ပါ ပွဲဗုင်(ယဲဗရန်)
- ဗလင် = ယုသတ်တိရစ္ဆာန်မွဲဂကူ
- ဗလိ = ပူဇံဒေဝတ် (ဗလိဗဇံ)
- ဗလဲ = တံဗလဲ
- ဗလံင် = ရများဗြဗလံင်(ဗလံင်စီ)
- ဗဟောက် = လကိုတ်စိုတ်

၁၈။ ဝေါဟာ အခပ် "ဘ" နွံဂတ

- ဘပဋ္ဌ = ညင်ဂွံဖေက်ဘပဋ္ဌ
- ဘဝ = ဒဒ်၊ ဘဝမိုဟ်
- ဘဝင် = စိုတ်

၁၉။ ဝေါဟာ အခပ် "မ" နွံဂတ

- မဇ = ဂကူဒတောင်တောင်(မဗီဇ)
- မရိုတ် = သတ်မရိုတ်
- မသ = ကလောဝံသ
- မသုန် = မဂုန်မရနက်ကိုမသုန်
- မဟာ = ဇော်
- မဟိမု = ဂးယု၊ မုယု

၂၀။ ဝေါဟာအခပ် "ရ" နွံဂတ

- ရတု = အပိုင်အခြာဂိတု၊ (မွဲသုာ်နွံ၊ ရတု(၆)ပြကာ)

- ရနက် = ဗပင်ကို မရနက်ကို(၉)
- ရသိ = ဣသိ
- ၂၁။ ဝေါဟာ အစစ်“လ”နွဲ့ဂတ
- လကမ် = တုံလကမ် (ယှုတုံဆုမွဲဂကူ)
- လကိုတ် = စိုတ်ဖေက်လုပ်ကျင်
- လကိုဟ် = လကိုဟ်(သတ်ရပ်စမိုဟ်)
- လစ = က္ကာလစ
- လစိန် = ကယျိုင်ကျိုင်စုတ်ပွဲကောန်တဲ
- လစောတ်လှောင် = ချိုန်စတ်စိပ်ဂိုပ်
- လစံက် = သာ်လစံက်
- လဆောင် = ဆောင်လဆောင်လ(အခိုက်အလိုက်ဒး)
- လစ = လစဲလစ (ဟုံပြဟ်ပြေဟ်သာသာ)
- လစဲ = လစဲ၊ စိုပ်လစဲ(အခိုင်ညးစိုပ်ဟုံစိုပ်)
- လတက် = တမ်ကအ်လွတ်စး
- လတုန် = လိုဟ်(မွဲလတုန် ဝါလတုန်)
- လတိုပ် = လတိုပ်လမှောင်
- လဗင် = လဗင်သုရာ၊ ညးလုဟ်ကိုအရက် (အိက်အရက်)
- လဗပ်ပကို = ပတိုန်ဒုဟ်ပျိုပျိုက်
- လဗံက် = လဗံက်လိက်၊ ခင်ချူလိက်
- လဗိုတ်ကျာ = မေလင် (ကျာပိုက်ထတ်လောန်)
- လဗြဲ = ညးဗြဲပတ်သိုဋ္ဌာန်တဲ
- လရိအ် = လရိအ်ယာ်
- လလမ် = လလမ်ပျိုတ်
- လလံသွာ = သိုတ်ဗြဲအာ

- လလေင် = လာဲလေင်
- လလး = လလးကထိုန်
- လဟိင် = မိပ်မှောင်စံ
- လဟုတ် = ဆုတ်ယုတ်အာ၊ ယုတ်ဒေက်အာ
- လဟို = အရော်အခြာ
- လအာ = ပွမအာ၊ ဝိုမကွာ်အာကျင်
- လအေင် = အေင်ဒိုင် (ပွမဒိုတ်လပ်စိုတ်ဒေါသ)
- လကျာ် = ခမီ

၂၂။ ဝေါဟာ၊ အခပ်“သ” နွဲဂတ

- သကေင် = ဂိသကေင်
- သကာတ် = ထတ်ကာတ်
- သကဲ = စုတ်သကဲ(သကဲ=နုပါင်ကျက်စိုပ်ဂိုင်)လကဲဂွံင်
- သကြာ = သကြာ(စုမှုကိုရှ်ချာတ်)ချန်ကေတ်နုဒှ်စံ
- သစာ = ယိုသစာ
- သစိုင် = တာလျိုင်၊ သစိုင်
- သတင် = တိက်သတင်
- သတိက် = ပွမတိက်
- သတုံ = တဲသတုံ၊ တဲပိုင်
- သတို = အရာမတို၊ တိုကျို
- သဒံင် = အရာဝံစိုဗဒန်လွဟ်ဗျဟ်ဖြိုင်
- သစိုသမှဟ် = ဝွဲမအောန်စိုတ် လရိုအ်ယာ်
- သပပ် = ယုသတ်မွဲဂကူ၊ တဲအဒိုတ်နာ်သပပ်

* * * * *

ကဏ္ဍ (၁၁) ရမ္မာင်မိ ကော် ရမ္မာင်လိက်

ပိုကောန်ဂကူမန်တအ် မွဲကွာန်ကိုမွဲကွာန် မွဲဌာန်ကိုမွဲဌာန်
မွဲဒေသကိုမွဲဒေသ ဟိုအရေဝ်တက်ကျာ ရမ္မာင်ကျာ၊ ငြိုဟ်ကျာ၊
ရမ္မာင်ဗဗွဲကို မအခပ်လိက် ရမ္မာင်ဟံဗဗွဲကိုမအခပ်လိက်၊ ရဲသ်ဝံ
သ္မောံမိင်ကေတ်ရ၊ ရမ္မာင်ဒေသဂှ် မိက်ဝံပညပ်ကော်ရမ္မာင်မိရ၊
ရမ္မာင်လိက်ဂှ်တုန်- ကာလချူလိက်မွဲ အတိုင်မအခပ်လိက်
အတိုင်ရမ္မာင်လိက် ညံဇေတ်ဂှ်ဟေင် သွးချူရ၊ ရမ္မာင်မိဂှ်
ချူသမ္မိ နဒဒ်မအရေဝ်လိက် ဟံဂပ်ဝ်ရ။

ရမ္မာင်မိ	ရမ္မာင်လိက်	ဗိုဒက်ဇန်ဝါကျ
ဂေါင်	=	ဂိုင် = ဗဒ်ကွာန်မွဲ ဂိုင် ညာန်လွက်ညန်ညိ။
ဒိုင်	=	ဒေါင် = လှော်ကလော်ယူကွာမွဲ ဒးလိုင် ဒေါင်ရ။
နံင်	=	ညံင် = ညံင်ဝံလေပ်ပညာဂှ် ဂိုတ်လွီပရာညိ။
နံင်	=	နူ = အဲရာန်နင်ဂိုက် နူချင်မတ်မလိုရ။
ကွာန်	=	ကွာင် = ရဲသံ ကွာင် ကညာင်အာရ။
ဘေ-ဘ်	=	ဘာ = တဲအဒိုတ်တဲသိုသပ် ကွာတ်ဘာ ဝါတဲရ။
တဲ-တီ	=	တဲ = စစုမွဲ သုာ်ချိုတ်တ် တဲ ငိုတ်ညိ။
စာန်	=	စာင် = မုး မိက်ဝံစသုစာင်ဟာ။
အဋ္ဌင်	=	ပလင် = ပလင်ကောင်ဓာတ် လွစွံဇိုင်ပုတ်ညိ။
ဣန်	=	ဣဂှ် = ဣဂှ် နှိမိပိုရ။
ဣညာ်	=	ဣဏာ် = ဣဏာ်လွရပ်ညိ။
ဣညာဲ	=	ဣနာဲ = ဣနာဲ ထေကိုအနာဲဟာ။
နာန်	=	ပှာင် = ခေတ်လှုဟ် ကောင်ချေန်ကိုင်တဲ ပှေန် ပှာင်အိုတ်ရ။
ကောန်ညာ်	=	ကောန်ဂှ် = ကောန်ဂှ် လရိအ်ဟံဒ်အ်ဏီရ။

- ဆုသာန် = သုသာန် = စံင်စွဂြုဇုတ် ပွဲသုသာန်ရ။
- ဂိုက်တတ် = ဂိုက်တုတ် = ဂိုက်တုတ် ကုင်ဂိုက်မန် သွံရာန်စလော့ရ။
- အနံက် = အပါဇော် = အပါဇော် ပို ကျင်နုချင်လျှင်ရ။
- ပုဟ် = ရ = ညးဟံ့ကိုရ။ (အဲဟံ့ဒးအာရ)
- ညောအ်-ဟောအ် = သျှ = အခိုင်ဪဘိတ်တိတ် ငှုဟ်သျှတန်စော်ရ။
- ချိုက်ပိုန် = ချိုက်ပေင် = ကိုဝံ့ချိုက်ပေင်ကိုတသိုက်စိုတ်ညိ။
- ချာတ် = ခုတ် = ကိုဒါန်ခုတ် ဝံ့ပိုန်သတ်ရ။
- ပဆာန် = သျှ = ပဆာန်ဂိုန်အရေင်ကိတ္တိမသျှ နှိအရေင်မန်ရ။
- ကြတ် = ကြုတ် = ဗုင်ဂိလွပတ် ဒးကြုတ်လိုက်ရောင်။
- တပ် = တုပ် = ဝီရပ်ဝံ တုပ်ညးဂှ်ရော။
- ဣယျ = ဣရ = ဝံ့ဏာဩန်တဲ ဣရဟာ။
- ဟဏိင် = သမိုင် = လုပ်စုပွဲသမိုင်ခြံညိ။
- ကလောန် = ကမ္မောန် = ကောန်ကမ္မောန်တဲရဟာ။
- ပလိုင် = ကမိုင် = ခုတ်ကမိုင်ဝံ ကေပ်ဖြင်ဒိုင်ဝံ့မလောန်ရ။
- ဟလိုင် = စေိုင် = စေိုင်သိုပို နွံဝါဣသုန်ဟတ်ရ။
- ဟဠင် = သမိုင် = ဒိုဝံ နွံသမိုင် ဝါကုမ်ဖိဟ်ရ။
- ဟလ = ဒမ္မ = ဒမ္မမူးဂှ် ဗက်ဂှ်ဗျိုက်စ ဩပ်ညးညောင်ရ။
- ဟလု = ဒမ္မ = အာဗတ်ဒမ္မမူး ပသတိကိုခိုင်တဲညိ။
- ဟလ = လေ = တံ့ခါလေ ချန်စသွခိုဟ်ကိုရ။
- ဟတ် = ဂမ္ဘ = ဂဠုဝံ ဟံ့သုင်ကိုခုတ်ဂမ္ဘညိ။
- ဂသျှောဲ = စေျောဲ = ကျပ်စေတီဝံ စိုညာတ်အာနုစေျောဲရ။
- လု = သု = ကွာန်ဒေသကောတ်စီ၊ ကိုသုအင် သးဂှိုင်ရ။
- လျှင် = သျှင် = တံ့တာဝံ သျှင်တံ့မလောန်ရ။

ခွက = သွက = ချန်စ သွက၊ ကြင် ကိုစင်ဗစးဟာ။
 ဟရက် = ဃရက် = ဃရက်ကွက်အာမူး နိပ်ပြဟ်ရ။
 မငု = ဗု = ကောအ ကျောန်ဗုရ။

* * * * *

ကဏ္ဍ (၁၂) အရော်သွန်စပ်ကိုကာလပိ

ပွဲကိုရမ္မာင်မန်ဝွံ ဗဗွဲဗက်ကို အခိုင်ကာလတဲ အရော်သွန် သွက်ကာလအတိက်၊ ကာလအနာဂတ်၊ ကာလပစ္စုပ္ပန်၊ ရဲသတ်ဝွံ နွံတ်ပိပြကာရ။

(၁) ပွဲအရော်သွန် ကာလအတိက်ဝွံတုန်- ပွဲကိုကျင်ဝါကျက် ဒးရပ်စပ်စကာဝေါဟာ “တဲဣရဟာ” ဝွံရောင်။

သာဓက။ ။ (က) ညးတအ်စပုင်တဲ ဣရဟာ။

(ခ) ဝွံသြန်ဂိတု တဲဣရဟာ။

(၂) ပွဲအရော်သွန်ကာလအနာဂတ်ဝွံတုန်- ပွဲကျင်ဝါကျက် “ရော” ရဲသတ်ဝွံ ဒးရပ်စပ် စကာဝေါဟာ သတ်ဂုံရ။

သာဓက။ ။ (က) ညးတအ် စပုင်အလိုရော။

(ခ) ဝွံသြန်ဂိတု မူစိရော။

(၃) ပွဲအရော်သွန် ကာလပစ္စုပ္ပန်ဝွံတုန်- ပွဲကျင်ဝါကျက် ဒးစုတ်ဝေါဟာ “ဟာ”ရ။

သာဓက။ ။ (က) စပုင်ရဟာ။

(ခ) ဝွံသြန်ဂိတုရဟာ။

(ဂ) အပါဇော်နိပ်ရဟာ။

* * * * *

ကဏ္ဍ(၁၃) သင်္ကေတ ပါပိုဒ်၊ တတ်ပိုဒ်

ပွဲအရာချူလိက်ဝွံ- မွဲပိုဒ်ကိုမွဲပိုဒ်၊ အဓိပ္ပါယ်အရေဝ်
ညံင်ဝွံသောင်ကွး ဒးတတ်ပိုဒ်မွဲတုၤ၊ တတ်ပိုဒ်ဝါတုၤ၊ ကိုကွေင်
လဝ်မအရေဝ်၊ မွဲသင်္ကေတတအ်ဂှ်ကို ဒးချူရောင်။ သင်္ကေတ
ပါပိုဒ်၊ တတ်ပိုဒ်တအ်ဂှ် ဒ်တတ်ပိုဒ်သင်္ကေတသက်ပိုဒ်ရ။

၁။ သက်ပိုဒ်မွဲတုၤ

(က) ပိုဒ်လိက် အကြာဂှိုင်နူ ဝါပိုဒ်ဂှ် ဒးရပ်စပ်တတ်ပိုဒ်ဂှ်
ဒးသက်ပိုဒ်မွဲတုၤရ။

သာကေ။ ။ စုအာဟာရ မပတံကိုဍုၤ၊ ကပ်စံ၊ သကြာဒကောင်၊
ပွဲစုဍုတ်တတ်တအ်ဂှ် ဝါတ်သကြာ ပါဒိုင်မွဲတေ့ၤရောင်။

ပွဲဝါကျဝွံ ထွးလဝ်သရပ် ဍုၤ၊ ကပ်စံ၊ သကြာဒကောင်၊
တအ်ဂှ် ပွဲအကြာ၊ အကြာဝေါဟာတအ်ဂှ် ဒးသက်ပိုဒ်ရ။

(တင်သမ္ဘီ) ပွဲလိက်အုပ်ပျိုဗိုတအ်ဂှ် ပွဲအကြာအကြာပိုဒ်တအ်ဂှ်
ဟုံရပ်စပ်စကာသက်ပိုဒ်မွဲတုၤရ၊ အကြာဝေါဟာဝါ ခြာသရိုင်လဝ်
ညိတု တက်ပျိုလဝ်နွံကိုရ။

(ခ) ပွဲကိုအကြာ ဂကောံပိုဒ် ဂှိုင်နူဝါတအ် ဂှ်လေဝ် သက်ပိုဒ်
မွဲတုၤကိုရ။

သာကေ။ ။ ငြိညးမွဲ ဇာပ်ဒါအိုသ္မိ နွံကိုဝေင်သတိရ၊ တီဗွတ်
စသုင်စအာဟာရ ရ၊ နွံသတ်ချိုင်ဆဝတ်ကွာတ်တု စသုင်တရ၊
ဟိုတ်နုစုအာဟာရ စသုင်အတိုင်ဗွတ်တု ကတိဒ်ယဲဝေဒနာ
ကတိဒ်အောန်ကုညးဂှ်ရ၊ စုအာဟာရ စပျုပ်ဏာတအ်ဂှ်လေဝ်
ဗူးတ်အန္တရာယ်ရ၊ စုလားလော့ရ၊ ဒ်ဟိုတ်မင်မွဲလမျီုရ၊ ဝွံမံင်
အာယုက်ဂှိုင်ရ။

(တင်သမ္ဘိ) ပွဲကံအကြာ ဂကောံဝါကျ မွဲဝါကျတဲ မွဲဝါကျဂံ
ဒးသက်ပိုဒ်မွဲတုင်တဲ ကာလဝါကျအိုတ်အာ သိုဖအိုတ်ဂံ ဒးတတ်ပိုဒ်
ဝါတုင်ရောင်။

(ဂ) ကာလချူလောင် သက္ကရာဇ် ဂိတုတဲဂံလောင် ဒးသက်ပိုဒ်
မွဲတုင်ရ။

သာဓက။ ။ ၁၃၅၅-သ့၊ ဂိတုဂံ၊ ၉-စွက်၊ တဲစန်။

(ဃ) အခိုင်နာဍိ ချူဇန်လပ်မွဲပိုဟ်ခပ်ဂံလောင် ဒးသက်ပိုဒ်မွဲတုင်။

သာဓက။ ။ နူဂယး ၄ နာဍိ၊ ၂၅-ပဏောတ်။

သပ်တဲ ၆ နာဍိ၊ ၁၀-ပဏောတ်။

(တင်သမ္ဘိ) ကျင်အိုတ်ဂံ ဒးသက်ပိုဒ်ဝါတုင်ရ။

(င) ဌာန်လိက်စိုပ် ပွဲမချူဇန်မွဲပိုဟ်ခပ်ဂံ သက်ပိုဒ်မွဲ တုင်ရ။

သာဓက။ ။ ဂွံင်ရာမည၊ အံ့ဗွဲက်၊ ကွာန်ကအ်ဗိန်။

နာမန်ထပ်၊ အာစာထွးလိက်မန်၊ ဘာထန်မူလစုတ်-၁။

၂။ သက်ပိုဒ်ဝါတုင်

ပွဲအရာသက်ပိုဒ်ဝါတုင်ဂံ ကျင်ဝါကျဟောင် ဒးသက်ရ။

သာဓက။ ။ သပ်ဇီဝကဂံ ပါနူယဲကမ်တဲ သေယဲစိုတ်၊ ဥတု၊

အာဟာရ၊ တအ်ဂံ ဆအယာံမာတ် ဂဥဲမွဲ သွင်ခပ်ဟောင်

ဗူးတဲရ၊ ပညာဂဥဲ မဖ်သတ်ဝံ လေပ်စီကူးရ။

၂။ ပွဲကံချူလောင်ဂုန်ဂံ ဒးသက်ပိုဒ်ဝါတုင်ကိုရ။

သာဓက။ ။ လောင် ပရူပရာ မုက်လိက်

၁။ ကုဏ္ဍ(၁) ဗျင် ၁

၂။ ကဏ(၂) ဗျင်ကုက် ၄

- ၃။ ကဏ္ဍ(၃) ပိုင်အဗျယ ၆
- ၄။ ကဏ္ဍ(၄) ဂစိုတ်စို ၇
- ၅။ ကဏ္ဍ(၅) မအခပ်ဗွပ် ၁၂

မပတံရံသင်္ဂွံ အတိုင်ဗွဲလတူတော် ပွဲလောင်ဂုန်တအံင်္ဂ
ဒးသက်ပိုင် ဝါတုင်ရ။

၃။ ပရူပရာ ချူထွး ထွးလပ် ဗွဲလတူ ကိုဗွဲသုတ်တုတ်သုဟ်
ဒိုင်ညးညွှန်မူး ဒးသက်ပိုင်ဝါတုင်ရ။

လောင်	ယု	ဝါစက်	တြ-ဇြ	လိုင်
၁	နဲသိုက်ထပ်အံင်	နာမ်	တြ	ပုလ္လိုင်
၂	မံသီဟ	။	။	။
၃	မံထပ်ညာဏ်	။	။	။
၄	မိတြန်ဗွဲ	။	ဇြ	ဣတ္ထိလိုင်
၅	မိဆာန်လျး	။	။	။

၄။ သင်္ကေတကျွင် (---)

လှိုဟ်တြန်ချူလပ်မဂုန်ဂို မိက်ဝံချူကို မအခပ်လိက်မူး
ဒးကျွင် လပ်ရ။

သာဓက။ ။ ကလိဝံတြန် ၁၂၈ဝိ/(မွဲလှိုဝါကွမ်ဒစံဇော်ဒကောင်)

၅။ ယုတုတ်အာညးညွှန်မူး ယုမအံက်မိုဟ်ဂို ဒးကျွင်လပ်ရ။

- သာဓက။ ။ ၁။ နဲထပ်ဗွဲ (မအံက် နဲထပ်ညာဏ်)
- ၂။ နဲထပ်ဗွဲ (မအံက် နဲထိုင်တြန်)
- ၃။ နဲမမောင် (အစာဘာဇော်)

၆။ ပှောန်သက်သွပ်

မပတံကို မအခပ်လိက်၊ ပိုဒ်လိက်၊ ဝါကျတအ်၊ မိက်ဝွံကို
ညးဗိုလိက် စွဲသတိတအ်ကို ဒးသက်ထွးလပ်ပှောန် ဗွဲသွပ်ဂှ်ရ။
သာဓက။ ။ ----- ညျင်မတ်မလိုက် န်ညျင်ဇော် တွံးရးညျင်မန်ရ။
----- ပွဲတွံးရးညျင်မန်ဝွံ ပွိုင်ညျင် နွံစွံပွိုင်ညျင်ရ။

၇။ ပှောန်ဒမ္မေအ် (ပှောန်ဂှောအ်အ်)

(က) ပွဲအရာချူ စုတ်သမ္မိဒိတ္တိ (စုတ်တဲ) ဂှ်ရပ်စပ်စကာ
ပှောန်ဒမ္မေအ်ရ။ (ပှောန်ဒစေင် သက်ပိုဒ်မွဲတျင်တအ်
ဂှ်လေဝ် စကာဝွံရ။)

သာဓက။ ။ ဒိတ္တိ ၈-၁၁-၉၃။ ၈/၁၁/၉၃။

(ခ) ပွဲအရာမချူလိတ်တြန် ဒကေင်ကိုဂတေံဂှ် သက်ပှောန်
ဒမ္မေအ်လေဝ်ဝွံ ပှောန်ဒစေင်လေဝ် ချူဝွံရ။

သာဓက။ ။ ဩန်အိုတ် ၁၇၅၅-၂၅။ ၁၇၅၅/၂၅။

၈။ ပှောန်ဂိုင်

ပွဲကိုတင်သှာန် ကိုဗပေင်ဒွါသွးဂှ် ဒးရပ်စပ်ပှောန်ဂိုင်ရ။

(----- ညျက်ဆက်လပ် ဗိုဏအ်လေဝ် ဝွံကိုရ။)

သာဓက။ ။ ဝါကျဗွဲသွပ်ဝွံ ဒွါသွးဒိုင်ဂှ်ဗပေင်စုတ် မအရေင်ညိ။

၁။ ညျင်မတ်မလိုက် န်ညျင်ဇော်တွံးရး ----- ရ။

၂။ ဇုကရာဇ်ဗြဲ မိစဗုဂှ် န်ကောန် ----- ရ။

၃။ ဒေံသိုင်သမလက် မှုယျု ----- ရ။

၉။ ပျောက်ရှင် သက်သွပ်

ကျိပ်လိက် မပတံကို ကျိပ်လိက်ဖော် ကျိပ်လိက်မွဲပိုင်သော်
တအ်ချူတဲ ဗွဲသွပ်ဂ် ဒးသက်ပျောက်ရှင်ရ။

ဂုဏ်ကျိပ်ဒစိတ်ပြကာ

ဣတိပိ သောဘဂဝါ အရဟံ သမ္မသမ္ဗုဒ္ဓေါ
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော သုဂတော လောကဝိဒ္ဓ အနုတ္တရော
ပုရိသဒမ္မသာရထိ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ။

နာမ်

နာမ်မွဲ- ဝ ပညပ်မျက်လမျို၊ မသက္ကုလမျို၊ မျက်ဒပ်၊
မသက္ကုဒပ်၊ အလုံအိုသိုက် ကော်ခစနာမ်ရ။
(တင်သမ္ဘိ) သွက်ဂွံသမ္ဘိ သွက်ဂွံပသတိကိုဂလာန်တအ်ဏအ်တဲ
ဗွဲသွပ်ဂ် ဒးသက်ပျောက်ရှင် သွပ်ဂ်ကိုရ။

သာဓက။

တင်သမ္ဘိ။ ။ ချင်ဟံသာတီဂ် ဗွဲကျိပ်ကျာအိုတ် ကောန်သိုင်
သမလ ကျောင်ဝိမာလ ကောကိုဒေညးဝါ ပတန်လပ်ရောင်။

၁၀။ ပျောက်ရှင်သက်လက်ကြိ

ပွဲကိုပိုင်လိက်ထွေးသရပ်၊ ပိုင်လိက်ထွေးလိတ် မပတံကိုပိုင်၊
လိက်တအ်ဂ်လေဝ် သွက်ဂွံ ဇောန်ပျုင်ဟိုဏာ ဒးသက်ပျောက်ရှင်
လက်ကြိရ။

သာဓက။ ။ ကိုန်ချင် သုတ်ဖြဲ ညးမဒ်ယဲကောန်ဆာ ဖျုန်ပရဲ
အောန်ဂှ်တုန်-

၁။ ကိုန်ချင်ဂျပါန်

၂။ ကိုန်ချင်သိုဗိယေတ်

၃။ ကိုန်ချင်ချီလီ။ ။ ရဲသံဝံ နုဋ္ဌာန စီစောက်ဂိုက်ကွဲ
ယဲကောန်ဆာ ဂကောံ ကိုန်ချင်သိုဗိယေတ်တအံဂှ် ညးတအံ
ဝံဆိုကေတ်ရ။

၁၁။ ပိုဒ်လိက်ဓါပိုဒ် ပံင်ပကောံလဝ် တဲကောလချူဂှ်
ဒးသက်ပျောန်ဒပျောန်ရ။

သာဓက။ ။ -ဥက္ကဋ္ဌ ကွာန်ကအံဗိန်၊ ကွာန်ကအံပံက်။
-လိက်အဘိဓာန် မန်-ဗျာ။

၁၂။ ပျောန်သက်ဂတ

ပိုဒ်လိက်ဓါပိုဒ်၊ ပိုဒ်လိက်မ္ပပိုဒ်ချောက်ကိုဒ်၊ ဝါကျကိုဒ်၊
ဗွဲလှောင် ဟံဒးချူလှောင်ဂုန်မ္ပသံ ချူပတပ်ကာမ္ပပိုဟ်ဓဝ် ယဝ်ဒ်မ္ပ
ပွဲဂတပိုဒ်လိက်ဂှ် ဒးသက်ပျောန်သက်ဂတရောင်။

သာဓက။ ။ ပွဲလိုက်ဏအံ မိမဝါဂှ် ဂုဏ်ဇော်အိုတ်ရ၊ ဂုဏ်မိမဝါဂှ်
စိုတ်လိုဇော်တံဒိုင်ဂှ် စတ်ကုတ် ဟံသုဟ်ရထရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ
ဇာပ်ကောန်ဇာတ် ရန်တုအံကိုဂုဏ်မိမဝါတဲ ဆဲဇိုတ်ပမာန်
ဒးကျောန်စိုတ် ဥပကာ ရောင်။

- သုဝဏ္ဏဘူမိ (ချင်သဇို)
- ချင်ဟံသာဝတီ (ချင်ဗဂေါ)
- ပွဲကိုချင်ဇော်ဇော်တအံဂှ် ကလောန်ကိစ္စကောင်ကာ

ဂြိုင်းဂြိုင်းတရ ဗိုညး ညးဃရက်၊ ဗိုအဲ အဲဃရက်၊ ကျောန်ဒိုင်
အာကျိုင်ဒိုင်ဂှ်ရ ပွမဆက်ဂလာန်တက်ကျာဂှ် ပါဂွံမွဲ ဒးပါထောံရ။

* * * * *

ကဏ္ဍ (၁၄) ဒကုတ်လက်ကြိ ဝေါဟာတောင်။

(က) ကျောံ။ ။ မအခပ်ကျောံဂွံ မအခပ်ခါမဂှ်
သွလပ်အယောင် အလာ မွဲမခပ်ရ (ကျောံ+ကံ) မအခပ်ခါမဏအံ
ပံင်လပ်ရ ကာလဗိုမွဲ နကီုနအခပ်ရများမင်ခါ သွးပတိတ်ရများရ။
သာဓက ။ ။ ညးမွဲကျောံညးမွဲ လွဒက်ဝဲသု၊ လွရပ်မာန၊
လွဒ်ဒေါသ ကျောံရင်သကအံညိ၊ ညးမွဲကျောံညးမွဲ ကိုညိသာ
ညံင်ကောန်မွဲဂှ်မိညိ။

ဂစိုတ်ခါ သွးဗိုခါ ရများရ။

သာဓက ။ ။ ဒွဲါဂပ်ဝ်တီ ဂပ်ဝ်ဒးပသတိတအံဂှ် မိမတအံ
ဟံ့ဟိုထွးကုကောန်ဇာတ်တအံမွဲ ကောန်ဇာတ်တ
အံဂှ် အာစိုပ်လလောင် ဗွဲမဂြိုင်းဂြိုင်းမာန်ရောင်။

(ခ) ပတံ-ဝေါဟာဂွံ အခပ်ကွက်ဟံ့သောင်ရ။

အစာကဗျ တအံ ဗျေတ်လပ်မတ် သိုက်မိက်ဂွံကို
ညိသာကိုဂုဏ်ကဗျတံ ဗကပ်လပ် “ပွံ” သွလပ် မအခပ်မွဲမရ၊
မွဲမဂြိုင်းဗျူလိက် အရေပ်ပလးလောင် ဗဂပ်လပ်သွးဂြိုင်း ဂွံဆီရ၊
မအခပ်ခါမဂွံ ပရးထောံ မအခပ်ညးကိုညး ရေင်မံင်မွဲ
ဗဗွဲဗက်ကိုရများမအခပ်ရ၊ ပသတ်ရောဟိုမွဲ ပွဲအခပ် ပတံ ဂှ်
ဟိုနဲသဒ္ဒါပါဠိ ပွဲအခပ်ပဂှ် အသွံ၊ ပွဲအခပ်တံဂှ် အံသွံ၊

ဟိုတ်ဂ်ရ ရမ္မာင်ပေင်င် ဒးဗိုတ် “ပတံ” ရသံဂွံ
ပွဲအရာချူအရေပ်ပလးဂ် ရပ်စပ်သံဂ် ဂပ်ရ “ပွဲ” ရသံဂွံ
ဗဂပ်ထောံမွဲး ရမ္မာင်အခေင် “ပ” ရမ္မာင်အခေင် “တံ”
ဗိုပတိတ်ပေင်င် ဟံဂွံ။

စူးပိုဒ်အရေပ် ပတံဂ်လေင် အရေပ်ကိတ္တိမ လဆောင်
လဆောင် လုပ်ကေတ်ထောံဒွါ လုပ်တသိုင်ပွင်ကေတ် ထောံဒွါဂ်
သောံမိင်ကေတ်ရ။

သာဓက။

(၁) ပတံနူအခိုင်ဂွံတဲ ပံက်အသေအဟာန် သဘင်တဲ
ကောန်ဂကူမန်ရ။

(၂) စနူအခိုင်ဏအ်တဲ ပံက်အသေအဟာန် သဘင်တဲ
ကောန်ဂကူမန်ရ။ ပွဲဝါကျဂုန် (၂) ဂွံ-အခေင် “စ”ဂ်
ဒ်အရေပ်ကိတ္တိမရောင် ဂပ်ဝ်သ့မ္တိ။

(ဆ) မပတံ-ဝေါဟာဂွံ ဟိုဗက်ပါဠိ တွံအဒိသဒ္ဒါရ၊
ပွဲအရာ ဓမံက်ထွးလို့ဟ်သရပ် ရပ်စပ်လပ်ပိုဒ်အရေပ်
မပတံ ရ။

သာဓက။ ။ (က) ပွိုင်ချင် မပတံကို ပွိုင်ချင်ကျပ်မြဟ် တံဂ်
တို့လုပ်တွဲရးချင်မန်ရ။

(ခ) သရဲခိုဟ် မပတံကိုလွန်အိန် ဗညာဓရေပ်တံဂ်
ပြာကတ်ဒယုတ်ဒိုင်ပွဲလက်ထက်ဇကရာဇ်မန်
တုညးရာဇာဓိရာဇ်ရ။

(ဇ) နှိတမ်-ဝေါဟာဝံ ပွဲအရာခမံက်ထွးလို့ဟ်သရပ်ဂ်ကို ရပ်စပ်ဒိုင်ရ၊ မပတံ နှိတမ် ပိုဒ်အရေဝါပိုဒ်ဝံ အဓိပ္ပာယ် တုပ်သုဟ်ဒိုင်ရ၊ ဆဂး ရပ်စပ်အရေဝ် မပတံမူး ဒးစွဲဂတ လို့ဟ် သရပ်ရ၊ ရပ်စပ်ပိုဒ်အရေဝ်နှိတမ်မူး ဒးစွဲလက် ကြဲကျိုင်လို့ဟ်သရပ်ရ။

သာဓက။ ။ (က) ပွိုင်ချိုင်ကျက်မြဟ်နှိတမ် တို့လုပ်တွဲရးချိုင်မန်ရ။

(ခ) သရဲခိုဟ်လွန်အိန် ဗညာဓရာမ် နှိတမ် ပြာကတ် ဒယှ်တိုဒိုင် ပွဲလက်ထက်ဇကရာဇ်မန် တုညးရာဇာ ဓိရာဇ်ရ။

(ဈ) မသက္ကု- ဝေါဟာဝံ-အခပ် “မ”၊ အခပ် “သက်”၊ အခပ် “ကု” ပင်ဗစပ်လပ်။

အခပ် “မ”ဂ် ဟိုတ်နွဲဂတကြိယာတဲ နှိပိုဒ်ကြိယာဝိသေသနရ။

အခပ် “သက်”ဝံ နှိပိုဒ်ကြိယာရ။

အခပ် “ကု”ဝံ နှိဝိဘတ်ရ။

ပွဲပိုဒ်မသက္ကုဏအ်ဂ်- အခပ် “က”ဂ်စိုတ်လပ်အခပ် “သ” ကျောံအခပ်ကဇက်စိုင်မွဲ သွလပ်လွေဟ်သံယုတ်တဲ၊ သက္ကု ရ်သတ်ဝံ သွောံတီကေတ်ရ။

သက်မူးဂ် တွဲအရထ ဟံမွဲရ၊ ပိုဒ်မသက္ကုဝံ စွဲဂတပိုဒ်နာမ်မူး နှိနာမဝိသေသနရ။

သာဓက။ ။ မသက္ကုပိုန် = ပိုန်ဒြပ်ဟံမွဲ

မသက္ကုပညာ = ပညာဟံမွဲ

မသက္ကုကလောန် = ကလောန်ကိုတ်ဟံမွဲ

ပွဲဝံ-ကလောန် = ကမ္ဘောန်ပိုင်နာမ်ဝါပိုင်ဝံ တပညာ
တမ္ဘာတအ် “ကမ္ဘောန်” ရံသတ်ဝံ ချူရပ်စပ်စကာရ၊ နကံဂကောံ
ရာမညဓမ္မစရိယ ရပ်စပ်စကာဝေါဟာ “ကလောန်”ရ၊ ဗျတ်ရံင်ကို
ပတ်=ပွတ်၊ ကျောန်=ကလောန်၊ ဗြု=ဗရ၊ တအ်ဂံမူး နဲချူခေတ်တို့
ကလောန်၊ နဲချူတမ္ဘာ ကမ္ဘောန်၊ ရံသတ်ဝံ ပါပိတိကေတ်ရ၊
အရာဒးစိုတ်ဂံ ချူမာန်ရောင် ကိုဏာသမ္ဘိရ။

(ည) ဂ်-ဂ်- ဝေါဟာ “ဂ်-ဂ်” ဝါမဝံ၊ “ဂ်” မွဲမဏအ်
စောန်ပျင်ဏာ အရာမမိက်ကိုမွဲမွဲ ဗွဲသာမညတဲ သိုက်မိက်ဝံပျင်
ဏာအရာဝတ္ထုဂ် ဗွဲတောင်ဝိသေသမူး ထပ်စုတ်ဝေါဟာရ “ဂ်”
မွဲမပွန်ရ၊ အရေဝ်စောန်ပညင်မဖိုသတ်ဂ် အဓိပ္ပါယ်ခွဲ ဖြိုဟ်နက်
ကျင်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ဝေါဟာ “ဂ်-ဂ်” ဝါမဝံ- ကာလချူလိက်ဂ်
စိုန်ရရပ်စပ်စကာ အောန်တံကိုလေဝ် ကာလ ဟိုအရေဝ်တက်ကျာ
ရပ်စပ်စကာဂိုင်ဒိုင်ရ။

- သာဓက။ ၁။ မိုဟ်ဗြိုဂ်ဂ် ပဋိပတ်သအမ်ကွဲရ။
- ၂။ ကွးဘာဂ်ဂ် ညာဏ်ခိုဟ်ကွဲရ။
- ၃။ ကျိုဂ်ဂ် ကြမ်ကွဲရ။
- ၄။ လစီဂ်ဂ် စိုတ်လျူတပ်တးကွဲရ။

(ဋ) တအ်ဂ် တအ်ဂ်- ဝေါဟာရဝံ အဓိပ္ပါယ်ခွဲတုပ်ဒိုင်
ကိုဂ်ဂ် ဝါမကိုရ၊ ဝေါဟာ “ဂ်ဂ်” ဝါမဝံ- နိုကိုန်
ဇကဝ်စတဲ “တအ်ဂ် တအ်ဂ်” ဝေါဟာဝံ- နိုကိုန်
ဗဟုဝ်ရောင် တောင်ဆဏအ်ရ။

သာဓက။

၁။ လစီဒကာဘာတအ်ဂ်တအ်ဂ် တိတ်ကျောန်ဒိုင် ဝေယျာ
ဝစ္စ ပွဲဘာအိုတ်ရ။

၂။ ခမီသင်တအ်ဂ်တအ်ဂ် ကတ်ဒိုင်လိက်ပရိယတ္တိအိုတ်ရ။

၃။ မိုဟ်တအ်ဂ်တအ်ဂ် ရိုဟ်ဟ်တဲ နူကယးသုင်၊ တဲသျှင်
ဗျူဒိုင်အိုတ်ရ။

၄။ ကောန်ငှ်တအ်ဂ်တအ်ဂ် ဟိုဝေတ်စဝါတ်ကွဲရ။

(၅) ဝွဲဏအ်ဏအ်ဝွဲ။ ။ ပိုင်စောန်ထွးအရာမှကြပ်ကြပ်ဝါမ
ဏအ်ဂ်၊ ဝွဲ-မအခပ်၊ ဏအ်-မအခပ် ရပ်စပ်စကာ သိုက်ပေင်ကို
အစိပွါယ်ရ၊ ဝိုန်ဂ်လေင် ဝွဲဏအ် ဏအ်ဝွဲ ပင်ဗစပ်တဲ ရပ်စပ်စကာ
သိုဝါမ ဟံဒးရးကွင်ရ၊ ပွဲအရာဝတ္ထု မစောန်ပညင်ထွးမကြပ်အိုတ်ဂ်
နကိုဝေါဟာလိက် ရပ်စပ်အခပ် “ဝွဲ” ဂိုင်တဲ ပွဲကိုတက်ကျာဂ်
ဝေါဟာ “ဏအ်” ဂ် ရပ်စပ်ဂိုင်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ကာလစောန်ပညင်ဏာ
အရာဝတ္ထုကြပ်အိုတ်ဂ် “ဝွဲ” သတ်ဂ်ဟံဒေင် “ဏအ်”
မမိက်ကိုမဲ့မဲ့အခပ် ရပ်စပ်ထေက်ရ၊ ပင်ဗစပ် ရပ်စပ်သိုဝါမ
“ဝွဲဏအ် ဏအ်ဝွဲ” ဝိုဝိုဏအ် ဟံဒးရးရ။

(၆) ဏအ်ဂ်- ပိုင်စောန်ထွး အရာမှကြပ်အိုတ်ဂ် မုဒ်
ဒးစုတ်ဝေါဟာ “ဂ်” ဝွဲဂ်ရော။

ပွဲဝွဲ “ဏအ်ဂ်” ပင်ဗစပ်ရပ်စပ်လစ် “ဂ်” ရ၊ ဝေါဟာ

“ဂ်”ဝံ ပတောင်ကိုအရာဝတ္ထု မှးဒုင်စောန်ပွင်လဝ်ဂ်ရောင်၊
ဟိုတ်ဂ်ရ “ဏအ်ဂ်” ရပ်စပ်စကာမာန် ရပ်စပ်စကာဂပ်ရ။
သာစက။

- ၁။ ဘာဏအ်ဂ် ပံက်လဝ်တိုက်ပရိယတ်ရ။
- ၂။ လိက်အုပ်ဏအ်ဂ် ချုလဝ်ဗတ်အင်္ဂလိက်ဖအိုတ်ရ။
- ၃။ ချင်မတ်မလီဏအ်ဂ် ဒ်ချင်စော်တို့ရးချင်မန်ရ။

(ပ)မှးဂ်-ဝေါဟာဝံ သိုက်မိက်ဝံထွး သောင်ကလးဒ်
ဏာအဓိပ္ပါယ်ဝေါဟာရမွဲမွဲတဲ ရပ်စပ်စကာဒိုင်ရ။

သာစက။ ၁။ နာမ်မှးဂ် ယုပညပ်အိုသို မှုကိုလမျို၊ဟုံမွဲကိုလမျို၊
ဒပ်နံ ဒပ်ဟုံမွဲတအ်ဂ် ကော်ခစနာမ်ရ။

- ၂။ စူးနာမ်မှးဂ် ပိုင်မရပ်စပ်စကာ စူးနာမ်ဂ် ဝံဒုင်ယုင်စူး
နာမ်ရ
- ၃။ နာမဝိသေသနမှးဂ် ပိုင်ပတောင်ကိုနာမ်ဂ် ကော်ခစနာမ
ဝိသေသနရ။

၄။ ဝါကျမှးဂ် အရေဝ်နံပိုက်မိက်ဝံဟို ချိုက်ပင်ကိုအဓိပ္ပါယ်
ဗုတ်မွဲပါင်ဂ် ကော်ခစဝါကျရ။ပွဲဝါကျမွဲမွဲ အောန်အိုတ်
ကတ္တာမွဲ၊ ကြိယာမွဲ၊ ဒးတို့လုပ်ရောင်။

(ဏ) မတွဲဂး-ပိုင်ဝံ ရန်ကိုဂလာန်မတွဲစီပျးထွးမဟို
ဂးလဝ်ပိုင်အရေဝ် မတို့လုပ်ဒိုင်တအ်ဂ်တဲ စောန်ထွး
ဏာပိုင်မသုဟ်ကိုညံ တအ်ဂ်ရ။

သာဓက။ (၁) ပွဲဝါကျလတူဝံ ပိုဒ်မတွံး- တြ၊မြ သ္မာ၊
တူသိုတအ်ဂ် န်ပိုဒ်နာမ်ရ။

(၂) ပိုဒ်နာံတအ်ဂ် နကိုပိုဒ်သမ္ပန္နမတွံးကို-ကောံ
တအ်ဆက်လပ်ရ။

(တ) ကို-ကိုလပ်။ ပိုဒ်ကို၊ ကောံ ကိုလပ် တအ်ဂ်
န်ပိုဒ်သမ္ပန္နရ၊ အဓိပ္ပါယ်မွဲကိုမွဲ၊ ဝါကျမွဲကိုမွဲ၊
ပိုဒ်အရေပ်မွဲကိုမွဲ၊ ဟိုတ်နူဇံ ဆက်ဗစပ်ကိုဂ်ရ ဝံဒုင်ယု
သမ္ပန္နရောင်ဂ် သောင်ထွးကျင်ဣရ၊ ညံင်ဝံစီကွး စီပျးဏာ
နကိုသာဓကရ။

သာဓက။ ၁။ ညးကိုအဲကို ညးမွဲကိုမွဲအေင်ဒုင်ရင်သကအ်မာန်မွး
ဇံညီသာရ။

၂။ ညးကိုလပ် အဲကိုလပ် ညးမွဲကိုညးမွဲ အေင်ဒုင်ရင်
သကအ်မာန်မွး ဇံညီသာရ။

(ထ) ရင်သကအ်-ပိုဒ်ရင်သကအ်ဝံ ဝံကိုအဓိပ္ပါယ်
ညးသကအ်ရ၊ ညးမွဲကောံညးမွဲဂ် ကော်ခဲစညးသကအ်ရ၊ ပွဲအရာ
ကိစ္စစပ်ကိုပရေင်စိုတ် ပိုက်ဆန္ဒ တုပ်သုဟ် ဟံတုပ်သုဟ် တအ်ဂ်
ရပ်စပ်စကာဝေါဟာ ရင်သကအ်ရ။

သာဓက။

၁။ ဇကုကောကိုဒေ ထေရင်သကအ်မွး ကတိန်ဒုင်သုဝဲရောင်။

၂။ မန်၊ ဗာ၊ ကရင်၊ ကောန်ချင်အရင်မွဲစွဲ ညီသာရင်သကအ်မွး
အခေါင်အဝံ ထေက်ကြိုက် ဝံဒုင်စသိုင်မာန်ရ။

(၃) ဖိုဟ်၊ ချိုတ်၊ ဝေါဟာရစါဝွံ အဓိပ္ပါယ်တုပ်သုဟ်ဒိုင်ရ၊
ပွဲဂလာန် မပတံက်ဟိုပစရီ သိုက်ပတိုန်ဒုဟ် ဟံလဝ်မာန
တအ်ဂှ် ရပ်စပ်ရ။

သာကေ။ ။ “ဟိုမံင်ဖိုဟ် ဟံကလင်”၊ “မိင်မံင်ဒိုတ်ဟံပတေ”၊
“စကာမံင်ဖိုဟ်ဟံကောန်”၊ “ဗိုမံင်ဒိုတ် ဟံကျိုဟ်”—

ပွဲကိုပိုဒ်အရေဝ်ဟိုပစရီ သိုက်ပတိုန်ဒုဟ် အရေဝ်ဟံလဝ်မာန
ဖေံသ်ဝွံ ချုတ်ဟိုတ် စကာတ်အိုတ်ရ။

* * * * *

ကဏ္ဍ (၁၅) မအခပ်မန် ဗိုပြိုင်သွာဲက္တိုင်ကျိုင်

ပွဲကိုလိက်ပတ်မန်ဝွံ တုပညာမန် စီကူးပွဲကိုလိက်ပတ်မန်
နူတမ္မာတမ္မာတေံ ဖန်ဗဒ်လဝ် မအခပ်မန်တအ်ဂှ် အတိုင်ဝွံမိင်လဝ်
အတိုင်မကောင်ဆိုလဝ်တအ်ဂှ် သိုက်မိက်ဝွံသောင်ဏာညိရ။

ပိုဒ် “ရမုာင်”ဝွံပတံနူဝါဒိတေံ “ရံသာင်”ရံသာင်ဝွံ ချုတ်ဒိုင်ရ၊
လက်ကြိဏာန် နူအခပ်ရခွံကျိုပ်ဂှ် ဂစိုတ်ထောံအခပ်မရ၊ လက်သန်
ခွံကျိုပ်ကိုဂစိုတ်မဂှ် ရမုာင်တုပ်သုဟ်ဒိုင်ရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ နူ “ရံသာင်”ဂှ်
“ရမ်သာင်” သ်ဝွံ ပြိုင်သွာဲကျိုင်ရ၊ နူဂှ် မအခပ်ကိုအခပ်သ
ဗဂပ်ထောံတဲ “ရမ္မာင်” သ်ဝွံ ချုတ်ကျိုင်ကျိုင်ပုန်ရ၊ နူဂှ်အခပ်
“သ”မွဲကရေက်ဂှ် ချုသုဝ်အခပ်မ၊ မွဲကရေက်ဂှ် ချုသုမုာင် ပွိုန်
ညိုင်ကွက်ယတဲ “ရမုာင်” ရံသာင်ဝွံ အယောင်အဲလာ မအခပ်ပြိုင်

အာရ၊ နှိုက်မွဲကဆင်ပွန် အခပ်သ နွံသွပ်အခပ်မ မွဲကရေက်
ညင်ကွက်ဟာဂ် ဇိုတ်ကွေအ် အာတဲ ပွဲခေတ်ပိုဏအ် နကိုမအခပ်
ရမ္မာင် ရံသတ်ဝံ ချူစကာ ရပ်စပ်ကျင် ဝံဆိုကေတ်ရ။

မအခပ် မပွဲက်လက်သန် နက်သတ် တအ်ဂ်လေဝ်
ခါလျှဟ် လကျန်, နကျတ် ရံသတ်ဝံ ညးလျှို ချူစကာဒိုင်တအ်ဂ်
လဆောင်၊ လဆောင် သွောံဆိုကေတ်ရ။

ဝေါဟာ “ကောံ”ဝံ၊ ကောံ-မွဲမ၊ ကု-မွဲမ၊ ပံင်လဝ်
နဒဒ် အခပ် မွဲမရ။

ပွဲက်အခပ်ဂစိုတ် (၁၀)ပြကာတအ်ဂ် ဂစိုတ်မွဲမမ္မး သဘာဝ
ဂစိုတ်ရမ္မာင်တိတ်မွဲမရ၊ ဆဂးမိက်ဝံကိုရမ္မာင်တိတ်ဝါမ္မး ဒးချူ
စုတ် ဂစိုတ်ဝါမရ၊ ဥပမာ- ကောက်က်၊ ချက်က်၊ ခိုင်င်၊ ဝိုင်င်၊
ချိုတ်တ်၊ ဝိုန်န်၊ ကုန်န်၊ ပပ်ပ်ပီပီ၊ ကေဝ်ဝ်၊ ကျေဝ်ဝ်၊ ခိုဟ်ဟ်၊
ကြိုအ်အ်။

ပွဲဝံ၊ ကြိုအ်အ်မ္မးဂ်- ဝံကိုအဓိပ္ပါယ် ညာတ်ကြိုအ်ရ၊
ကြောအ်အ်မ္မးဂ် ဝံကိုအဓိပ္ပါယ် မိုဟ်ကြောအ်အ်ရ။

သအာင်နှိုက်ပွန်- ပွဲမအခပ်မွဲမဂ် ဂစိုတ်တုပ်မ္မး ဒးဗိုပတိတ်
ရမ္မာင်တုပ်ရ၊ ဂစိုတ်ဟံတုပ်မ္မး အတိုင်ရမ္မာင်ဂစိုတ်ဂ် ဒးဗိုရ။
ဥပမာ။ ။ ဂပ်ဝ် = ဂပ်ဂပ် ဒးဗိုရ။

သုဟ်န် = သုဟ်သုန် ဒးဗိုရ။

ပွဲကံလိက်မန်ဝံ အခပ်ကွက် (ကွက်) ကောံအခပ်ဗွပ်
နွံရ၊ ဆဂး-အခပ်ဗဂပ်ဟံ့ထေက်ဂ် ကာလချူကဗျလေဝ် ဗဂပ်
ဟံ့ထေက်ရ။

ပိုဒ်မလိက် “ဂကူ” ဝေါဟာလိက်မန်ဂ် အခပ်ဂ စွံလတူ၊
အခပ်ကဂ် စွံသွပ် ဗဂပ်ဟံ့ဒးရးရ၊ ညံင်ရဲသတ်ဂ်ကို အခပ်ဗဂပ်
ဗိုစဟံ့မိပ် ထေက်ကိုဗဂပ်ဟံ့ဂပ်ဂ် ဗဂပ်ချူဟံ့ခိုဟ်ရ၊ မအခပ်
မပတံကို အခပ် ပ၊ ဗ၊ လ၊ က၊ သ၊ တအ်ဂ် စွံလတူတဲ-
ပိုန်၊ ဗွဲ၊ လ္လူ၊ ဣ၊ သွ၊ ဗဂပ်ထေက်ရ၊ မအခပ် ဗဂပ်ဗိုဟံ့
ကျေပ် ညံင်အခပ် “ဘွ”တအ် လွဗဂပ်ခိုဟ်ရန့။

* * * * *

အဓိပ္ပါယ်- ဒွက်၊ ဒွက်ကဗျ၊ ကဗျလင်္ကာ၊
လင်္ကာကယျဟ်။

ဒွက်မွဲဂ် အတိုင်ညးတုသောတတအ် ဝံကောင်မိင်လဝ်
ညးတုရမ္မာင်ဒယေတ်ဒိုင်ဂ်ရ၊ နကူဝဂိုဏ် ကိုဒ်၊ နကူကာရန်
ဟံ့မွဲကိုဂိုဏ်ကိုဒ် ချူဇန်လဝ်တအ်ဂ် ကော်ခဲဒွက်ရ။

ဒွက်ကဗျမွဲဂ်- ပှောင်ဂိုဏ်ဇန်ကဗျ (၉)ဂိုဏ်ဂ် ဂိုဏ်မမိက်
ကိုမွဲမွဲ နကူစေပ်ပှောင်ဂိုဏ် ချူဝဂိုဏ်မွဲ ပန်အခပ် မွဲယတိ။

ပိယတိ မွဲပိဒ်၊ ပန်ပိဒ်ဒွဲကဗျ ရ၊ ကဗျရသင်ဝံ ကော်ခဲစဒွက်ကဗျရ၊
ဇန်ကဗျမွဲး ဝဲမဂ္ဂိုင် အစာကဗျတအ် ဇန်တံ နကိဝဂိုဏ် သးဂ္ဂိုင်ရ၊
ရပ်စပ်ဝဂိုဏ်တဲ ချုတ်အိုတ်ရ။

ကဗျလင်္ကာမွဲးဂ္ဂ- ပန်အခပ်မွဲယတိ၊ ဝါယတိမွဲပိဒ်၊
ကာရန်ဟံလီ ဟံကပ် ဟံပိတ်၊ ပရူမွဲမွဲပရူ နူတမ်ဒိုအိုတ်၊
ဂ္ဂိုင်ကိပိဒ် ဒးချုရ၊ ပွဲကိသုရိတ်တအ်ဂ္ဂ သောံဆိုဂ္ဂိုင်ရ၊ နကိဝဂိုဏ်သး
ရပ်စပ်ချုဂ္ဂိုင်ရ။

လင်္ကာကယျဟ်မွဲးဂ္ဂ- လင်္ကာခိုင်ရမောင်၊ တမ်ပန်မ၊ အဒေါင်
ပိမ၊ ကျင်မသန်မ၊ (ဟံသေင်) ထပ်မတအ်ဏအ်ကို၊ လင်္ကာမ
အခပ်မွဲယတိပန်မ၊ ဝါယတိမွဲပိဒ်၊ ပန်ပိဒ်မွဲလင်္ကာ၊ (လင်္ကာဒစံမ)
တအ်ဂ္ဂကို၊ လင်္ကာမ္ဂုကာရန်တအ်ဂ္ဂကို ကော်ခဲစ လင်္ကာက
ယျဟ်ရ။

ဟိုတ်ဂ္ဂရ- ပူဂိုဏ်ညးမဆာန်လိက်ပတ် သေံသ့ကိကဗျတံ
ညးဂမ္တိုင်အံ၊ ဩဝ်- ရင်ကေတ်စေင်ပှောန် ဂိုဏ်လတူတေံတဲ
ကေတ်နယ်ကဲအိုတ်ညိဂ္ဂ ဖတိုက်ဖအောင် ဆင်ဗျဟ်ဏာ နကိမေတ္တာ
ဖြိုဟ်ဖြိုဟ်နက်နက်ရအံ။

ပွဲကံ လိက်မန် ရမောင်မန်
အာနိပ်ဒဲးတဲအိုတ်ရောင်။

အာဲကွာဲပြဲ ဒဲးမင်မွဲရောင်

ဂ ဂကူထတ်ဂျိုင်	လိက်ဂွံခိုင်	ရီာ်ခိုင်ထွညိမန်၊
ကောံ ကောံချပ်ညီသာ	ရင်တျင်အာ	ပြာထာဒယံပွန်၊
သင် သင်မန်ဂျိုင်ဠက်	မင်မွဲဆက်	သျှေခက်လိက်ပတ်မန်၊
ကွတ် ကွတ်မွဲလေပ်လပ်	မွဲအံသပ်	တမ္ဗင်လုံဒိုဟ်ပန်၊
ဣာန် ဣာန်လေပ်ချိုတ်ပျိုတ်	ညင်ဟံ့ဝိုတ်	ကောံစိုတ်ဒဲးချာဇန်၊
လိက် လိက်သိုအရေပ်	ယပ်ပယျေပ်	မန်ကျေပ်သျှင်တန်ကြန်၊
မန် မန်ဂွံကိုပ်ကွာ	လျးသာသွာ	တူးအာလုံရးမန်၊
ကွာန် ကွာန်မန်ဒုက်က်	လိက်ရေပ်ကြက်	ညင်ကွက်မူးလွဇန်၊
ကအံ ကအံဂစိုတ်အ	မုက်ကွာန်ရ	ချုပ္ဍဲဂျိုင်သန်၊
ပိန် ပိန်ကအံတံင်တဲ	အာဲကွာဲပြဲ	မင်မွဲသူးတန်ကြန်။